

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kuntakokeilut kuntien tehtävien velvoitteiden vähentämisen edistämiseksi - hanke

Loppuraportti

Valtiovarainministeriön julkaisu – 27/2017

Kunta-asiat

Valtiovarainministeriön julkaisuja 27/2017

**Kuntakokeilut kuntien tehtävien velvoitteiden
vähentämisen edistämiseksi - hanke**
Loppuraportti

Valtiovarainministeriö

ISBN:978-952-251-873-6 (nid)

ISBN:978-952-251-874-3 (pdf)

Taitto:Valtioneuvoston hallintoyksikkö/Tietotuki- ja julkaisuyksikkö / Pirkko Ala-Marttila

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtiovarainministeriö Kunta ja aluehallinto-osasto	kesäkuu 2017
Tekijät	Sonja Manssila	
Julkaisun nimi	Kuntakokeilut kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen edistämiseksi – hanke, loppuraportti	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 27/2017	
Diaari/hankenumero		Teema Kunta-asiat
ISBN painettu	978-952-251-873-6	ISSN painettu 1459-3394
ISBN PDF	978-952-251-874-3	ISSN PDF 1797-9714
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-874-3	
Sivumäärä	116	Kieli suomi
Asiasanat	Hallitusohjelma, Kuntakokeilut	
Tiivistelmä	<p>Kuntakokeilut kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen edistämiseksi –hankkeen loppuraportti on laadittu kuvaamaan Jyrki Kataisen hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta 29.11.2013 tehdyn päätöksen mukaisia kuntakokeilujen tuloksia, joita toteutettiin vuosina 2015–2016.</p> <p>Raportissa kuvataan kokeiluiden toimintamallit ja niiden keskeiset tavoitteet ja tulokset. Raportissa kuvataan myös kokeilukuntien näkemys kokeilulain vaikutuksesta kokeilujen toteuttamiseen, kuntalaisiin ja talouteen.</p> <p>Raportin aineisto on koottu kokeilukunnille lähetetyistä kyselyistä (5 kyselyä), kuntien indikaattoriolomakkeista, henkilöstökyselyistä, sekä ulkopuolisen arvioinnin toteuttavan tahon (Tempo Economics Oy) arviointiraportista. Aineistoa on koottu koko kokeilualjalta.</p>	
Kustantaja	Valtiovarainministeriö	
Painopaikka ja vuosi	Lönnberg Print & Promo, 2016	
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet Kommun- och regionförvaltningsavdelningen	juni 2017	
Författare	Sonja Manssila		
Publikationens titel	Kommunförsök i syfte att främja minskandet av kommunernas uppgifter och förpliktelser -projektet, slutrapport		
Publikationsseriens namn och nummer	Finansministeriets publikationer 27/2017		
Diarie-/ projektnummer		Tema	Kommunärenden
ISBN tryckt	978-952-251-873-6	ISSN tryckt	1459-3394
ISBN PDF	978-952-251-874-3	ISSN PDF	1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-874-3		
Sidantal	116	Språk	finska
Nyckelord	Regeringsprogrammet, Kommunförsöken		
Referat	<p>Slutrapporten från projektet Kommunförsök i syfte att främja minskandet av kommunernas uppgifter och förpliktelser har utarbetats med fokus på resultaten från de kommunförsök, som i enlighet med beslutet av den 29 november 2013 om verkställandet av regeringen Katainens strukturpolitiska program, genomfördes under åren 2015-2016.</p> <p>Rapporten beskriver verksamhetsmodellerna för försöken samt de viktigaste målen och resultaten. Rapporten redogör också för försökskommunernas uppfattningar om försökslagens inverkan på genomföringen av försöken, kommuninvånarna och ekonomin.</p> <p>Materialet i rapporten baserar sig på enkäter som skickats till försökskommunerna (5 enkäter), kommunernas indikatorblanketter, personalenkäter samt en utvärderingsrapport från en part som utför en utomstående utvärdering (Tempo Economics Oy). Material har insamlats under hela försöksperioden.</p>		
Förläggare	Finansministeriet		
Tryckort och år	Lönberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Finance Department for Local Government and Regional Administration	June 2017
Authors	Sonja Manssila	
Title of publication	Project on experiments in municipalities to promote the reduction of their tasks and obligations – Final report	
Series and publication number	Ministry of Finance publications 27/2017	
Register number		Subject Local Government Affairs
ISBN (printed)	978-952-251-873-6	ISSN (printed) 1459-3394
ISBN PDF	978-952-251-874-3	ISSN (PDF) 1797-9714
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-874-3	
Pages	116	Language Finnish
Keywords	government programme, municipal experiments	
Abstract	<p>The final report of the project on experiments in municipalities to promote the reduction of their tasks and obligations presents the results of the municipal experiments based on the decision given on 29 November 2013 on the implementation of the structural policy programme of Prime Minister Jyrki Katainen's Government. The experiments were carried out in 2015-2016.</p> <p>The report describes the operational models used in the experiments and their main objectives and results. The report also presents the views of the municipalities selected for the experiment on the impact of the act on the experiments on the implementation of the experiments and on the municipal residents and economy.</p> <p>The data for the report were collected by means of a questionnaire sent to the selected municipalities (5 questionnaires), indicator forms of municipalities, staff inquiry and evaluation report compiled by an external party (Tempo Economics Oy). Data were collected all through the experimentation period.</p>	
Publisher	Ministry of Finance	
Printed by (place and time)	Lönnerberg Print & Promo, 2017	
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Sisältö

1	Esipuhe	9
2	Tausta	11
3	Tavoitteet	13
3.1	Kunnissa toteutettujen kokeilujen tavoitteet	13
3.1.1	Kokeiluun osallistuneet kunnat	14
4	Kuntakokeiluista saatuja tuloksia	16
4.1	Aineiston kerääminen	16
4.2	Kokeiluille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	16
5	Kokeilussa kehitettiin ja pilotoitiin 50 erilaista/ uutta toimenpidettä ja toimintatapaa	20
5.1	Kehittäminen kokeilukulttuuria hyödyntämällä	22
5.2	Kokeilutoimenpiteillä saatiin aikaan vaikuttavuutta	22
5.3	Kokeilujen vaikutus talouteen	24
6	Asiakkaiden ja henkilöstön kokemuksia kuntakokeilusta	27
6.1	Asiakaskokemus	27
6.2	Kokeiluja pilotoineen henkilöstön kokemuksia kuntakokeiluista	28
7	Indikaattoriperusteinen vaikuttavuuden arviointi	30
8	Juurtuvatko kehitetyt/pilotoidut toimenpiteet	32

9	Valmisteltu kokeilulaki, vaikuttamismahdollisuudet, muutostarve, merkitys ja kesto	34
10	Kuntakokeiluhanke	40
	10.1 Kuntakierrokset.....	41
	10.2 Kokeilurahoitus ja kuntien valtionavustukset.....	42
	10.3 Ulkopuolisen arvioinnin toteuttaminen.....	43
11	Johtopäätökset	51
LIITTEET		
	Liite 1 Posterikooste	55
	Liite 2 Ennakoiva vaikutusarviointi	103
	Liite 3 Exit-plan	109
	Liite 4 Indikaattorilomake	111

1 Esipuhe

Jyrki Kataisen hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta 29.11.2013 tehdyn päätöksen mukaisesti käynnistettiin valmistelutyö, jonka tavoitteena oli toteuttaa kuntakokeiluja vuosien 2015–2016 aikana.

Kuntakokeilujen toteuttamisen mahdollistamiseksi valmisteltiin kuntakokeilulaki.

Kuntakokeiluja toteutettiin kuudessa toimintamallikonaisuudessa: hyvinvoinnin integroitua toimintamallia koskevat kokeilut, koulutuspalveluja koskevaan kokeilu, kuntien toiminnan valvontaa koskevat kokeilut, asumispalveluja koskevat kokeilut, kuntien ja Kansaneläkelaitoksen yhteistyötä koskeva kokeilu ja nuorisotakuuta koskevat kokeilut.

Kuntakokeilut käynnistyivät 5.1.2015. Kokeiluja toteutettiin vuosien 2015 ja 2016 aikana yhteensä 16 kunnassa tai kuntaryhmissä, joissa kuntia on yhteensä 57. Kokeilukohteita oli yhteensä 45. Kuntakokeiluihin osallistuvien kuntien oli mahdollisuus toteuttaa yksi tai useampi kokeilu.

Hyvinvointimallin kokeilussa perustettiin asiakasrekisterit, määriteltiin asiakasvastaavan työskentelytapoja ja rakennettiin moniammatillisia tiimejä. Kokeilukohteissa valmisteltiin yhteisen palvelusuunnitelman rakenteet. Suunnitelman laadintaa pilotoitiin lähes kaikissa kokeilukunnissa. Koulutuspalvelukokeilussa kokeilun aikana tehtiin hallinnollista kehitystyötä, suunniteltiin ja pilotoitiin verkkokursseja Fronter –sähköisen oppimisolustan kautta. Valvonnan kokeiluissa kehitettiin aluehallintovirastojen ja kokeilukuntien yhteistyötä ja luotiin uusia valvontakäytäntöjä. Asumispalvelukokeiluja toteutettiin asiakkaiden toimintaympäristön parantamisen, asiakkaiden osallistumisen ja toimintakyvyn ylläpidon ja osin myös toimintakyvyn kehittämisen toimenpiteitä. Investointikohteet etenivät lähes suunnitellussa aikataulussa. Hyvinvointiteknologian hyödyntämisestä saatiin hyviä tuloksia. Perhehoitokokeilu toteutettiin. Kuntien ja Kansaneläkelaitoksen yhteistyökokeilussa hakeusten etenemisen prosessi muodostettiin Kelan ja Vantaan välille. Toimeentulotulohakemusten vastaanottaminen ja asiakasneuvonta toteutettiin suunnitellusti Vantaan Kelan toimipisteissä. Nuorisotakuun kokeiluissa pilotoitiin uusia nuorten ohjaamiskäytäntöjä

moniammatillisesti verkostossa tai fyysisesti yhteisessä työskentelytilassa. Matalan kynnyksen pisteet käynnistettiin ja monialainen yhteistyömalli otettiin käyttöön.

Kokeiluissa kehitettiin runsaasti uusia toimintamalleja ja tapoja, joita pilotoitiin kokeilukohteissa. Kokeilukohtaiset kuvaukset laadittiin posterimuotoon, joiden tarkoituksena oli kuvata kokeilussa pilotoitu toimintatapa, onnistumisen, juurtumisen ja hyvän käytännön kautta. Postereita valmistui 50 kappaletta.

Kokeilujen taloudellisia hyötyjä kirjattiin kaikkien toimintamallien osalta. Kustannushyötyjä arvioitiin pääosin tulevan uusista pilotoiduista toimintatavoista. Selkeitä euromääräisiä hyötyjä kirjattiin vähäisessä määrin.

Indikaattoripohjainen vaikuttavuuden arviointi toteutettiin suunnitellusti kokeilukohtaisesti.

Kokeiluissa pilotoitujen toimenpiteiden vaikutusta asiakkaalle/kuntalaiselle/nuorelle seurattiin kyselyin ja haastatteluin. Kuntien tulosten kokeilulla ei ollut negatiivisia vaikutuksia asiakkaisiin.

Kokeilujen toteutumista tuettiin valmistelemalla toiminnan työpajoissa, kuntavierailuin ja verkottamalla toimijoita. Kokeilujen ulkopuolinen arviointi toteutettiin Tempo Economic Oy:n toimesta.

Kokeilut osoittautuivat onnistuneeksi kehittämismuodoksi. Kokemuksia, oppejakin tulevaan valmistelutyöhön voidaan nostaa esiin muun muassa kuntien kokemuksista, jotka on esitelty loppuraportissa kursivoiduin ja lainausmerkeillä tekstein, sekä ulkopuolisen arvioinnin kehittämisehdotuksista. Haluan lausua kiitokset hyvästä yhteistyöstä kokeilukunnille ja asiantuntijatiimien jäsenille, sekä asiantuntijuudesta ja ohjauksesta Koordinaatioryhmälle.

Sonja Manssila

2 Tausta

Valtiovarainministeriö asetti elokuussa 2013 kuntien velvoitteiden vähentämistä koskevien kokeilujen valmisteluhankkeen. Hankkeen tavoitteena oli luoda edellytykset kuntien velvoitteiden vähentämistä koskevien kokeilujen käynnistämiseksi. Valmistelu tehtiin yhteistyössä kuntien kanssa siten, että kokeilut käynnistyessään olisivat kuntalähtöisiä ja voisivat toimia myös muodostuvien kuntien palvelujen järjestämisen suunnittelun apuna.

Kuntakokeilujen toteuttamiseksi laadittiin määräaikainen laki kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämistä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista, joka oli voimassa 5.1.2015 alkaen aina vuoden 2016 loppuun asti (Finlex 1350/2014). Laki mahdollisti toimintavapauksien lisäämisen ja sen puitteissa tehtävän kokeilutoiminnan. Ehdotetussa laissa keskeisinä muutosmekanismeina olivat moniammatilliset asiakaslähtöiset toimintamallit, jotka on nähty kunnissa keskeisiksi keinoiksi palveluja koskevan vaatimusten toteuttamiselle taloudellisesti erityisen vaikeissa olosuhteissa. Lain tarkoituksena oli poistaa tällaisten poikkihallinnollisten toimintamallien toteuttamisen lakisääteisiä ja ohjauksikäytännöstä johtuvia esteitä ja tukea niiden toteuttamista.

Mukana olleet kunnat saattoivat kahden vuoden aikana kehittää uusia toiminta- ja palvelumalleja, tehdä muutoksia palvelujen järjestämistapoihin ja työnjakoon kokeilujen tavoitteiden mukaisesti ja määräaikaisen lain mahdollistamien toimintavapauksien puitteissa.

Kuntakokeilujen tarkoituksena oli edistää kunnissa käynnissä olevaa palveluprosessien ja toimintamallien kehittämistyötä. Tarkoituksena oli kokeilla asiakaslähtöisten ja monialaisten toimintatapojen ja palvelurakenteiden kehittämistä ja käyttöä, joiden avulla laissa säädettyjä tehtäviä voidaan kunnissa hoitaa taloudellisesti ja tuottavasti.

Kokeilujen toteutumisesta vastasi valtiovarainministeriö. Kokonaisuuden ohjaukseen muodostettiin yhteistyöministeriöiden ja yhteistyötahojen edustajista nimetty Koordinaatio-ryhmä. Kokeiluja tukemaan perustettiin myös toimintamallikohtaiset asiantuntijatiimit.

Hanke toteutettiin yhteistyössä kuntien kanssa siten, että kokeilut olivat kuntalähtöisiä, ja toimivat kuntauudistuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen periaatteiden suuntaisesti.

3 Tavoitteet

3.1 Kunnissa toteutettujen kokeilujen tavoitteet

Kuntakokeilujen tavoitteena oli toteuttaa kunkin kunnan suunnitellut toimenpiteet, pilotoida kuntakokeilusopimuksessa kuvatut kokonaisuudet ja arvioida pilotoinnin vaikuttavuutta asiakkaiden, henkilöstön ja talouden näkökulmasta. Kokeilukunnat arvioivat myös kokeilun vaikuttavuutta laatimillaan mittareilla (indikaattoriperusteinen vaikuttavuuden arviointi).

Erillisiä kokeiluita toteutettiin kuudessa toimintamallikokonaisuudessa, jotka olivat:

Hyvinvoinnin integroidun toimintamallin tavoitteena oli edistää asiakaslähtöisten ja moniammatillisten toimintamallien luomista ja käyttämistä kuntien lakisääteisiä palveluja järjestettäessä ja tuottaessa tavoitteena tehokas ja vaikuttava toiminta. Lisäksi kokeilun tarkoituksena oli edistää toiminnan suunnittelussa asiakkaan elinolosuhteita ja yksilöllisiä palvelutarpeita koskevan tiedon käsittelyä hänen etunsa mukaisesti sekä turvaten hänen yksityiselämänsä ja henkilötietojensa suoja.

Kuntakokeilulaissa luotiin mahdollisuus lukuisiin säännöksiin perustuvien yksilöllisten palvelusuunnitelmien osittaiseen tai kokonaan yhdistämiseen säätämällä tähän liittyen tietojen käsittelystä ja luovutuksesta yhteisiä palvelusuunnitelmia varten. Näin helpotettiin poikkihallinnollisten hyvinvointipalvelujen toteuttamista.

Koulutuspalvelukokeilun tavoitteena oli kuntien yhteistyöllä parantaa oppilaitosverkon ja henkilöstön hyödyntämisen edellytyksiä toisen asteen koulutuksessa sekä hankkia kokemuksia lukiokoulutuksen hallinnollisesta yhteistyöstä. Kuntakokeilun tulokset ovat hyödynnettävissä vastaavissa tilanteissa oleviin muihin selvitysalueisiin ja seutukuntiin tilanteessa, jossa on tarkoitus saada säästöjä ja kehittää lukio-opetuksen järjestäjäverkostoa.

Kuntien toiminnan valvontaa koskevan kokeilun tavoitteena oli lisätä kokeilukuntien toiminta-mahdollisuuksia kuntien tehtäväksi säädettyjen sosiaali- ja terveystalouden palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa luomalla uusia toimintamalleja palveluiden ohjaukseen

ja valvontaan. Kokeilussa oli tarkoitus keventää yksityiskohtaisten suositusten ja ohjeiden vakiintuneita soveltamiskäytäntöjä. Kokeilujen pääsisältönä oli indikaattoriperusteisen valvontamallin kehittäminen kokeilualueilla, kuntien omavalvonnan ja sen roolin kehittäminen ja aluehallintovirastojen ja kuntien yhteistyön kehittäminen. Kokeiluja sovellettiin eräin rajoituksin myös kuntien järjestämien ja tilaamien yksityisten sosiaalipalvelujen tuottamiseen.

Asumispalveluja koskevan kokeilun tavoitteena oli edistää vanhusten ja vammaisten ja muiden erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden asumispalvelujen uusien toimintamallien luomista ja toteuttamista kunnille kustannuspaineita aiheuttavaa ohjausta keventäen ja asumispalveluja koskevien vahvistettujen periaatelinjausten mukaisesti. Kokeiluissa voitiin sopia myös perhehoidon järjestämisestä asiakkaan kotona.

Kunnan ja Kansaneläkelaitoksen palveluyhteistyökokeilun tavoitteena oli asiakkaan kertaalleen antamiin tietoihin perustuva oikein ajoitettu palvelu ja palveluprosessista kunnalle aiheutuvan työmäärän ja kokonaiskustannusten väheneminen. Tarkoitus oli kehittää toimeksiannon nojalla Kelassa tapahtuvaa toimeentulotukihakemusten vastaanottoa ja niitä koskevien tietojen käsittelyä sekä Kelan rekistereissä olevien tietojen luovuttamista.

Nuorisotakuun kuntakokeilussa tavoitteena oli tukea nuorisotakuun kokonaisprosessin syntymistä. Tarkoituksena oli edistää toimivien asiakaslähtöisten prosessien sekä kunnallisten ja työ- ja elinkeinohallinnon viranomaisten yhteistoiminnan ja tiedonkulun toteuttamista tavoitteena tehokkaat ja vaikuttavat palvelut ja palvelukokonaisuudet nuorisotakuun piiriin kuuluville nuorille (edistetään nuorisotakuun toteutumista). TE -toimistot nimisivät jokaiselle kokeilukunnalle nuorisotakuun yhdyshenkilön. Kokeiluun osallistuvien kuntien/kuntaryhmien kokeilusopimuksissa sovittiin kuntien ja TE- toimistojen yhteistyöstä.

3.1.1 Kokeiluun osallistuneet kunnat

Kokeiluja järjestettiin hakumenettelyn kautta valikoituneiden 16 kunnan tai kuntaryhmän alueella. Kokeiluihin osallistui yhteensä 57 kuntaa.

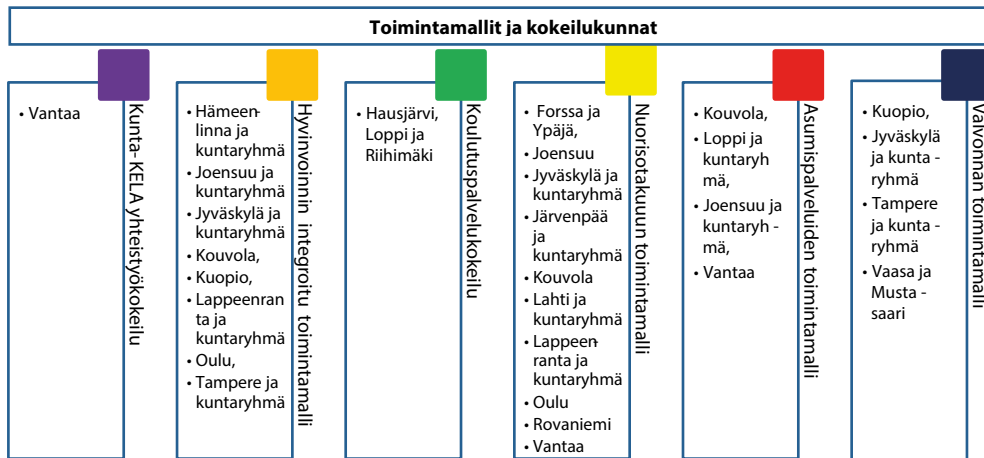
Kokeilukunnat olivat:

1. Forssan ja Ypäjäen muodostama kuntaryhmä;
2. Helsinki;
3. Hämeenlinnan, Hattulan ja Janakkalan muodostama kuntaryhmä;
4. Joensuun, Kontiolahden ja Liperin muodostama kuntaryhmä;
5. Jyväskylän, Hankasalmen, Joutsan, Laukaan, Luhangan, Muuramen, Petäjäveden, Toivakan ja Uraisen muodostama kuntaryhmä;

6. Järvenpään, Hyvinkään, Keravan, Mäntsälän, Sipoon, Pornaisten, Nurmijärven ja Tuusulan muodostama kuntaryhmä;
7. Kouvola;
8. Kuopio;
9. Lahden, Hollolan, Hämeenkosken, Iitin, Kärkölän ja Nastolan muodostama kuntaryhmä;
10. Lappeenrannan, Imatran, Lemin, Luumäen, Savitaipaleen, Taipalsaaren, Parikkalan, Rautjärven ja Ruokolahden muodostama kuntaryhmä;
11. Lopen, Riihimäen ja Hausjärven muodostama kuntaryhmä;
12. Oulu;
13. Rovaniemi;
14. Tampereen, Kangasalan, Nokian, Pirkkalan, Vesilahden ja Ylöjärven muodostama kuntaryhmä;
15. Vaasan ja Mustasaaren muodostama kuntaryhmä;
16. Vantaa.

Kunnat toteuttivat seuraavia toimintamallikohtaisia kokeiluja (Kuva 1.):

4 Kuntakokeiluista saatuja tuloksia

4.1 Aineiston kerääminen

Kokeilukuntien kokeilut olivat erilaisia. Kukin kunta suunnitteli oman kokeilunsa toimintamallikohtaisesti ja oman tarpeensa mukaisesti. Kokeilu kuvattiin osaksi kuntakokeilusopimusta. Kokeilun toteuttamiseen ei vaadittu erillistä hankesuunnitelman työstämistä. Kaikkiin kokeiluihin työstettiin kokeilukohtaiset mittarit.

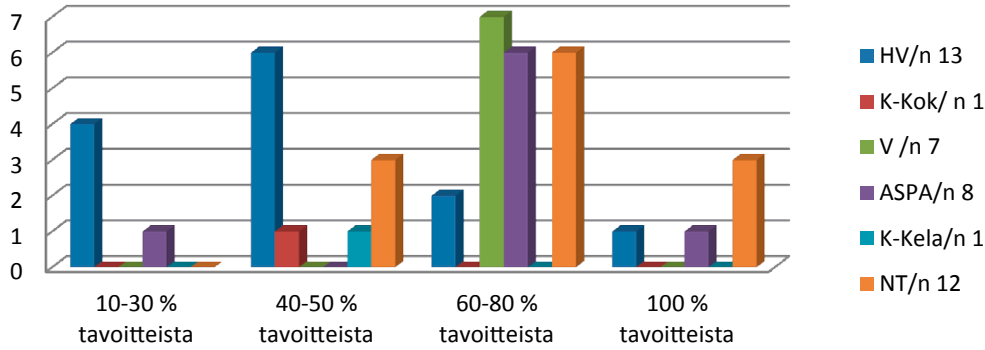
Kokeiluaineisto kerättiin:

- väliraportointikyselyillä (4 kertaa), loppuraportointikyselyllä ja henkilöstökyselyllä pilotoiville henkilöille.
  - Hyödyntämällä kokeilukohtaisia indikaattorilomakkeita
    - asiakas- ja henkilöstökyselytieto
    - taloustieto
- ulkopuolisen arvioinnin kyselyillä (Tempo Economics Oy)
- Innonkylän kokeilukohtaiset kirjaukset
- Kokeiluja kuvaavat posterit
- Kuntatapaamisiin valmistellut kokeilukohtaiset tilannekuvausdiapaketit

4.2 Kokeiluille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kokeilukunnat määrittivät kokeilukohtaiset tavoitteet syksyllä 2014. Kokeilun viimeisessä raportoinnissa kunnat arvioivat tulosten toteutumista. Vastausten mukaan kaikki kokeiluille asetetut tavoitteet (100%) saavutti viisi (5) kokeilukuntaa. 60–80 % tavoitteista toteutui 31 kokeilukunnassa. Yksitoista (11) kokeilukuntaa ilmoitti saavuttaneensa 40–50 % asettamistaan tavoitteista. Viisi (5) kokeilukuntaa ilmoitti tavoitteista toteutuneen 10–30 % (Kuva 2).

Kuinka suuri osuus hyvinvointimallin tavoitteista toteutui?

Toimintamallikohtaisessa vertailussa nuorisotakuun toimintamallin kokeilukunnat saavuttivat suurimman osan kokeiluille asetetuista tavoitteista, vastaavasti hyvinvoinnin integroidun toimintamallin kokeilukunnat kokevat, että kokeilun tavoitteista saavutettiin enintään 60–80 %.

Kokeiluille asetettiin toiminnallisia, määrällisiä ja laadullisia tavoitteita (Kuva 3).

Hyvinvointimallin kokeilun osalta tavoitteena kokeilussa oli saada rakenne, joka mahdollisti monialaisen työryhmän reaaliaikaisen yhteydenpidon ja tiedonkulun. Kunnissa perustettiin sähköiset asiakasrekisterit, määriteltiin asiakasvastaavan työskentelytapoja ja rakennettiin moniammatillisia tiimejä. Kokeilukohteissa valmisteltiin yhteisen palvelusuunnitelman rakenteet. Suunnitelman laadintaa pilotoitiin lähes kaikissa kokeilukunnissa. Pilotointiaikana laadittiin yhteensä 478 yhteistä hoito- ja palvelusuunnitelmaa. Kokeiluilla asetetut tavoitteita pilotoitiin ja tavoitteet toteutuivat pääosin.

Koulutuspalvelukokeilussa suunnitellut toimenpiteet toteutuivat osin. Kokeilun aikana tehtiin hallinnollista kehitystyötä, suunniteltiin ja pilotoitiin verkkokursseja Fronter –sähköisen oppimisolun kautta.

Valvonnan kokeiluissa aluehallintovirastojen ja kokeilukuntien yhteistyö on toimivaa ja kokeilu on tiivistänyt edelleen yhteistyötä ja luonut uusia valvontakäytäntöjä. Omavalvontaohjelman kehitystyö valmistui kolmessa kokeilukunnassa. Valvonnan vaikuttavuutta kuvaavia indikaattoreita valmisteltiin, mutta mittarit eivät toteutuneet niin, että niitä voidaan suoraan hyödyntää valvottavan kohteen seurannassa. Tavoitteet toteutuivat osin.

Asumispalvelukokeiluja toteutettiin asiakkaiden toimintaympäristön parantamisen, asiakkaiden osallistumisen ja toimintakyvyn ylläpidon ja osin myös toimintakyvyn kehittämisen kokeiluina. Kokeiluista saatiin hyviä tuloksia. Investointikohteet etenivät lähes suunnitellussa aikataulussa, Karhumäen yksikkö valmistui kokeiluaikana. Hyvinvointitekniikan hyödyntämisestä saatiin hyviä tuloksia. Perhehoitokokeilu toteutettiin. Perhehoitopäiviä oli kokeilun aikana 1900. Kunnan tilan käyttöä pilotoitiin suunnitellusti, mutta käyttö oli vähäistä (8 päivää). Tavoitteet toteutuivat.

Kuntien ja Kansaneläkelaitoksen yhteistyökokeilussa toteutettiin suunnitellut toimenpiteet. Hakemusten etenemisen prosessi muodostettiin Kelan ja Vantaan välille. Toimeentulotulohakemusten vastaanottaminen ja asiakasneuvonta toteutettiin suunnitellusti Vantaan Kelan toimipisteissä. Vastaanotettujen toimentulohakemusten suunnitellusta tavoitemäärää ei saavutettu. Tavoitteet toteutuivat osin.

Nuorisotakuun kokeilu eteni suunnitellusti. Nuorten ohjaaminen toteutuu moniammatillisesti verkostossa tai fyysisesti yhteisessä työskentelytilassa, suunnitellut pisteet on käynnistetty ja ne ovat toiminnassa. Nuoret ovat löytäneet matalan kynnyksen pisteet/Ohjaamot. Tulosten mukaan kävijämäärä yhteensä koko kokeiluaikana on 57 219.

Työllistymistä edistäviä palveluita, kuten työkokeiluja, on toteutettu kokeiluaikana 1466 kappaletta. Yhteensä kokeiluaikana 973 nuorta on työllistynyt avoimille työmarkkinoille.

Aktivointisuunnitelmia työstettiin yhteensä 214 nuorelle. Koulutukseen on ohjattu yhteensä 699 nuorta. Yhteisiä palvelusuunnitelmia laadittiin yhteensä 221. Yhteistyö kokeilukuntien ja TE -toimistojen välillä nopeutti nuoren prosessin etenemistä, yhteistyö koettiin pääosin luontevana. Kokeiluun osallistui matalan kynnyksen toimipisteessä yli 200 asiantuntijaa (kunnan työntekijät, TE- toimiston asiantuntija, järjestöjen, oppilaitosten, eri hankkeiden, etsivän työn, säätiöiden, seurakunnan jne. asiantuntijat). Kokeilulle asetetut tavoitteet toteutuivat pääosin.

5 Kokeilussa kehitettiin ja pilotoitiin 50 erilaista/ uutta toimenpidettä ja toimintatapaa

Kokeiluiden tarkoituksena oli pilotoida uusia toimintamalleja/tapoja kahden vuoden aikana. Kokeilutyön keskiössä oli kuntalainen/asukas/nuori. Kokeiluissa kehitettiin 50 esiteltävissä olevaa kokonaisuutta. Pilotoidut kokonaisuudet (50) on kuvattu postereiksi. Posterit sisältävät tavoitteet, onnistumisia/oppeja, vaikutuksia ja uuden toimintatavan juurtumislanteen kuvauksen. Loppuraporttiin posterit avattiin excel- taulukoksi kokeiluittain (Liite 1, Posterikooste). Esimerkkitaulukko Joensuun asumispalveluiden toimintamallin kokeiluista.

ASUMISPALVELUIDEN TOIMINTAMALLI

Kunta	Tavoite	Mitä kehitettiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Joensuu Senioriiphan hyvinvointikeskus Annamari Savela (e.tunimi.sukunimi@jns.fi)	Senioriiphan hyvinvointikeskuksen toimintamallin kehittäminen yhteistyötoimintaverkoston kanssa niin, että myös talon ulkopuoliset henkilöt, joita ruutukaavalla asuu runsaasti, voivat käyttää Senioriiphan neuvonta- ja ravintolapalveluja sekä toiminnallisia harrastus- ja virkistystoiminnan tiloja. Tavoitteena on, että korttelista muodostuu todellinen hyvinvointikeskus.	Isäntä-emäntä -hanke käynnisti ja toteutti monipuolista kokeilevaa ja osallistavaa yhteistyötä asukkaiden ja eri kumppanuuksien kanssa korttelin ensimmäisen ja toisen vaiheen valmistuessa. Hankkeessa laadittiin hyvinvointikeskuksen toimintamalli, saunatupatoiminnan malli sekä useita erilaisia toiminta-ohjeita uuden asumisyksikön käynnistämistä varten. Mallien pohjalta juurrutettiin kumppanuuksien verkoston toiminta Senioriiphan pysyväksi toimintatavaksi. Oppilaitosten ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on muodostunut pysyväksi käytännöksi ja sitä kehitetään edelleen. Senioriiphan hyödyntäminen erillishankkeen avulla ja siirrettiin hyviä käytänteitä pysyväksi toiminnaksi.	Kumppanuuksien verkoston avulla toimintaan saadaan monipuolisuutta ja uutta otetta. Ikäihmisiä itsestään löytyy runsaasti taitoa ja voimavaroja yhteiseen tekemiseen ja verkostoitumisen avulla saadaan paljon yhdessä aikaa. Teknologia kiinnostaa ikäihmisiä ja he haluavat oppia sitä. Moni opiskelija on saanut Senioriiphan kanssa työskentelyä ja kokeiluja kosketuksen ikäihmisten kanssa työskentelyyn ja kokeiluja ovat olleet kaikin puolin positiivisia. Hyvällä opiskeleminen ohjauksella saamme tulevaisuudessa alan ammattilaisia ikäihmisten palveluihin.	Verkostoyhteistyö oppilaitosten, kolmannen sektorin sekä kunnan muiden organisaatioiden, esim. kulttuuritoimen kanssa, juurtui pysyväksi. Vapaaehtoistoiminnan koordinoinnille on selkeä tarve ja sitä jatketaan. Verkostoyhteistyön laajentaminen toiseen asumispalveluyksikköön on menossa.	Ikäihmisten viereisyyden osallisuus ja kuuluminen yhteisöön on vahvistunut. Asiakkaiden ja kaupungin eri toimijoiden kokemus palveluista/toiminnasta ja tilojen viihtyisyydestä oli kyselyyn mukaan hyvä. Asumispalvelujen vaihtoehtojen lisääntymisestä on voitu koko kaupungin tasolla vähentää laitospaikkoja. Peittävyys on 1,4 % suhteessa 75-vuotiaisiin. Pitkäaikaisen laitoshoidon nettokustannukset ovat vähentyneet kahdessa vuodessa neljänneksen vuoden 2013 tasosta, mikä euroina on 2 milj.€. Senioriiphan lisäksi on tuki tarvitettu myös muita toimia, jotta laitostasumista on voitu vähentää.	1. Verkostokumppanit, oppilaitokset, järjestöt ja kaupungin eri toimijat ovat aktiivisesti mukana Senioriiphan hyvinvointikeskuksen toimintojen järjestämisessä.

5.1 Kehittäminen kokeilukulttuuria hyödyntämällä

Kokeilutoiminta soveltui kokeilukuntien mukaan pääosin erittäin hyvin tai hyvin kokeilujen toteuttamisvälineeksi ja kehittämistyöhön. Kokeilutoiminta poikkesi perinteisestä kehittämishanketoiminnasta. Kokeilut olivat lyhyitä ketteriä, osin laajojakin. Kokeilut liittyivät tiettyyn ratkaisuun, asiaan, kokonaisuuteen tai teemaan, jota pilotoinnilla testattiin.

Kokeilukuntien mukaan toiminnassa näyttäytyi yhdessä oppiminen, osallistuminen sekä rakenteiden ja käytäntöjen suora haastaminen. Kokeileva kehittämien salli myös epäonnistumisen – kokeile, ideoi ja kokeile uudestaan -periaatteella. Kokeiluissa toteutui ideoiden ja ei niin valmiiden mallien varhainen kokeileminen. Kokeilu koettiin hyväksi tavaksi suunnitella ja muotoilla kehitettävää asiaa tai toimintatapaa.

Merkittävimpana kokeiluja edistävänä tekijänä kunnat kokivat olevan innovatiivinen ja kokeiluihin kannustavan kulttuurin kunnassa, joka mahdollisti uuden kehittämisen, myös rahoitus koettiin kokeiluja edistävänä merkittävänä tekijänä.

Kokeilukuntien mukaan kokeiluun osallistuminen helpotti kokeilun pilotointia ja henkilöstön motivointia. Kokeilun myötä on uuden toimintamallin hyödyt havainnoitu, vertailutietoa on saatu käyttöön ja siten laajempi näkökulma kehitettävään asiaan/toimintatapaan. Kokeilukunnilta kerätyn aineiston mukaan työskentely oli tavoitteellisempaa, kun se olisi ollut ilman lakia tai kokeilusopimusta.

Kokeilun myötä saatiin puitteet kokeilla ja motivoida eri toimijoita yhteistyöhön. *”Kokeilu herätti kiinnostusta muilla toimialoilla, mahdollisuus tehdä uudenlaista palvelukulttuuria kannusti henkilöstöä, pieni vm:n valtionavustus oli hyvä lisätuki”.*

Kokeilut eivät kaikissa tapauksissa edenneet kuin Strömsö:ssä, haasteitakin koettiin: *”Toisaalta pysyvän lainsäädännön velvoitteiden tekeminen samanaikaisesti vei motiiveja ja teetti päällekkäistä/kaksinkertaista työtä”. Kokeilun toteuttaminen ei aina toteutunut suunnitellusta “Ilman kuntakokeilua olisimme pystyneet motivoimaan paremmin. Nyt henkilöstöllä oli mielessä, että kun ollaan kuntakokeilussa, tähtäimessä on säästöt. Media tuki tätä käsitystä”.*

5.2 Kokeilutoimenpiteillä satiin aikaan vaikuttavuutta

Kokeilukunnista saatujen kokemusten mukaan kokeilulla ja kokeilun aikaisilla toimenpiteillä oli merkitystä ja vaikuttavuutta asiakkaille/kuntalaisille/nuorille. *”Yhteistyön eri tapoja pohdittiin kuntakokeilua laajemmin ja keksittiin useita muita hallintorajat ylittäviä yhteistyömuotoja, mitä on mahdollista toteuttaa ilman lakimuutoksia, ”asiakkaat saivat jo ensikontakt-*

tissa yksilöllistä tilanteen arviointia ja palveluohjausta. Palveluiden suunnittelu käynnistyi jo ensi kontaktissa ja ennakoivasti. Asiakkaan osallisuus toteutui oman elämänsä suunnittelussa. ”Juuri saadun nuoren elämänhallinnan pitkittäisaineiston ja alustavan analyysin mukaan arvioinnin tehneiden kokeilunuoorten joukossa tyytyväisyys parantui kaikilla kymmenellä elämänaalueella (kuten raha-asia, työ/opiskelu, ystävät, perhe, itsetunto ym). Asiakasdatan analysointia vielä jatketaan”.

Hyvinvoinnin integroidun toimintamallin kokeiluissa ”Omatyöntekijä selkeytti työskentelyä ja yhteinen palvelusuunnitelma jäsensi perheen tilannetta ja teki ammattilaisten työskentelystä tavoitteellisempaa” ja kokeilun myötä voitiin todeta, että asiakkaan prosessit nopeutuivat.

Valvonnan toimintamallia toteuttavien kuntien vastauksissa korostui asiakaskeskeisyys ”Asukkaan elämänlaatuun vaikutukset näkyvät positiivisena, arki enemmän oman näköistä”, Asiakaskokemus ohjaa nyt toimintaa valvonnan painopisteissä”. Valvonnan asiakirjat yhdenmukaistuivat, yhteistyö aluehallintoviraston kanssa muuttui kumppanuudeksi ja valvontakielijärjestelmään (asiakkaisiin) päin on yhtenäinen. Valvonnan ja asumispalvelumallin kokeiluissa ”opittiin liittämään teknologian tuottamaa tietoa asiakkaan hoitoon.

Kokeilulain myötä ”voitiin kokeilla uusia toimintamalleja, kuten perhehoito kunnan järjestämissä tiloissa ja palveluasumista kahden hengen huoneissa”.

Nuorisotakuun toimintamallia toteuttavien kuntien vastausten mukaan kokeilussa matalan kynnyksen perustamisella ja moniammatillisella yhteistyöllä ja työskentelytavalla oli ollut suuri merkitys kokeilukuntien nuorten palveluiden kehittymisenä ”Asiakkaille tarjottavia palveluja on voitu kehittää ja lisätä”. ”Kokeilussa saatiin työväline, jossa voidaan vähentää nuoren kuormitusta eli sitä, että hänen tulee aina kertoa asiansa uudelleen ja uudelleen, kun tieto ei kulje eri ammattilaisten välillä. Ohjaamoon liittyvä ajanvaraukseton ohjauspalvelu ja kasvokkain kohtaamisen mahdollisuus ovat selvästi nuorille erittäin tärkeitä. Viranomaisten heikko tavoitettavuus ja asioiden vaikea hahmotettavuus on ollut monelle nuorelle iso ongelma, jota on saatu nyrjähtämään oikeaan suuntaan kuntakokeilun ja Ohjaamotoiminnan avulla. On ollut ilo nähdä, miten etenkin nuoret miehet (joista on suuri huoli tutkijoilla) hakeutuvat ohjaukseen, kun sen tuottamistapa on aiempaa joustavampaa ja ymmärrettävämpää”.

”430 nuorta työhön, työkokeiluun tai opintoihin, joka toimi inspiroivana alkusoittoa tulevalle!”

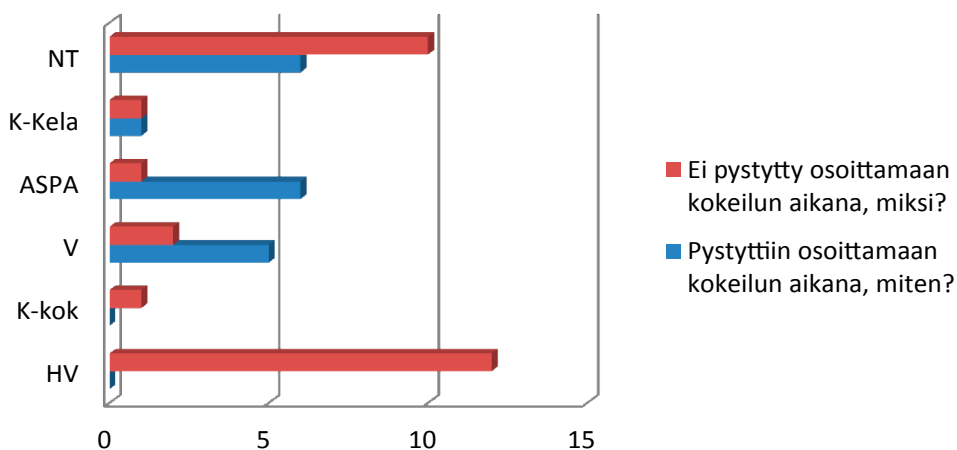
5.3 Kokeilujen vaikutus talouteen

Kuntakokeilujen tavoitteena oli kerätä tietoja siitä, miten kunnat kokeiluja toteuttamalla (asiakaslähtöisesti ja monialaisia toimintatapoja hyödyntäen) onnistuivat tuottamaan palveluita taloudellisesti, kuitenkin niin, että lainsäädännössä asetetut palvelujen sisältöä koskevat vaatimukset toteutettiin.

Kuntien talousvaikutusten arviointi toteutettiin pääasiassa arvioimalla ja seuraamalla kokeilujen talousvaikutuksia kunnan taloustiedoista, indikaattorilomakkeista ja arvioimalla toimintaa.

Taloudellisia vaikutuksia (Kuva 4, Kokeilujen vaikutus talouteen, N 43) on pystytty osoittamaan 18 vastaajan/kokeilun mukaan kokeilun aikana. Vastaavasti 25:n vastaajan/kokeilun mukaan taloudellisia vaikutuksia ei voitu osoittaa.

Kokeilujen taloudelliset vaikutukset

Kunnat kirjasiivat positiivisia talousvaikutuksia/ säästöjä syntyneen prosessien yhdenmukaistumisen myötä, uuden toimintavan käyttöönotosta ja työajan säästöistä. Myös säästöjä kuvattiin saatavan teknologisten ratkaisujen käytön myötä. Valvontakokeiluissa esimerkiksi *”Siirtyminen virheiden korjaamisesta ennaltaehkäisevään ja ennalta korjaavaan toimintaan vähentää muistutuksia ja kanteluita. Prosessien yhdenmukaistaminen vähentää sähnläämistä. Sisäisen tarkastuksen, laatujohtamisen ja valvonnan prosessien yhteensovittaminen vähentää päällekkäisiä hallinnollisia prosesseja, kun tähdätään samaan maaliin”*, *Kustannussäästöjä arvioitiin tulleen henkilöstökuluissa, työajan säästöissä ja sijaisten rekrytoinnissa, sairaalahoitopäivien vähentymisessä, hoivateknologian käytössä (hoitotarvikkeiden valinta älyvaipan avulla, kotihoidon käyntien vähentyminen, lääkeautomaatti)”*.

Asumispalvelumallia toteuttavien kuntien vastausten mukaan positiivisia talousvaikutuksia syntyy laitoshoidon purkamisen myötä ja yhteisesti toteutetusta suunnittelutyöstä erityisryhmien asumisessa *"Ikäihmisten pitkäaikaisen laitoshoidon kustannus aleni kahdessa vuodessa (2013-2015) neljännekseen, mikä euroin on 2 milj.€. Tosin kuntakokeilu ei yksin sitä saanut aikaan, mutta oli myötävaikuttamassa tulokseen. Arviolta vuorovaikutteinen yhteissuunnittelu monisukupolvikorttelin suunnitteluprosessissa toi n.5-10 %n säästön, mikä on voitu siirtää suunnittelun ja toteutuksen laatuun. Kehitysvammaisten laitosasuminen on saatu purettua kahdessa vuodessa. Asumisen rakenteen muuttuessa asumisen paikat lisääntyi 28 %, mutta kustannukset vain 5%. Toimien kustannusvaikuttavuus on selkeä. Tämäkään ei ollut yksin kuntakokeilun ansiota, mutta kokeilu osaltaan vauhditti toimenpiteitä. Uusien KV-asumispaikkojen nettolisäys 2013-2015 oli 60 paikkaa". "Monisukupolvikorttelin yhteissuunnittelun vaikutus arviolta 5-10 %, mikä mahdollista siirtää laatuun. Iäkkäiden asumispalveluja lisäämällä on pitkäaikaisen laitoshoidon kustannukset vähentyneet neljännekseen vuoden 2013 tasosta, euroina n,2 milj. Kehitysvammaisten pitkäaikainen laitoshoido pystytty lopettamaan. Toiminnan kustannustehokkuutta kuvaa se, että kahden vuoden aikana asumisen paikat ovat lisääntyneet 28 %, mutta kustannukset vain 5%. Tähän toki tarvittu laajoja myös kuntakokeilun ohi meneviä toimenpiteitä".*

Kokeilulain myötä mahdollistunut perhetyökokeilu onnistui taloudellisesta näkökulmasta. *"Tilapäiseen perhehoidon piiriin saatiin 96 tilapäistä perhehoitajaa. Jos tilapäinen perhehoitaja hoitaa esim. yhtä asiakasta kolmen päivän ajan kuukaudessa, on arvioitu kustannussäästö ostopalveluun verrattuna n. 200- 300 euroa / hoitopäivä / asiakas".*

Kuntoutusyksikön kautta asumispalvelukokeilussa saatiin aikaan merkittäviä säästöjä ja asiakkaan elämään uusi suunta ja sisältö *"Asiakkaan palveluverkoston keventymisestä. 23 asiakkaan laskennallinen säästö oli 126 €/ vrk / asiakas".* Vuositasolla säästö olisi Vantaan kokeilussa hoiva-asumisesta kotiutuneiden 23 asukkaan keskimääräinen palvelujen kustannus on liukumäen jälkeen 35 € / vrk. Mikäli asukkaat olisivat jatkaneet hoiva-asumisessa, olisi vuorokausikustannus ollut 161 € / asukas.

Esimerkkiin viitaten säästöä kertyy:

23 hlöä x 126 €/ vrk = 2 898 €

1 vko säästö = 20 286 €

1 kk säästö = 86 940 € -> **12 kk säästö 1 043 280 €**

Nuorisotakuun toimintamallia toteuttaneiden kuntien vastausten mukaan positiivisia talousvaikutuksia syntyy tehostusta palvelusta ja nopeammista prosesseista *"Positiiviset talousvaikutukset syntyvät elinkaaren aikana, kun nuori löytää merkityksen toiminnalleen ja kiinnittyy opiskelun tai työn tavoitteisiin".*

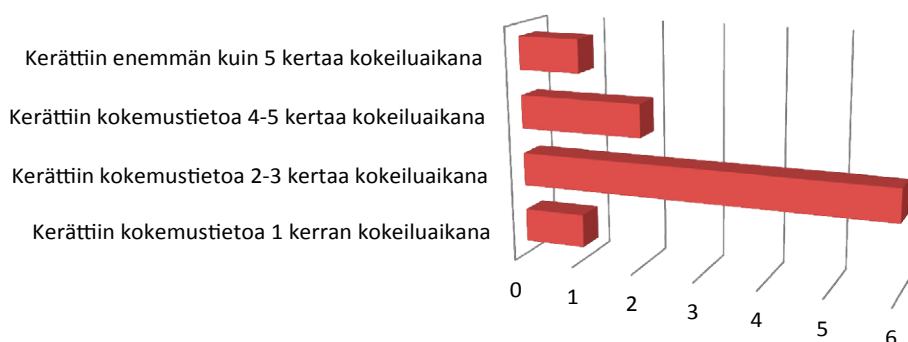
Matalan kynnyksen palveluiden käynnistymisen myötä "Nuorten työmarkkinatuen kuntaosuus ei ole kasvanut, toimentulotuen tarve vähenee" ja "Esim. kunnan toimeentulotukimenot ja kunnan osuus työmarkkinatukimaksuista ovat pienentyneet".

6 Asiakkaiden ja henkilöstön kokemuksia kuntakokeilusta

6.1 Asiakaskokemus

Kokeilun vaikutus pilotoinnin kohteena oleville asiakkaalle toteutettiin kokeilukohtaisesti, joko kokeilukunnan kyselylomakkeella, VM:n valmista kyselypatteristoa käyttämällä, omaiskyselyllä tai haastattelemalla asiakasta. Kokemustietoa kerättiin pääosin 2-3 kertaa/ kokeilukohde kokeilun aikana (Kuva 5, Kuntalaisen kokemukset kuntakokeiluista, kokemustiedon kerääminen). Asumispalveluiden ja valvonnan toimintamallin kokeilukohteissa tehtiin myös lähtökyselyitä, johon uuden toimintatavan vaikutusta oli hyvä verrata. Joissakin kokeilukohteissa kyselyitä toteutettiin jopa viisi kertaa kokeiluaikana.

Kuntalaisten kokemukset kuntakokeiluista, kokemustiedon kerääminen

Asiakaskyselyistä saatujen tulosten mukaan asiakastyytyväisyys pysyi kokeilun aikana samalla tai lähes samalla tasolla. Asiakkaiden kokemustietotulokset liitettiin osaksi kokeilu-kohteen indikaattorilomaketta (Esimerkkitaulukko/ asiakaskyselykooste). Asiakaskyselyiden tuloksia esitellään laajemmin väliraporteissa (1/2015, 2/2015, 1/2016 ja 2/2016, www.vm.fi/kuntakokeilut).

Vantaan kaupunki; Asumispalveluja koskeva kokeilu (Ympäri vuorokautiset palvelutalo)

Asiakaskysely (Asteikolla 1-5: täysin eri mieltä jokseenkin eri mieltä ei mielihpidettä jokseenkin samaa mieltä täysin samaa mieltä)	30.6.2015 N=131	30.12.2015 N=103	30.6.2016 N=133	31.12.2016 N=159
1. Henkilökunnalla on riittävästi aikaa minulle	3,4	3,3	3,6	3,7
2. Saan riittävästi tietoa ja neuvontaa	3,6	3,6	3,7	4,0
3. Asioitani käsitellään asiallisesti, luottamuksellisesti ja yksityisyyteni säilyttäen	4,2	4,2	4,3	4,5
4. Saan osallistua hoitoani/ palveluani koskevaan päätöksentekoon	3,2	3,7	3,6	4,0
5. Tilat ovat viihtyisiä, toimivia ja siistejä	4,1	4,4	4,4	4,6
6. Hoito/ palvelu vastaa tarpeitani. Saan tarvitsemani avun ja palvelusta on hyötyä	3,9	4,2	4,1	4,3
7. Työntekijät osaavat tehtävänsä ja ovat ammattitaitoisia	3,8	4,3	4,2	4,4
8. Olen tyytyväinen järjestettyyn virkistystoimintaan/ ulkoiluun/ mielekkääseen tekemiseen	3,3	3,5	3,6	3,9

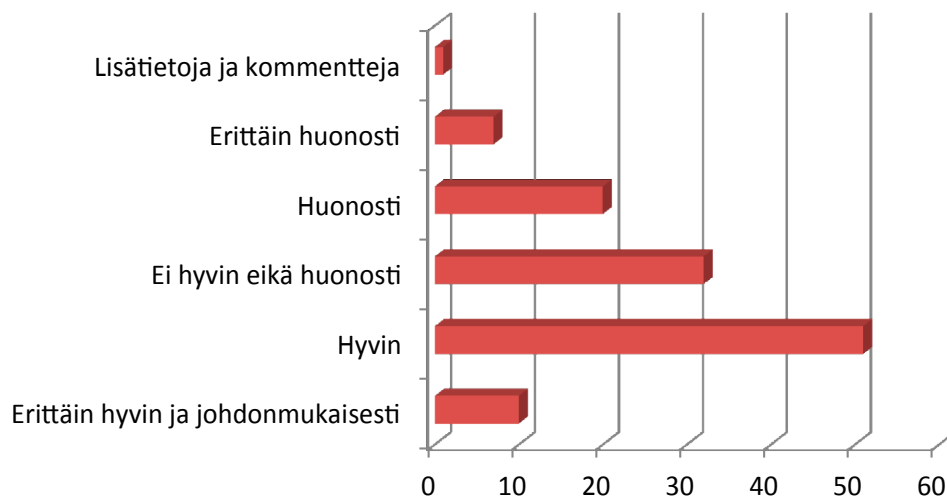
6.2 Kokeiluja pilotoineen henkilöstön kokemuksia kuntakokeiluista

Kuntakokeilujen pilotointia toteutti laaja joukko kuntien työntekijöitä (nuorisotakuun kokeilussa myös esim. TE- toimiston asiantuntijoita). Henkilöstökysely lähetettiin kokeilukuntien toimesta sähköpostitse työntekijöille. Kyselyyn vastasi yhteensä 124 henkilöä, jotka edustivat eri toimintamalleja. Vastaajia oli eniten asumispalveluiden toimintamallia pilotoivista kunnista.

Henkilöstökyselyyn vastaajista osa koki, että kokeilujen tiedottamiseen olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota. Vastanneiden (N 121) mukaan kokeilua johdettiin kuitenkin pääasiassa hyvin (Kuva 6, Kokeiluamme johdettiin mielestäni).

Pilotointia tehneet työntekijät kokivat myös, että he ovat voineet vaikuttaa kokeilun pilotoinnin suunnitteluun ja toteutukseen.

Kokeiluamme johdettiin mielestäni, N 121

Henkilöstökyselyyn vastanneiden mukaan kokeilun pilotointiaika koettiin pääosin sopivan pituisena.

7 Indikaattoriperusteinen vaikuttavuuden arviointi

Velvoitteiden poistamisen vastapainoksi ja toteutettavien tehtävien palvelutason pysymiseksi lainsäädännön edellyttämällä tasolla kokeilussa sovittiin, että laaditaan kokeilukuntien ja valtion kesken kokeilun aikana seurattavat toiminnalliset ja taloudelliset tavoiteindikaattorit ja toteutetaan niiden seuranta.

Kokeilut olivat keskenään hyvin erilaisia, joten indikaattorit valmisteltiin kuntien toimesta sisällöllisesti räätälöidysti ja yksilöllisesti kutakin kokeilua koskien. Kokeiluun valmisteltujen mittareiden avulla pyrittiin todentamaan kokeilun vaikuttavuutta.

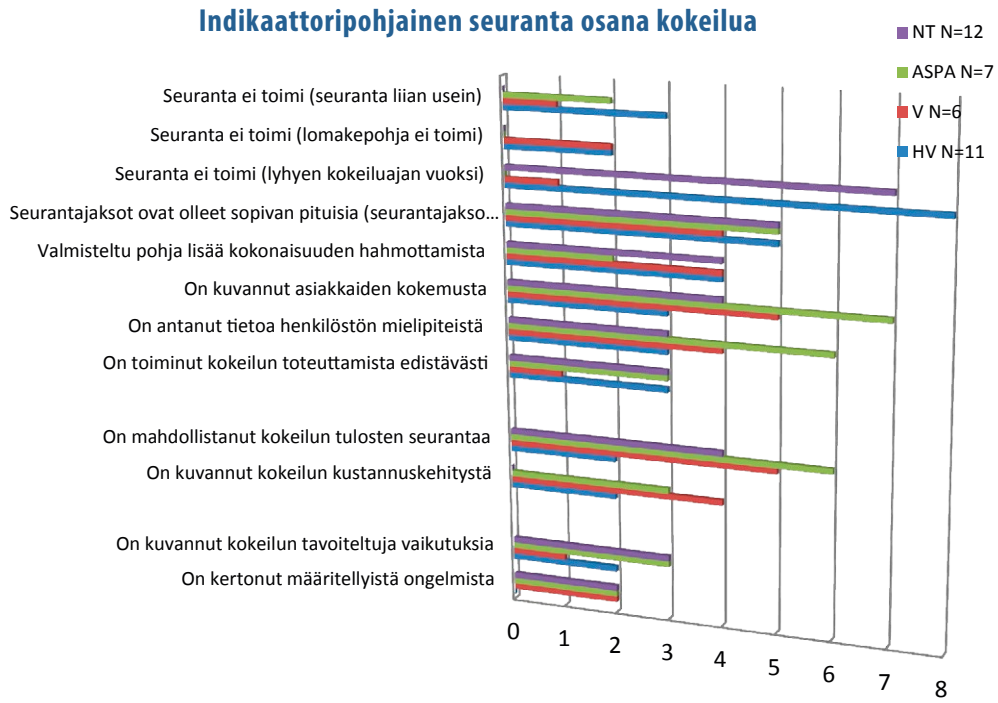
Indikaattorien kehittämisen tueksi kokeiluhankkeessa kehitettiin kolmeen tuloksellisuuden näkökulmaan perustuva indikaattorirakenne (Liite 2, Indikaattorilomakepohja) riittävän monipuolisten indikaattorien aikaansaamiseksi (Yleiset taustaindikaattorit (A), kokeilujen toiminnallisia muutoksia koskevat indikaattorit (B) ja kokeilukohteiden palvelukehitystä kuvaavat indikaattorit (C)).

Hyvinvointi-, koulutuspalvelu-, valvonta-, asumispalvelu- ja kunta-Kela- kokeilujen osalta raportointikauden tulokset kirjattiin/täydennettiin kuntakohtaisesti valmisteltuihin indikaattorilomakkeisiin.

Nuorisotakuun toimintamallin indikaattorilomakkeet valmisteltiin pääosin nuorisotakuun asiantuntijatiimin toimesta. Tulosten kuvaaminen edellytti Typpi – järjestelmän käyttöönottamista ja asiakastyön kirjaamista järjestelmään.

Kokeilukunnat arvioivat indikaattoripohjaista seuranta osana kokeilun toteuttamista (Kuva 7, Indikaattoripohjainen seuranta osana kokeilua). Kokeilukunnat kokivat indikaattoriperusteisen seurannan kannattavana osana kokeilua. Kokeilukuntien mielestä onnistuakseen seurantamuoto vaatii kuitenkin jatkossa yhtenäiset valtakunnalliset indikaattorit ja hyvät seurantajärjestelmät, joista tulokset on helpompi kerätä, hyödyntää ja vertailla. Kokeilukuntien mielestä indikaattorit lisäävät asiakkaiden tietoisuutta ja valinnanvapautta.

8 Juurtuvatko kehitetyt/pilotoidut toimenpiteet

Kokeiluajana tehty mittava työ ei jää ”kansioon pölyttymään”, vaan suurimmassa osassa kokeilukuntia toimintatapaa jatketaan kokonaan tai osin. Asumispalveluiden, valvonnan ja koulutuspalvelukokeiluiden osalta jatkoon ei ole lakiperusteista estettä, vaan toimenpiteitä voidaan jatkaa pääosin kokeilulain päättymisen jälkeenkin. Koulutuspalvelukokeilun kokeilukuntien mukaan ”*Tulemme tästä lähtien tarjoamaan yhteisiä kursseja aina, kun opiskelijavalinnat sitä edellyttävät. Myös opettajarekrytointeja pohditaan yhdessä naapurikoulujen kanssa*”. Koulutuspalvelukokeilun toimenpiteitä tullaan jatkamaan kaikilta osin.

Vain perhehoitokokeilun osalta kunnan tiloissa ei voida toteuttaa perhehoitoa 1.1.2017 lähtien.

Asumispalveluiden toimintamallia toteuttavat kokeilukunnat olivat yksimielisiä vastauksissaan kokeilun aikana pilotoidun toimintatavan vakiintumisesta. Kaikki kokeilua toteuttaneet kunnat (Kokeilukuntia oli yhteensä kuusi, joissa toteutettiin yhteensä 10 erillistä kokeilua) ja kuntien erilliset kokeilukohteet (Perhehoitokokeilu ja kehitysvammaisten asumisryhmäkokeilu; ”*Toimintaa jatketaan, kokeilu osoittautunut toimivaksi ja kannattavaksi asiakkaiden ja henkilöstön mielestä*”) jatkavat toimintatapaa kokeilun päättymisen jälkeen.

Hyvinvoinnin integroidun toimintamallin ja nuorisotakuuta toteuttaneiden kokeilukuntien osalta mahdollisuus yhdistää kokeilulainmukaisia suunnitelmia (16) päättyi kokeilulain päättymisen myötä. Tarpeenmukaisia suunnitelmia voidaan työstää jatkossakin, monialaista yhteistyötä toteuttaa ja palvelusuunnitelmarunkoa hyödyntää. Osa hyvinvoinnin integroidun toimintamallin kokeilukunnista jatkaa kokeilussa kehitettyjen toimintamallien laajentamista ja juurruttamista maakunnallisiksi osana LAPE –hanketta (Juha Sipilän hallitusohjelman kärkihanke).

Nuorisotakuun toimintamallin kokeilukuntien mukaan kokeilun toimintatavat ja mallit vakiintuvat osin tai kaikilta osin.

Kunta-Kela yhteistyökokeilun tuloksia hyödynnetään toimeentulotuen maksatuksen siirtämisessä ” *Kuntakokeiluun saatu määräaika oli riittävä. Alussa oli hyvinkin paljon asioita, joita jouduttiin tarkentamaan ja uudelleen suunnittelemaan, koska sekä Kelalle että kunnalle asia oli uusi. Kuntakokeilusta saimme Kelan ja kunnan yhteistyöstä asiakas-asioissa käytännön tietoa jota sekä Kela että kunta on voinut tuoda esiin suunnittelussa ja palvelun ja yhteistyön kehittämisessä toimeentulotuen siirtymisessä Kelan hoidettavaksi*”

9 Valmisteltu kokeilulaki, vaikuttamismahdollisuudet, muutostarve, merkitys ja kesto

Kuntakokeilujen toteuttamiseksi laadittiin määräaikainen laki kuntien veloitteiden ja ohjauksen vähentämistä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista, joka oli voimassa 5.1.2015 alkaen aina vuoden 2016 loppuun asti.

Kokonaisuudessaan kunnat olivat jokseenkin tyytyväisiä vaikuttamismahdollisuuteen kokeilulain ja kokeilujen valmisteluprosessissa. Kokeilulaista toivottiin laajempaa, sallivampaa ja syvemmälle menevää. Indikaattoreiden valmisteluun ja valintaan olisi toivottu lisää asiantuntijuutta ja vapautta työstää indikaattorit ilman valmista rakennetta.

Hyvinvoinnin integroidun toimintamallia toteuttavat kunnat kokivat, että *”Kuntakokeilun tavoitteet on huomioitu, mutta käytännössä kuntakokeilulaki ei mahdollistanut niin sujuvaa tietojen vaihtoa kuin olisi toivottu”*. Kokeiluajan määräaikaisuus vaikutti joiltakin osin pilotoinnin toteuttamiseen *”Loppua kohden henkilöstön oli vaikeuksia sitoutua asiakaskokeilujen toteutukseen, koska samaan aikaan puhuttiin kokeilujen päättymisestä”*.

Koulutuspalvelukokeilun kuntien vastausten mukaan tavoitteet eivät toteutuneet *”Haimme mahdollisuutta korvata taloudellisesti lukiolaisten kulkemista eri toimipisteiden välillä, mutta toiveemme ei toteutunut*.

Kunta-Kela yhteistyökokeilua valmistellut Vantaan kaupunki koki, että *Kuntakokeilu ei mahdollistanut täydellistä kokeilua, koska Kelalle ei saatu päätösten ratkaisuoikeuksia, Kunta olisi toivonut lakiin Kelalle enemmän toimivaltaa kokeilun ajalla”*.

Nuorisotakuun toimintamallia toteuttaneet kuntien vaikuttamismahdollisuus koettiin eri tavoin. *”Aika heikosti, koska esim. työttömyysturvaa koskevaan lainsäädäntöön ei saatu lainkaan haluttuja muutoksia, jotka olisivat lisänneet joustavuutta ja kannustavuutta työttömien nuorten aktiivinnissa. Toisaalta ”Kunnalle mahdollistui laajan palvelukokonaisuuden koordi-*

nointi ja asiakkaan palveluketjujen toimivuuden kehittäminen. Kokeilulaki antoi tähän mandaatin, vaikka yhteistyö perustuikin vapaaehtoisuuteen”.

Lainsäädännön muutostarve

Kokeilukuntien näkemyksen mukaan hyväksi havaitut toimintatavat törmäivät joissakin tapauksissa lakeihin. Lainsäädännön muutostarvetta koettiin olevan esimerkiksi tietosuojaan ja rekistereihin liittyen.

- *”Potilas- ja asiakaslait pitävät tiukan rajan, kuka saa nähdä ja mitä. Vaikka ei olisi tarve kirjata, niin lukuoikeus asiakkaan asiakirjoihin voisi vähentää päällekkäistä tekemistä ja jouduttaa asiakkaan asiaa palveluprosesseissa”.*
- *”Kuntakokeilun keskeisin mahdollistava asia hyvinvointimallin kokeilussa oli palvelusuunnitelmien yhdistämisen mahdollistaminen. Samaan aikaan kuitenkin työs-
tetään terveys- ja hoitosuunnitelmalainsäädäntöä, sosiaalihuoltolaki mahdollistaa jo kokonaisvaltaisen suunnitelman laatimisen kuten myös oppilashuoltolaki. Pahin skenaario lienee, että eri puolilla organisaatioita aletaan tehdä laaja-alaisia ja kokonaisvaltaisia palvelusuunnitelmia. Kun kukin ammattilainen kirjaa tekemänsä laajan suunnitelman omaan järjestelmään ja toisten ulottumattomiin, on vaarassa syntyä kokonaisvaltaisten suunnitelmien sarja, jotka eivät ole samansuuntaisia. Tältä osin lainsäädännön muutostarve on mielestäni välttämätön”.*
- *”Lait lähtevät turhan usein sektorihallinnosta käsin. Lakien tulisi ohjata yhtenäistämään asiakkaan palveluja. Asiakastiedon välittämisen ongelmat tulisi ratkaista, esimerkiksi siten, että järjestäjä (kunta) olisi asiakasrekisterin omistaja, eikä esim. lautakunta”.*
- *”Yhteiselle sosiaali- ja terveydenhuoltolaille olisi tarve”.*

Valvonnan ja asumispalveluita toteuttavien kuntien mielestä:

- *Enemmänkin törmätiin ohjeisiin, normeihin, entisiin pinttyneisiin tapoihin kuin lainsäädännön esteisiin*
- *Esimerkiksi perhehoidon järjestäminen kunnan tiloissa ei ole tällä hetkellä lainsäädännöllisesti mahdollista toteuttaa.*
- *Palveluihin liittyvät vuokrasopimukset pitäisi erottaa huoneenvuokralaislain ulkopuolelle. Jatkossa palveluja tuottavien yksiköiden vuokrasopimukset tulisi olla sidottu palveluntarpeeseen, jolloin irtisanomisaikaa ei olisi, vaan kalliit hoitopaikat saataisi heti seuraavan käyttöön.*

Nuorisotakuun toimintamallia toteuttaneiden kuntien mukaan lainsäädännön kehitystarpeita koetaan olevan laajasti:

- Esim. Nuorisolaki ja etsivän työn avustukset on rakennettu siten, että etsivästä työstä ollaan luomassa muista palveluista erillistä "luottohenkilösaareketta", jo-ka ei näköjään seuraakaan palveluympäristön kehittymistä. Ohjaamojen myötä nuorille on nyt aiemmasta poiketen useilla alueilla tarjolla myös matalan kyn-nyksen ajanvaraukse- tonta ohjauspalvelua, jolloin aivan kaikille työn ja koulu- tuksen ulkopuolella oleville nuorille ei lähtökohtaisesti tarvitse suoranaisesti kädestä pitäen "etsiä" palveluja. Mo- net koulutuksen keskeyttävät nuoret ovat halukkaita itsekin toimimaan, kun tietävät, miten.
- Muita lainmuutostarpeita voi löytää kuntakokeiluja edeltäneistä listoista, joita kun- nat tuottivat koskien nuorisotakuun pullonkauloja; harva asia on muuttunut positiiviseen suuntaan ja joissakin on menty takapakkia, kuten työttömän mielivaltaisessa tulkitsemisessa yrittäjäksi. Lakeja pitäisi saada siihen suuntaan, ettei ihmisten tar- vitse koko ajan pelätä. Sellainen jähmettä kaikki työttömät. Ylipäätään työttömien hallinnointi on mennyt sille asteelle, että ei tolkun häivää. Kehottaisin ministeriössä kuuntelemaan kunnolla kentän ääntä. Nyt tuntuu tosin siltä, että jokainen keskittyy oman merkityksensä korostamiseen, ettei vain lähde tittelit ja asemat alta hallin- nonuudistusten myötä... Sen myötä kehitetään yhä yksityiskohtaisempia ja korva- merkittviä tehtäviä tietyille toimijoille, mutta ei kysyt, kuka niistä oikeasti hyötyy. Esimerkkinä työttömien määräaikaishaastattelujen irrallisuus muusta ohjaustoimin- nasta ja monialaisen yhteisen työn mahdollisuuksien hyödyntämisestä.
- Ura-järjestelemän tulisi olla myös kunnan käytettävissä
- Palkkatyön, yrittäjyyden, sosiaaliturvan jne. yhteensovittaminen niin, että työ tekemi- nen on aina kannattavaa.
- Jos työttömällä kotiin jääminen on taloudellisesti yhtä hyvä ratkaisu kuin jokin akti- vointitoimi, ei kannusta osallistumaan. Ts. taloudelliset kannusteet pitää olla käytet- tävissä.
- Lait pitäisi uudistaa yhdenmukaisiksi pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman Uu- den työn mukaisesti. Ohjaamon ohjaajan pitäisi aina pystyä kannustamaan nuorta ottamaan tarjottu työ vastaan. Nykyaikainen työskentely pitää sisällään palkkatyön, opintojen ja kenties yrittäjyyden osia. Toistaiseksi näiden osien yhteenniveltäminen on katkeamattoman toimeentulon kannalta monimutkaista ja asettaa ohjaukselle melkoisia haasteita.
- 1. Avoimien amk- ja yliopisto-opintojen suorittamisen vaikeus/mahdottomuus työt- tömyystuvan aikana (sis. väyläopinnot).
- 2. Työttömyysetuudesta poistettiin kulukorvaukset omaehtoisesta opiskelusta.
- 3. Erittäin vaikeaa selvittää yrittäjyyden aloittamiseen liittyvää toimeentulon tukea (mm. osa-aikainen yrittäjyys, sivutoiminen yrittäjyys), silloin kun sisältää mahdolli- suuden soviteltuun työttömyysetuuteen.

4. Yrityksessä tehtävän työkokeilun aikana pitäisi säilyä tutkinnonsuoritusoikeus.
5. Koulutushakuelvoitteet tehtävä joustavammaksi, huomioitava myös muut suunnitelmat. Esimerkiksi. perusopetus -- aikuislukio -- yliopisto.
6. Usein nuoren tilanteen täytyy olla riittävän heikko, että pääsee palvelun pii-riin.
7. Ohjaamoiden profiili on usein kallistunut ns. korjaaviin palveluihin, vaikka todellisuudessa Ohjaamon pitäisi olla vaikuttavuudeltaan tehokas ennaltaehkäisevän ohjauksen palvelu, missä tehdään tiivistä työtä oppilaitoksiin perusopetuksesta yliopistoihin. Tämä ohjaamoiden ennaltaehkäisevä rooli tulisi kirjata selvästi myös lakiin.
8. Opintojen aikainen työttömyysturva kesäisin (sis. kannustimen työskenntelyyn)
9. Määräaikaishaastattelujen siirtäminen Ohjaamoihin.
10. Yritysyhteistyön osana koulutusyhteistyön tiivistäminen perusopetuksesta korkeakoulutasolle on erittäin tärkeää työttömyyden ennaltaehkäisyn vuoksi. Yksi lakimuutosta vaativa esimerkki yritys- ja koulutusyhteistyön kokonaisuudesta on, että yrityksessä tehtävän työkokeilun aikana opiskelu pitää olla mahdollista. Työkokeilun aikana voisi suorittaa esimerkiksi yhden tutkinnon osan.
11. Palvelulinjojen poistaminen TE- toimistoista.

Kuntakokeilulain merkitys

Kuntakokeilut toimivat osana kuntauudistusta. Niiden oli tarkoitus muun muassa tukea kuntien yhdistämiselvityksiä ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteiden uudistamista. Vastaajakuntien (N 46) mukaan kuntakokeilut ovat pääasiassa edistäneet kuntien yhteistyötä ja /tai sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteiden uudistamista.

Hyvinvoinnin integroidun toimintamallia toteuttaneiden kuntien mukaan kokeilut ovat edistäneet erityisesti yhteistyömuotoja ja tapoja. Sektorirajoja häivytettiin ja yhdessä työskenntelystä saatiin hyviä kokemuksia "Alkuvaiheen suunnitteluryhmässä huomattiin useita kehittämiskohteita (suunnitelmien kirjaamistapa, tallennustapa yms.), joita lähdettiin kehittämään omana toimintana. Painopisteen korostuminen palveluiden alkuvaiheeseen, tehdään enemmän ennakoivasti ja jo heti ensikontaktista lähtien. Riskiryhmien tunnistamiseen kiinnitettiin huomiota ja selkeästi löytyi riskiryhmiä, jotka voidaan ohjata ajoissa oikeaan palveluun". "Nuorten palvelukokonaisuutta jouduttiin tarkastelemaan uusin silmin ja madaltamaan sektorirajoja".

Valvonnan toimintamallia toteuttaneiden kuntien vastausten mukaan yhteistyö lisääntyi. "Vahvasti mallin, jolla valvontaa voidaan toteuttaa myös tulevassa soteorganisaatiossa". "Yhteisiä valvontakäyntejä ja tiivistä yhteistyötä valvontaan liittyvän tiedon jakamista".

Asumispalvelumallin kuntien mukaan kokeilut "Edistivät palvelurakenneuudistusta kun asumispalvelujen investointihankkeita saatiin ripeämmin vireille, ajatuksia on vaihdettu pienimuotoisesti, palvelurakenteiden uudistamista on tapahtunut, Perhehoitoa on enemmän

tarjolla, Kuntouttavan toiminnan palvelurakenteen vahvistamista ja Palvelurakenteen uudistaminen hallitusti”

Kokeilukuntien kokemuksen mukaan kokeilulaki mahdollisti kokeilukunnassa myös asiakaslähtöisten ja monialaisten toimintatapojen sekä palvelurakenteiden kehittämistä ja käyttöä, sekä syntymistä.

”Ei niinkään rakenteiden kehittämistä mutta todellakin asiakaslähtöisyyttä ja monialaisia toimintatapoja: palvelutalon sisäisiä toimintatapoja on uudistettu, kokeiltu ja kehitetty erilaisia malleja omaisten ja asukkaiden lähtökohdista, ovia ja seiniä on kaadettu, kynnyksiä madallettu oppilaitoksiin, TE -keskukseen, järjestöihin ja vapaaehtoistyöhön, kuntouttavaan työtoimintaan. On luotu malleja, joita nyt levitämme muihin palvelulohihimme”.

”Lastensuojelun omavalvonnassa laitoshoidon johtamisessa päästiin yhden johtajan malliin, aikuissosiaalityössä omavalvonta on työskentelyn osana atk-ohjelmassa. Asiakaskyselyistä saatiin toimintamalli, jota edelleen kehitetään”.

Kokeilun aikana *”Hoiva-asumisen palvelujen päätöksen saaneita asiakkaiden päätökset purettiin ja heille tarjottiin kevyempiä ja asiakaslähtöisiä palveluratkaisuja”.*

Nuorisotakuun toimintamallia toteuttaneiden kuntien mukaan kokeilulla oli merkitystä TE- toimiston ja Kelan kanssa tehtävään yhteistyöhön ja yhteistyön kehittymiseen kunnan sosiaali- ja terveystoimen kanssa, myös asiakaslähtöisyys lisääntyi ja rakenteita purettiin. *”Kokeilulakiin nojaten päästiin avaamaan rakenteita ja miettimään uusia toimintatapoja”.*

Kokeilulain merkitys kokeilujen toteuttamiseen

Kokeilukuntien mukaan kuntakokeilulla oli merkitystä kokeilujen toteuttamisessa. Saatujen vastausten mukaan kokeilujen toteuttamisen mahdollistamiseksi vaadittiin erillinen lainsäädäntö.

”Ilman lakia kokeilua ei olisi voitu toteuttaa. Kokeilun aikana päästiin tekemään käytännössä uudenlaista työtä, joka osoittautui toimivaksi haasteista huolimatta. Kokeilu rohkaisee ajattelemaan, että lakeja ja sektorihallintoa (ministeriöistä lähtien) purkamalla voitaisiin saada paljon aikaiseksi”.

Valvontamallia toteuttavien kuntien vastausten mukaan laki koettiin ns. kokeilun aikatauluttajana, yhteistyötahojen sitouttajana, ”selkänोजना”.

"Kokeilulaki mahdollisti kokeilun ja antoi luvan poiketa Avin luvan mukaisista henkilöstömitoituksista sekä eväät jatkaa toimintatapoja, vaikka jatkaminen ei edellytäkään lakimuutosta. Kokeilu osoitti, että henkilöstön joustava käyttö asiakkaiden tarpeiden mukaan on mahdollista ilman että palvelun laatu huononee."

Asumispalveluiden toimintamallia toteuttaneiden mukaan lailla oli merkitystä kokeilun mahdollistajana esimerkiksi *"Asumispalveluyksikön peruskorjaus ei olisi toteutunut ilman kuntakokeilulakia. Toimintamallien kehittäminen olisi edennyt hitaammin". "Kuntakokeilun aikana voitiin kokeilla uusia toimintamalleja, kuten perhehoito kunnan järjestämissä tiloissa"*.

Kunta-Kela yhteistyökokeilussa *"Kela sai selvästi paremmat valmiudet aloittaa perustointitulotuen käsittely ja myöntäminen. Kokeilua ei olisi voitu toteuttaa ilman lakia kuntakokeilusta"*.

Nuorisotakuun toimintamallia toteuttaneiden kuntien vastauksissa korostuu kunnan ja valtion yhteistyö, *"Edellytti TE-toimiston osallistumista monialaiseen palvelukehittämiseen. Laki oli selkänöja avata palveluiden rakenteita ja erityisesti Te-palveluiden ja kunnan suhdetta. Monialainen palvelu helpottui. Nuorten palveluja on ollut helpompi perustella päättäjille"*.

Myös yhteisen asiakastietojärjestelmän käytön mahdollisuudella oli merkitystä kokeilukunnille *"Ainoastaan NT/Typ järjestelmällä oli merkitystä. Kokeilulaki antaa kehittämistyölle sen tarvitseman painoarvon ja sitoutumisen. Kokeilulain myötä voidaan priorisoida kehittämistyön kärjet - "näillä toimenpiteillä haetaan parempaa vaikuttavuutta" mm. NT-tyyppi-järjestelmän ja yhteisen asiakastiedon hyödyntäminen (big data)."*

10 Kuntakokeiluhanke

Kokeiluiden toteuttamiseen tukemiseksi käynnistettiin kokeiluhanke. Kokeiluhankkeen tehtävänä oli yhteistyössä asianomaisten toimivaltaisten ministeriöiden kanssa:

- ohjata kokeilujen toimintamallien toteuttamisen edellyttämää kokeilulainsäädännön valmistelua,
- ohjata ja koordinoida kuntien valvontaa koskevien ja toimintamalleja tukevien ministeriöiden ja valtionhallinnon toimintaan liittyvien muiden toimenpiteiden valmistelua, sisältäen muun muassa valvontamallin kokeilualueiden alueelliset valvontaohjelmat ja niitä varten kehitettävät valvontaindikaattorit
- valmistella valtion ja kokeilukuntien ja -alueiden väliset kokeilusopimukset koskien kokeilujen kohdentumista, alueellisia valvontaohjelmia ja seurantaindikaattoreita ja käydä niitä koskevat neuvottelut kuntien kanssa
- seurata, ohjata ja tukea kokeilujen toteuttamista kunnissa ja alueilla
- arvioida kokeilukuntien ja kokeilussa mukana olevien valtion viranomaisten kokeilun aikana ja sen jälkeen
- järjestää kokeilujen ulkopuolinen riippumaton arviointi
- tarjota yliopistoille ja tutkimuslaitoksille tietoja niiden mahdollisesti omaehtoisesti käynnistämien kokeiluun liittyvien tutkimusten tekemistä varten
- laatia kokeiluhankkeen toteutumisesta loppuraportti, joka sisältää kokeilun tulosten perusteella alustavat esitykset kokeilun tulosten hyödyntämisestä lainsäädännön valmistelussa sekä valtion kuntia koskevassa ohjauksessa ja valvonnassa
- valmistella mahdolliset kokeilukuntien projektitukea koskevat päätökset tarpeen mukaan hankkeelle talousarviossa varatun rahoituksen puitteissa
- vastata hankehallinnasta ja hankkeen taloudesta hankkeelle osoitetun rahoituksen puitteissa.

Hankkeen keskeisinä toimenpiteinä oli kuntakokeilut ja toimintamallien toteuttaminen kuntakokeilulain mukaisesti. Kokeiluhanke muodostuu valmisteluvaiheesta, toteutusvaiheesta sekä tulosten raportoinnista ja johtopäätöksistä. Lisäksi toteutettiin ulkopuolinen riippumaton arviointi.

Hankkeen työtä ohjasi 14.9.2011 asetettu kuntauudistuksen ohjausryhmä, jonka tehtäviin oli lisätty rakennepoliittiseen ohjelmaan perustuvien kuntakokeilujen käynnistämisen ja toteuttamisen ohjaaminen.

Hankkeen toiminnan ja osapuolten yhteistyön toteuttamiseksi ja koordinoimiseksi perustettiin kuntakokeilujen koordinaatioryhmä, jossa on kokeiluihin osallistuvien ministeriöiden, valtion virastojen, Kelan, valvontaviranomaisten, tietosuojavaltuutetun toimiston ja Kuntaliiton edustus. Ryhmän puheenjohtajana toimivat ylijohtaja Silja Hiironniemi (maaliskuu 2016 saakka) ja neuvotteleva virkamies Anne-Marie Välikangas 1.4.2016 lähtien, hankkeen päättämiseen saakka.

Hankkeen säädösvalmistelua koordinoimaan asetettiin säädösvalmistelun koordinaatioryhmä. Hankkeen toteuttamisen tueksi perustettiin myös toimiala/toimintamallikohtaisia tiimejä, joiden toimikausi oli kokeilujen valmisteluvaiheesta hankkeen päättämiseen saakka.

Hankkeen toteutuksesta vastasivat projektipäällikkö Sonja Manssila, projektiassistentit Emmi Niiranen 29.9.2016 saakka ja Heli Tossavainen 1.10.2016 lähtien, hankkeen päättämiseen saakka.

10.1 Kuntakierrokset

Kokeiluhanke toteutti kokeiluajana kaksi kuntakierrosta (2015 ja 2016). Kuntakierrokset toteutettiin kahdessa osassa niin, että ensin kevään tapaamisissa keskityttiin asumispalveluiden ja valvonnan toimintamalleihin ja syksyn tapaamisissa hyvinvoinnin ja nuorisotakuun kokeiluihin. Tapaamisten aikana tutustuttiin myös toimipaikkoihin, joissa pilotointia toteutettiin ja käytiin keskustelua pilotoivan henkilöstön kanssa. Vuoden 2016 kuntakierros toteutettiin yhdessä yhteistyöasiantuntijoiden (asiantuntijatiimit) kanssa, mukaan kutsuttiin myös ulkopuolista arviointia toteuttanut Tempo Economics Oy, nuorisotakuun valtakunnallista ohjaamotoiminta koordinoiva Kohtaamo- hanke sekä kokeiluja tutkivia tahoja, muun muassa Åbo Akademi.

Kehitetyt työkalut kokeilukuntien käyttöön

Kokeiluhankkeen aikana toteutettiin viisi (5) työpajaa ja kolme (3) indikaattoripajaa. Työpajoissa esiteltiin ajankohtaisia asioita, jaettiin kokemuksia ja verkostoiduttiin.

Työpajoissa testattiin uusia työkaluja (ennakoiva vaikuttavuusarviointi ja exit –plan työkalut (Liite 3 ja Liite 4), joiden tarkoitus oli helpottaa kuntien työtä.

Ennakoivan vaikuttavuusarvioinnin lähestymistavassa kokeilujen toteutustapaa, tuloksia ja vaikutuksia tarkasteltiin ennakoivasti kokeiluhankkeiden tavoitteiden muodostaman vaikutusdynamiikan sekä kokeilujen laajemman yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmista.

Exit-suunnitelmien laatimismallissa kuvattiin konkreettisia tavoitteita, toimenpiteitä ja vastuutuksia tulosten ja vaikutusten juurruttamiselle sekä kehitystyön jatkolle.

10.2 Kokeilurahoitus ja kuntien valtionavustukset

Hankkeen toimenpiteisiin varattiin valtiontalouden kehukseen vuosille 2014 - 2016 yhteensä 1 560 000 euron määräraha:

- 1) kuntien lakisääteisten tehtävien perusteella säädettyjen velvoitteiden vähentämisen toimintaohjelman tueksi käynnistettävien paikallisten kuntakokeilujen valmisteluun, ohjaukseen, seurantaan ja arviointiin
- 2) paikallisiin kuntakokeiluihin osallistuville kunnille kohdennettaviin avustuksiin projektipäälliköiden palkkaamiseksi
- 3) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen paikallisten kuntakokeilujen ohjaus- ja hanketehtäviin. Nämä voidaan toteuttaa henkilötyövuositavoitteiden ulkopuolelta.

Määrärahalla toteutettiin kuntauudistukseen ja kuntien tehtävien arviointiin liittyviä kuntien velvoitteiden vähentämisen toimintaohjelman tueksi käynnistetyt paikalliset kokeilut.

Kuntakokeilujen rahoitus ja valtionavustukset kunnille

Hankkeen määrärahaan sisältyi varaus kuntien valtionavustuksiin, joilla paikallisiin kuntakokeiluihin osallistuvat kunnat voivat kompensoida kokeiluihin suunnattua työpanosta. Määrärahaan liittyvä valmistelu toteutettiin vuosikellon mukaisesti. Kunnille myönnettiin valtionavustusta vuosille 2014, 2015 ja 2016 yhteensä 880 866,03 euroa. Valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että kunnat olivat allekirjoittaneet kokeilusopimuksen ja noudattivat sen sisältämiä velvoitteita.

10.3 Ulkopuolisen arvioinnin toteuttaminen

Kokeiluhankkeen toteutumisen arvioimiseksi ja kokeilujen tulosten arvioimiseksi toteutettiin hankkeen ulkopuolinen arviointi. Arvioinnin toteutti Tempo Economics Oy.

Arviointityön tehtävä oli selvittää:

- Miten kokeiluhanke on organisoitu ja toteutettu?
- Miten kunnat ovat toteuttaneet kokeilusopimuksissa määriteltyjä toiminnallisia muutoksia?
- Miten kuntakokeilut vaikuttavat kunkin kokeiltavan toimintamallin ja kokeilukohteiden puitteissa ja yhteensä?
  - asiakkaiden hyvinvointiin ja palvelukokemukseen ja palvelujen asiakaslähtöisyyteen
  - palvelujen lakisääteisten vaatimusten toteuttamiseen (palvelujen saatavuuteen ja laatuun)
  - kokeilukohteena olevien tehtävien toteutuksen taloudellisuuteen ja tuottavuuteen
  - henkilöstön määrään ja rakenteeseen sekä siihen, miten uudistuvat toimintamallit on koettu
  - yhteisöllisyyden ja vapaaehtoistyön toteuttamiseen ja hyödyntämiseen
- Miten indikaattoriperusteinen arviointi on kokeilussa toteutettu?
- Miten indikaattoriperusteinen arviointi on vastannut kokeilun palvelujen arvioinnin ja viranomaisvalvonnan tarpeisiin?
- Miten kuntien kokeilut vaikuttavat kokeilukuntien toimintamahdollisuuksiin palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa?
- Miten kokeilut vaikuttavat valvontaviranomaisten ja kuntien väliseen yhteistyöhön sekä valvontaviranomaisten ja kuntien työmäärään?
- Miten kokeilut vaikuttavat kuntien ja TE - toimistojen väliseen yhteistyöhön ja työnjakoon?
- Miten kokeilut vaikuttavat kuntien toiminnan tuottavuuteen ja talouteen?
- Miten kokeiluissa sovelletut toimintamallit laajetessaan vaikuttavat kuntien kykyyn tuottaa palveluita?
- Miten kuntakokeilut vaikuttavat kansalaisten yhdenvertaisuuteen?

Tempo Economics Oy:n arviointityön kehittämis ehdotukset (Oppeja ja kehittämis ehdotuksia jatkoa ajatellen sen arvioinnista /Tulosten pysyvyyden turvaaminen ja jatkohyödyntäminen):

Kokeiluissa, kuten myös yleisemmin hanketoiminnassa, uhkana on, että hankkeen keston aikana saadaan aikaiseksi rakenne ja prosessit uudelleenlaiselle toiminnalle, mutta lopulliset

tulokset jäävät syntymättä ja hyödyntämättä. Yleinen havainto aiemmista hanke ja ohjelma-arvioinneista on ollut se, että suhteessa merkitykseensä, hankkeiden tulosten käyttöönottoon ja levittämiseen kiinnitetään yleisesti liian vähän huomiota ja resursseja. Lisäksi tulosten käyttöönotto ja levittäminen tapahtuu usein hankkeen muusta toteutuksesta irrallisena erillisprojektina, jolloin juurruttaminen jää monesti "narulla työntämiseksi". Kokeilujen erityispiirre on se, että niissä syntyvät mahdollisuudet ja opit olisi pystyttävä tunnistamaan ja viemään eteenpäin mahdollisimman reaaliaikaisesti, mikä edellyttää erityistä panostusta paitsi seurantaan, myös tulosten käyttöönottoon ja levittämiseen.

Tämän arvioinnin tulokset osoittavat, että eri kokeiluissa on saavutettu hyviä tuloksia ja paljon yksittäisiä onnistumisia. Kokeilujen lopullisen vaikuttavuuden kannalta oleellista on se, miten hyvin nämä tulokset ja onnistumiset leviävät kunnan sisällä ja myös laajemmin muiden kuntien ja hyödyntäjätahojen käyttöön. Keskeinen onnistumisen tekijä tässä on se, miten hyvin nyt aikaansaatuja tuloksia pystytään "myymään" eteenpäin muiden tahojen käytettäväksi ja hyödynnettäväksi. Kerätessä tietoa kokeiluhankkeiden tuloksista ja vaikutuksista sekä viimeksi kokeilujen tuloksista kertovien postereiden laatimiseen yhteydessä osoittautui, että hankkeet eivät hyvistä tuloksistaan huolimatta ole kovin taitavia viestimään saavutuksistaan. Ongelmana näyttäisi olevan se, että hankkeet raportoivat ulospäin pääsääntöisesti hankkeen tekemisiä ja aikaansaannoksia (mitä tehtiin ja miten tehtiin), mutta vain hyvin ohuesti tekemisestä seuraavia vaikutuksia ja niistä koituvia hyötyjä. Kokeiluhankkeiden vaikutusten arvioinnin sekä tulosten juurtumisen näkökulmasta hankekohtaisessa raportoinnissa (mukaan lukien seuranta) tulisikin panostaa selvästi nykyistä vahvemmin tekemisestä seuraavien asiakastason ja taloudellisten vaikutusten ja hyötyjen tunnistamiseen. Vastaavasti hankkeiden ulkoisessa viestinnässä olisi panostettava tekemisen kuvaamiseen sijaan vahvemmin hyötyjen kuvaamiseen. Ts. mitkä ovat hankkeen tuottamat hyödyt eri tasoilla: asiakkaalle, kunnille sekä yhteiskunnalle. Tuloksista kertominen ei saa olla "hissipuhe", sen täytyy olla "myyntipuhe".

Kuntakokeilulakia ei jatketa sen määräajan päättymisen jälkeen vuoden 2016 lopussa. Merkittäviä muutoksia päättyneiden kokeilujen tulosten jatkohyödyntäminen ei lainsäädännön osalta vaadi. Muutoksia on esimerkiksi kuntien valvontaan koskevan kokeilun osalta jo tehty. Hyvinvoinnin integroidun toimintamallin ja Nuorisotakuun toimintamallin kokemusten pohjalta jatkossa on tärkeää mahdollistaa henkilökohtaisten palvelusuunnitelmien laatiminen monialaisena asiakkaan yhteisenä suunnitelmana, kun asiakas tarvitsee useampia eri palveluja ja yhdistämisen voidaan katsoa olevan asiakkaan kannalta perusteltua. Lisäksi tärkeää on varmistaa tiedonvaihdon ja asiakastiedonhallinnan mahdollistava tietoturvallinen ja teknisesti tarkoitusta palveleva sähköinen rekisteri. Päättynyt kuntakokeilulaki ja kokemukset sen sisältöjen sisältöineen luovat pohjan tarvittaville säädosmuutoksille.

Yleisesti kokeilukulttuurin vahvistaminen vaatii valtion hallinnolta kannusteita ja motiivointia kokeilujen toteuttamiseen ja niiden tulosten hyödyntämiseen kuntatasolla. Tulossa oleva sote- ja maakuntauudistus tulee muuttamaan hallinnon sekä vallan ja vastuun rakenteita kunta-maakunta-valtio – kokonaisuudessa. Muutokset tulevat näkymään myös kuntien velvoitteissa ja ohjauksessa sekä monialaisen poikkihallinnollisen toimintakulttuurin toimintaedellytyksissä. Tämän valmistelutyön ollessa vielä kesken on ennenaikaista ottaa kantaa siihen, miten uudistus tulee vaikuttamaan kokeilutoimintaan sekä kunnissa käynnissä oleviin kokeilu- ja kehitysprosesseihin. Oleellista kuitenkin on, että myös uudessa rakenteessa turvataan mahdollisuus rohkeisiin avauksiin ja uutta luoviin kokeiluihin sekä mahdollistetaan kokeiluille mahdollisimman joustava, kevyt ja myös epäonnistumiset salliva toteutusympäristö.

Kuntien velvoitteiden vähentäminen jatkossa

Kuntakokeilujen keskeinen tavoite on ollut jatkaa kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsimista tarkoituksenmukaisilta osilta. Tehtäviä ja velvoitteita on pyritty vähentämään, mutta vuoden 2015 seurantatiedon mukaan tehtävä- ja velvoiteohjaus ei ole kokonaisuutena keventynyt.

Kuntakokeilut –hankkeen kokemusten pohjalta kuntien velvoitteiden vähentämiseen tähtäävässä työssä keskeistä on velvoitteiden vähentämiseen tähtäävän säädösvalmistelutyön samansuuntaisen jatkuvuuden varmistaminen pitkällä aikavälillä kokeilutoiminnan ajanjakson ajan ja yli hallituskausien. Kokeilujen aikana kokeilulain sisältöjen merkitys on vähentynyt kokeilulain valmistelun ajankohtaan verrattuna, kun mm. uudella hallituskaudella painotukset lainsäädäntötyössä ja painotukset kehittämistoiminnassa ovat osittain muuttuneet. Kokeilutoiminnan kannalta tärkeää on varmistaa, että määräaikaisesti ko-keiltaviin lainsäädännön muutoksiin ollaan tarvittaessa valmiita sitoutumaan pidemmällä aikavälillä.

Kuntakokeilulain mukainen määräaikainen lainsäädäntö vaatisi myös oman exit-strategian, lopetussuunnitelman, jossa huomioitaisiin miten lain tärkeimpien ja tarpeellisimpien osien jatko tullaan varmistamaan. Jo lainsäädäntöä valmisteltaessa, tulisi suunnitella miten kokeiluista nousevat muutostarpeet voidaan viedä eri hallinnonalojen peruslainsäädäntöön kun kokeilutoiminta päättyy ja miten varmistetaan laajemmin eri hallinnonalojen sitoutuminen asian toteuttamiseen. Nykytilanteessa kuntien velvoitteisiin liittyvää lainsäädäntöä kehitetään sektoriministeriöissä liiaksi erillään muiden hallinnonalojen lainsäädäntötyöstä. Kuntien velvoitteiden vähentämiseen on saavutettava laaja-alaisempi eri hallinnonalojen välinen yhteinen kokonaisnäkemys siitä, miten asiaa voidaan yhteisesti edistää.

Merkittävä tekijä, joka jatkossa vaikuttaa kuntien velvoitteiden vähentämiseen, on maakuntauudistus ja Sote-uudistus sekä niitä ohjaava lainsäädäntö. Loppuarvioinnin ajan-

kohdan näkökulmasta uudistusten sisältö ja lainsäädäntö on monilta osin vielä epäselvä. Tiedossa kuitenkin on, että vastuu ja toiminnan painopiste kuntien velvoitteiden toteuttamisessa siirtyy merkittävältä osin pois nykyisten kuntien hallinnosta ja organisaatiosta. Kokeilujen tulosten ja oppien sekä hyvien käytäntöjen jatkohyödyntämisen kannalta keskeistä on huomioida ne maakunta- ja sote-uudistusten lainsäädäntötyössä ja pitää kokeilujen tulosten ja oppien hyödyt selvästi esillä, jotta niiden merkitys ymmärretään myös tulevien hallinnollisten rakenteiden osana.

Lisäksi kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen erityisesti taloudellisten ja asiakaisiin kohdistuvien vaikutusten seuranta tulisi kehitettävä tarkemmilla ja eri kunnissa yhdenmukaisemmilla seurantakeinoilla.

Tärkeä kysymys on myös se, ovatko yksittäisen kokeilun tulokset yleistettävissä laajemmin käyttöön. Kokeilujen vaikutukset pitää näin ollen pystyä tunnistamaan ennakoivasti jo kokeilun aikana, eikä lopullisia - usein pitkällä aikavälillä syntyviä - vaikutuksia ole aikaa jäädä odottelemaan. Nämä täytyy pystyä tunnistamaan kokeiluissa reaaliaikaisesti ja usein myös ennakoivasti. Arvioinnin, kuten myös kokeilujen tehokkaan ja vaikuttavan toteutuksen, näkökulmasta keskeinen haaste liittyy myös siihen, miten pystytään osoittamaan polku ja logiikka yksittäisistä kokeilusta sellaisiin ratkaisuihin, joilla pystytään vastaamaan aiempaa tehokkaammin ja vaikuttavammin kokeilujen taustalla usein oleviin laaja-alaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Muita kokeilujen johtamisessa ja toteutuksessa sekä kokeilujen arvioinnissa huomioitavia kokeilujen erityispiirteitä ovat mm:

- Oppiminen on kokeilujen yksi keskeinen vaikutuspolku – myös epäonnistumisesta pitää oppia -> tarvitaan kriittistä ymmärrystä siitä, mitä yksittäisistä onnistumisista tai epäonnistumisista voidaan päätellä.
- Kehitysprosessi on kokeiluissa usein vahvasti kokemukselliseen ja toiminnalliseen vuorovaikutukseen perustuva -> vaatii osallistamiseen liittyvää erityisosaamista ja kykyä ratkaista intressiristiriitoja.
- Kokeilut usein haastavat vanhat rakenteet ja käytännöt -> tarvitaan ymmärrystä siitä mitä ”uusi” on ja muutos tarkoittaa sekä osaavaa ja motivoivaa muutosjohtamista (mm. muutosten eriaikaisuus)
- Kokeiluissa syntyvien mahdollisuuksien ja oppien tunnistamisen ja eteenpäin viestimisen/levittämisen on tapahduttava reaaliaikaisesti -> edellyttää reaaliaikaista palautejärjestelmää ja onnistunutta viestintää (hyviä onnistumisen tarinoita).
- Kokeilujen toteutuksen tueksi on yleisesti vain vähän johtamista tukevia välineitä, joilla pystytään ennakoivasti tunnistamaan syntykö kokeilussa toivottuja tuloksia ja johtaako kokeilu laajemmin tavoiteltuihin päämääriin.

Keskeinen havainto arvioinnin kuluessa oli se, että kokeilussa aikaansaatuja vaikutuksia ja hyötyjä ei ”kentällä” tunnisteta kovinkaan hyvin. Syynä tähän on osin se, että aikaansaatuja tuloksia ei useinkaan osata suhteuttaa tulevaan uuteen rakenteeseen ja toimintatapoihin, vaan pikemminkin suhteessa vanhaan rakenteeseen ja vanhoihin käytäntöihin. Koska uusi ei synny hetkessä ja edellyttää usein monien eri toimijoiden toiminnan yhteensovittamista, koetaan uudistukset monesti aluksi jopa taaksepäin menoksi. Useinkaan ”eteenpäin menoa” kuvaamaan ei myöskään ole reaaliaikaisia ja tarkoituksenmukaisia mittareita. Reaaliaikaisen seurantatiedon puuttuessa uhkana on, että:

- eri toimijoilla ei kokeilussa ole yhteistä ymmärrystä siitä, mitä ollaan tekemässä ja miksi – miten resurssit ja toiminta kytkeytyvät (usein kaukana olevien) tavoitteiden toteutumiseen
- kokeilussa ei nähdä mihin tehdyt asiat/toiminta johtavat ja missä vaikutusten synnyn suhteen ollaan (miten vaikutusmekanismit ja vaikutusdynamikka toimivat)
- ei tiedetä tehdäänkö kokeilussa tavoitteiden saavuttamisen kannalta oikeita asioita eikä tunnisteta tehdäänkö asiat tehokkaasti
- ei tiedetä seuraako tehdyistä päätöksistä/muutoksista sitä, mitä tavoitellaan (ohjausvaikutukset).

Pahimmillaan tämä voi johtaa siihen, että kokeilusta tehdään ennenaikaisia ja vääriä johtopäätelmiä toiminnan tuloksista ja vaikuttavuudesta. Tämä voi puolestaan johtaa väärin päätöksiin kokeilun jatkosta.

Kehittämissuosituksia kokeilutoiminnan kehittämiseen sekä kokeilujen tulosten jatkohyödyntämiseen liittyen

Uudentyyppinen kokeilutoiminta haastaa vanhat toimintatavat ja luo myös paineita kokeilujen seurannalla ja arvioinnille. Kuntakokeilut -hankkeen arviointikokemusten perustella kokeilujen toteuttamisessa tarvitaan vahvaa ennakkoymmärrystä siitä, täytyvätkö kokeilulle asetetut tavoitteet ja ovatko kokeilun tulokset yleistettävissä laajemmin käyttöön. Johtamisen ja ohjauksen välineitä, joilla pystyttäisiin ennakoivasti tunnistamaan syntykö kokeilussa toivottuja tuloksia ja johtaako kokeilu laajemmin tavoiteltuihin päämääriin, ei juuri ole käytössä.

Kehittämisehdotus 1. Kokeilujen tehokkaan ja vaikuttavan toimeenpanon tueksi tarvittaisiin ennakoivaan vaikuttavuusajatteluun ja kokeilun mallinnettuun vaikutusdynamikkaan perustuva reaaliaikainen seuranta- ja palautejärjestelmä sekä kokeiluhankkeen koko elinkaaren kattava kokonaisvaltainen Exit-strategia, jossa otetaan huomioon myös kokeilun mahdollinen epäonnistuminen.

Kehittämisehdotus 2. Kokeilun mallinnettu vaikutusdynamiikkakuvaus sekä Exit-strategia tulisi sisällyttää jo hankehakemus-/suunnitteluvaiheeseen ja ne tulisi huomioida keskeisinä hankevalintakriteereinä.

Kokeilujen ja hankkeiden onnistunut ja vaikuttava toteutus edellyttää tuekseen kokeilun vaikutusdynamiikasta johdettua mittaristoa ja mittareiden systemaattista käyttöä etenkin toiminnan ohjausvaikutusten ja hyötyjen tunnistamisessa.

Kehittämisehdotus 3. Indikaattoreita luotaessa erityishuomio tulee kiinnittää hankkeen syy-seuraussuhteita sekä loppukäyttäjän/asiakkaan hyötyjä kuvaaviin mittareihin ja rajata ydinindikaattoreiden määrä maksimissaan 10 ydinindikaattoriin. Mittareille on myös määritettävä selkeät lähtötilannetta kuvaavat tasot, jotta tapahtunut muutos pystytään tunnistamaan.

Kuntakokeilut –hankkeen toteutuksen keskeisenä haasteena on ollut kuuden teema-alueen/toimintamallin tuoma laajuuden haaste. Tämä on vaikeuttanut mahdollisuuksia tarjota teema-alueittaiselle toiminnalle riittävää tukea ja asiantuntija-apua. Lisäksi eri teema-alueita on jouduttu johtamaan samantyyppisillä toimintatavoilla.

Kehittämisehdotus 4. Jatkossa kokeilutoiminnassa tulisi keskittyä vahvemmin yksittäisiin teema-alueisiin keskittyviin kokeiluihin tai mikäli kokeiluja toteutetaan laajemman teemakokonaisuuden puitteissa mahdollistaa vahvempi teema-alueittainen tuki kokeilutoiminnalle.

Kokeilujen valmisteluvaihe viivästyi monessa kokeilukohteessa ja vaati merkittävän ajan käytännön kokeilutoimintaan varatusta ajasta, jolloin kokeilutoimintaa voitiin toteuttaa suhteessa tavoiteltaviin tuloksiin ja vaikutuksiin, liian lyhyen aikaa ennen kokeilujen päättymistä. Esimerkiksi tietojärjestelmien valmistumisen viivästymiset aiheuttivat kokeilujen aikatauluille ongelmia. Lisäksi valmistelua ei kaikissa kokeiluissa ehditty tekemään riittävän perusteellisesti, mikä vaikutti kokeilujen toteutusvaiheeseen.

Kehittämisehdotus 5. Jatkossa on tärkeää varmistaa, että lyhyellä aikavälillä toteutettavissa kokeiluissa valmistelutyö tehdään perusteellisesti ja riittävän ajan kanssa sekä varmistetaan, että kokeilut pystyvät aloittamaan käytännön kokeilutoiminnan aikataulun puitteissa ja kokeiluja voidaan toteuttaa suunnitellun ja riittävän pituisen ajanjakson aikana. Kokeilutavat toimintamallit, suunnitelmat palvelujen järjestämistapojen ja rakenteiden muutoksille sekä työvälineet on oltava suunniteltuna ja valmiina käyttöön kokeilujen alkaessa.

Tulosten jatkohyödyntäminen

Kuntakokeilut-hankkeen eri kokeiluissa on saavutettu hyviä tuloksia ja paljon yksittäisiä onnistumisia. Kokeilujen lopullisen vaikuttavuuden kannalta oleellista on se, miten hyvin nämä tulokset ja onnistumiset leviävät kunnan sisällä ja myös laajemmin muiden kuntien ja hyödyntäjätahojen käyttöön. Haasteena tässä on, että hankkeet tunnistavat ja raportoivat heikosti eteenpäin erityisesti potentiaalisia asiakastason ja taloudellisia vaikutuksia ja niistä koituvia hyötyjä.

Kehittämisehdotus 6. Kokeilukohtaisessa seurannassa ja raportoinnissa tulee panostaa vahvemmin toiminnasta seuraavien asiakastason ja taloudellisten vaikutusten ja hyötyjen tunnistamiseen. Vastaavasti hankkeiden ulkoisessa viestinnässä olisi panostettava tekemisen kuvaamisen sijaan vahvemmin kokeilun tuloksista koituvien hyötyjen viestintään.

Kuntakokeilulakia ei jatketa sen määräajan päättymisen jälkeen vuoden 2016 lopussa. Kuntakokeilujen vaikuttavaa toimeenpanoa on sen toteutusaikana hankaloittanut epävarmuus ja epätietoisuus kokeilulain jatkumisesta sekä kuntakokeilutoiminnan jatkumisesta. Lainsäädäntötyössä erityisesti maakuntauudistus ja sen lakivalmistelu on vaikuttanut siihen, että kokeilujen lainsäädäntöön ja sen jatkuvuuteen ei ollut riittävällä tavalla mahdollisuutta kiinnittää huomiota. Kuntakokeilujen puitteissa lainsäädännön jatkuvuuden varmistamiseen oli suunnitelmallisesti varauduttu, mutta tätä ei kyetty kaikilta osin tarkoituksenmukaisessa aikataulussa ja suunnitelmien mukaan toteuttamaan. Tämä on johtanut mm. siihen että kokeilukohteissa ei ole voitu tehdä pidemmälle meneviä suunnitelmia kokeilujen tulosten jatkohyödyntämiseen liittyen silloin, kun tulosten hyödyntäminen vaatii määräaikaista lainsäädäntöä. Samalla myös uuden hallituskauden painotukset (mm. uudet kärkihankkeet) ovat muuttaneet ja vähentäneet kokeilulain sisältöjen merkitystä, valmistelun ajankohtaan verrattuna. Kokeilutoiminnan kannalta tärkeää on varmistaa, että määräaikaaisesti kokeiltaviin lainsäädännön muutoksiin ollaan tarvittaessa valmiita sitoutumaan pidemmällä aikavälillä ja lainsäädäntö mahdollistaa jatkuvuuden kehittämistyölle.

Kehittämisehdotus 7. Kuntien velvoitteiden vähentämiseen tähtäävässä säädösvalmistelutyössä tulee varmistaa säädösvalmistelun samansuuntainen jatkuvuus pitkällä aikavälillä, kokeilutoiminnan ajanjakson ajan ja hallituskausien yli. Kuntakokeilulain mukainen määräaikainen lainsäädäntö vaatisi oman exit-strategian, lopetussuunnitelman, jossa huomioidaisiin miten lain tärkeimpien ja tarpeellisimpien osien jatko tullaan varmistamaan, ja miten eri hallinnonalojen lainsäädäntötyössä sitoudutaan asiaan

Nykytilanteessa myös kuntien velvoitteisiin liittyvää lainsäädäntöä kehitetään sektoriministeriössä liiaksi erillään muiden hallinnonalojen lainsäädäntötyöstä.

Kehittämisehdotus 8. Kuntien velvoitteiden vähentämiseen tulisi saavutettava laaja-alaisempi eri hallinnonalojen välinen yhteinen kokonaisnäkemys ja roolitus siitä, miten kuntien velvoitteiden vähentämisen työtä tulisi yhteisesti edistää.

Tulossa oleva sote- ja maakuntauudistus tulee muuttamaan radikaalisti kuntien vastuita, velvoitteita ja ohjausta. Tämän valmistelutyön ollessa vielä kesken on ennenaikaista ottaa kantaa siihen, miten uudistus tulisi huomioida kokeilutoiminnassa sekä kunnissa käynnissä olevissa kokeilu- ja kehitysprosesseissa. Tärkeää on kuitenkin varmistaa tulosten hyödynnettävyys myös uusissa hallinnollisissa rakenteissa.

Kehittämisehdotus 9. Kokeilujen tulosten ja oppien sekä hyvien käytäntöjen jatkohyödyntämisen kannalta keskeistä on, että niiden huomioiminen varmistetaan maakunta- ja sote-uudistusten lainsäädäntötyössä. Tämä edellyttää kokeilujen tulosten ja oppien hyötyjen pitämistä selvästi esillä, jotta niiden merkitys ymmärretään sekä hyötyjen esille tuomista myös tulevien hallinnollisten rakenteiden osana, kun uudistuksen tuomista muutoksista on selkeämpi ymmärrys.

Arviointi kohdistui kokeiluhankkeen toteuttamiseen ja kokeilujen vaikuttavuuden arviointiin. Arvioinnin loppuraportti on erillinen asiakirja, joka on talletettu www.vm.fi/kuntakokeilut -sivustolle.

11 Johtopäätökset

Kuntakokeiluja toteutettiin vuosina 2015 ja 2016. Kokeilukulttuuri otettiin käyttöön ja aikaansaatiin monta toimenpidettä/toimintamallia ja kokonaisuutta joita voidaan juurruttaa kokeilukunnissa ja ottaa käyttöön myös muissa kunnissa. Kuntakokeilut käynnistyivät suunnitellusti ja aikataulussa. Kahta kokeilukohdetta lukuun ottamatta muut 45 kokeilua toteutuivat.

Mukana olleet kunnat saattoivat kahden vuoden aikana kehittää uusia toiminta- ja palvelumalleja, tehdä muutoksia palvelujen järjestämistapoihin ja työnjakoon kokeilujen tavoitteiden mukaisesti ja määräaikaisen lain mahdollistamien toimintavapauksien puitteissa.

Kokonaisuudessaan kunnat olivat jokseenkin tyytyväisiä vaikuttamismahdollisuuteen kokeilulain valmisteluprosessissa. Kokeilulaista toivottiin laajempaa, sallivampaa ja syvemmälle menevää.

Kuntakokeilut toimivat osana kuntauudistusta. Niiden oli tarkoitus muun muassa tukea kuntien yhdistämiselvityksiä ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteiden uudistamista. Toteutetut kuntakokeilut ovat pääasiassa edistäneet kuntien yhteistyötä ja /tai sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteiden uudistamista. Kokeilulaki on myös mahdollistanut kokeilukunnassa asiakaslähtöisten ja monialaisten toimintatapojen sekä palvelurakenteiden kehittämistä ja käyttöä.

Kokeilutoiminta soveltui kokeilukuntien mukaan pääosin erittäin hyvin tai hyvin kokeilujen toteuttamisvälineeksi ja kehittämistyöhön. Kuntakokeiluja voidaan kuvata osin suunnitelmallisiksi ja tutkimukselliseksi kokeiluiksi. Suunnitelmalliseksi sen osalta, että kokeiluja toteutettiin toimintamallipohjaisesti ja tutkimukselliseksi, koska kokeilujen toteutumista seurattiin säännöllisesti ja oppien kautta pyrittiin tekemään muutoksia/kokeilemaan toimintatapaa uudella tavalla.

Merkittävimpana kokeiluja edistävänä tekijänä oli innovatiivinen ja kokeiluihin kannustava kulttuuri kunnassa, joka mahdollisti uuden kehittämisen, myös rahoitus koettiin kokeiluja edistävänä merkittävänä tekijänä. Kuntakokeiluihin osallistuminen helpotti kokeilun

pilotointia ja henkilöstön motivointia. Kokeilutoiminta ei ollut kuitenkaan ongelmaton ja joissakin tapauksissa kunnat totesivat että kokeiluun oli havaittavissa *”sitoutumisen puute”* ja osallistuminen koettiin *”kaksinkertaisena työnä”*.

Kokeilujen vaikutus näyttäytyi vastausten mukaan erilaisina toimenpiteinä ja tekemisenä. Asiakkaat/kuntalaiset olivat uuden toiminnan kohderyhmä. Kokeiluissa kohderyhmä osallistettiin toimintaan ja tekemiseen. Myös muita toimijoita saatiin kuntatyöntekijöiden kanssa toteuttamaan uutta toimintatapaa. Asumispalvelu ja valvontamalleissa yhteistyötä tehtiin yritysten, järjestöjen, oppilaitosten ja suunnittelijoiden kanssa. Nuorisotakuukokeilun toteuttamisen perusta oli monialainen yhteistyö. Matalan kynnyksen pisteissä (12) työskenteli yli 200 asiantuntijaa kunnista, TE- toimistoista, eri hankkeista, oppilaitoksista, yrityksistä järjestöistä ja säätiöistä.

Kuntakokeiluissa vaikutuksia voidaan suurelta osin osoittaa toimintatapojen muuttamisen kautta tulleina. Prosessit nopeutuvat ja moniammatillisesta yhteistyöstä nähdään erityisiä hyötyjä asiakastyötä pilotoitavissa kokeiluissa, kuten nuorisotakuun kokeilut ja hyvinvoinnin integroidun toimintamallin kokeilut.

Kokeilulle asetetut tavoitteet saavutettiin kunnissa eri tavoin. Kaikki kokeilulle asetetut tavoitteet (100%) saavutti viisi (5) kokeilukuntaa. 60–80 % tavoitteista toteutui 31 kokeilukunnassa. Yksitoista (11) kokeilukuntaa saavutti 40–50 % asettamistaan tavoitteista. Viisi (5) kokeilukuntaa ilmoitti tavoitteista toteutuneen 10–30 %. Toimintamallikohtaisessa vertailussa nuorisotakuun toimintamallin kokeilukunnat saavuttivat suurimman osan kokeiluille asetetuista tavoitteista, vastaavasti hyvinvoinnin integroidun toimintamallin kokeilukunnat koki, että kokeilun tavoitteista saavutettiin enintään 60–80 %. Tulos kertoo siitä, että suunniteltu toimintatapa ei aina etene syystä tai toisesta. Kokeilukuntien kokemuksen myötä suunnittelu, aikataulu ja resurssointi korostuvat myös jatkossa ja niiden merkitys on olleellinen ja korostunut uuteen kokeiluun/hankkeeseen lähdeittäessä.

Kokeilun tuloksena syntyi 50 kuvattua toimintatapaa, jotka voidaan esitellä ja hyödyntää juurruttamis- ja koulutustyössä.

Kokeilujen talousvaikutuksia pystyttiin osoittamaan kunnissa kuvaamalla uuden toimintatavan muutosta suhteessa aikaisempaan. Selkeitä kokeilujen myötä saatuja kustannussäästöjä talousvaikutuksia voitiin osoittaa vain muuromassa kokeilukohteessa. Hyvinvoinnin integroidun toimintamallin kokeiluiden mukaan säästöjä saatiin ajansäästöinä, käyntimäärien vähenemisenä ja jatkopalveluiden pääsyn nopeutumisena. Asiakasvastaavamallin kautta saadaan asiakkaan tueksi ohjausrakenne, joka auttaa tavoitteen saavuttamisessa.

Valvontakokeilua toteuttavissa kunnissa talousvaikutukset näyttäytyvät muun muassa hoitajaresurssisäästöinä/vähenevinä henkilöstökuluina. Nuorisotakuukuntien talousvaiku-

tuksia voitiin osoittaa esimerkiksi *”nuorten toimeentulotukimenojen vähenemisenä, nuorten työmarkkinaosuuden maksuosuuksien vähenemisenä ja nuorisotyöttömien määrä alenemisenä, sekä työmarkkinatuen kuntaosuuden pienenemisenä”*.

Merkittävin kustannussäästö kirjattiin Vantaan asumispalveluiden liukumäki kotiin - kokeilussa 23 asukkaan keskimääräinen palvelujen kustannus on liukumäen jälkeen 35 € / vrk. Mikäli asukkaat olisivat jatkaneet hoiva-asumisessa, olisi vuorokausikustannus ollut 161 € / asukas, 12 kk säästö = 1 043 280 €.

Mikä on onnistunut tulos tai kokeilu? Tulos ei ole itseisarvo, kokeilun epäonnistuminen kertoo myös, mitä vastaavassa tilanteessa tulisi jatkossa tehdä paremmin. Pilotoinnin aloittaminen ei kaikissa kohteissa onnistunut ja kaatui esimerkiksi henkilöstön tai asiakkaiden vastustukseen, mutta opin myötä pilotointi suunniteltiin uudestaan, henkilöstö motivoitiin ja asiasta tiedotettiin laajemmin ja enemmän asiakkaita. Näin kokeilun toteuttaminen voitiin aloittaa uudestaan.

Keskeisiä huomioitavia haasteita kokeilujen toteuttamiselle oli kokeiluaikana jo osin muuttunut toimintaympäristö. Kokeiluaikana on käynnistynyt uusi Sote- / maakuntauudistus valmistelu. Uudistusten tuoma epäselvyys tulevaisuudesta ja kokeilujen toimintatapojen jatkohyödyntämisen mahdollisuuksista näyttäytyi kokeilukunnissa ja siten myös tuloksissa. Lisäksi jatkuva muutostila monialaista yhteistyötä tekevissä organisaatioissa sekä kannusteiden puuttuminen monialaiseen yhteistyöhön loivat osaltaan paineita tulosten jatkohyödyntämisen onnistumiselle.

Kokeiluissa pilotoitua toimintaa tullaan jatkamaan osin tai kokonaisuudessaan. Toimenpiteet juurtuvat kokeilukuntaan tai niitä laajennetaan maakunnallisesti esimerkiksi osana Juha Sipilän hallitusohjelman kärkihankkeita (esim. Lape –hanke). Matalan kynnyksen pisteet jatkavat toimintaa ja kehitystyötä hankerahoituksen mahdollistamana 2018 vuoden loppuun saakka. Osa kokeilukunnista on jo tehnyt päätöksen, että toimintatapa jää pysyväksi (mm. Kouvola ja Lahti).

Kokeilun aikana tehty työ on kuvattu Innokylään, osaksi valtiovarainministeriön internet – sivuja (www.vm.fi/kuntakokeilut) ja sähköiseksi julkaisuksi (<http://Kuntakokeilut.24mags.fi>). Malleja voidaan siten ottaa käyttöön myös kokeilujen päättymisen jälkeen.

Kuntakokeilut osoittivat, monen ministeriön (STM, OKM, YM, TEM ja VM) yhteistyö toimii valmistelussa ja erityisesti kokeiluaikainen asiantuntijatiimiyoşkentely kantaa hedelmää. Tieto kokeiluista välittyi. Kuntakierrosten merkitys oli oleellinen. Kokeilujen aikana järjestettiin kaksi kierrosta kokeilukuntiin. Toisessa kierroksessa mukana olivat eri ministeriöiden ja yhteistyötahojen (ARA, Kuntaliitto, Valvira, ESR- Kohtaamo –hanke) edustajat. Kokeiluista vastaavan hankkeen tehtävänä on toimia johdattimena välissä, tukien ja kannustaen.

Kokeilutoiminta itsessään ei vaatinut raskasta hankesuunnitelmaa tai prosessikuvauksia. Suunnitelman tuli lähteä lähtee liikkeelle siitä, että kuvattiin: mitä tehdään, miksi, mitä tavoitellaan ja miten tuloksia hyödynnetään jos tulokset saavutetaan tai vastaavasti ajetaan alas, riittävät. Suunnittelun avuksi kehitettiin kokeilujen aikana ennakoivan vaikuttavuusmallin työkalu, jossa kuvataan vaikutusten syntymispolkua, eli toimintaa ja sen tuloksia suhteessa tavoiteltaviin vaikutuksiin. Samalla tuli vaikkakin jälkikäteen pohdituksi minkä tyyppiset indikaattorit olisivat kuvanneet parhaiten suunnitelmissa olevaa kokeilujen edistymistä ja vaikutusten syntymistä luodun mallin mukaisesti. Yhteiseksi työkaluksi kehitettiin myös Exit plan –työkalu määrittämään mitä tulee ottaa huomioon kokeilun päättämisestä suunniteltaessa.

Kuntakokeilujen tavoitteena oli kokeilla tulosten seuranta kuntien määrittelemillä mittareilla (indikaattoriperusteinen vaikuttavuuden arviointi). Kokeilun tavoitteena oli esimerkiksi tuottaa valtakunnallisesti hyödynnettäviä mittareita erityisesti valvonnan seurantaan. Mittareiden valmistelu on haasteellista ja se näyttäytyi myös kokeilukohteissa. Indikaattoreiden valmisteluun ja valintaan olisi toivottu lisää asiantuntijuutta ja vapautta työstää indikaattorit ilman valmista rakennetta. Kokeilukohteisiin määritellyt indikaattorit eivät toimineet parhaalla mahdollisella tavalla, niihin ei saatu kerättyä tietoa nopeatempoisen raportointikäytännön vuoksi ja/tai kunnilla ei ollut menetelmiä, joilla mittareihin voitiin saada ajantasaista tulostietoa. Myös kustannusvaikuttavuutta kuvaavat mittarit osoittautuivat osin sopimattomiksi. Laajat ja aikaavienneet mittaristot/indikaattorilomakkeet toimivatkin pääosin määrän kerääjänä ja asiakaskokemuksen ja henkilöstön kokemuksen tulkitsijana.

Haasteista huolimatta kokeilukunnat pitivät kannattavana kokeilla indikaattoriperusteista seuranta osana kokeilua. Kokeilukuntien mielestä onnistuakseen seurantamuoto vaatii yhtenäiset valtakunnalliset indikaattorit ja hyvät seurantajärjestelmät, joista tulokset on helppo poimia. Yhtenäiset indikaattorit lisäävät myös asiakkaiden tietoisuutta ja valinnanvapautta.

Jatkossa indikaattoreiden määrää tulee runsaasti vähentää. Kokemustiedon kerääminen asiakkailta ja henkilöstöltä antoi uudesta toimintatavasta tiedon, ettei sillä ollut negatiivista vaikutusta asiakkaisiin tai palvelun latuun. Valtakunnallisia indikaattoreita (taustaindikaattoreita) ei ole tarpeellista käyttää, koska niiden tulostieto on pääsääntöisesti 1-2 vuotta vanhaa. Yhtenäisiä indikaattoreita olisi hyvä olla, jos halutaan saada tietoa useamman kokeilun vaikuttavuudesta, mutta silloin kokeilun/hankkeen tavoitteet tulisi olla yhtenäiset (nuorisostakuun toimintamalli). Tietoa tulee myös voida kerätä helposti, jolloin yhtenäisten tietojärjestelmien osuus korostuu.

Ulkopuolisen arviointityön tuloksena saatu raportti antaa lisätietoja kuntakokeilujen toteuttamiseen liittyvistä tekijöistä ja kerää yhteen kehittämisehdotukset, joita voidaan hyödyntää kuntakokeiluja, hankkeita tai muita kehittämistoimenpiteitä suunniteltaessa.

LIITTEET

Liite 1 Posterikooste

Asumispalveluiden toimintamalli

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Hausjärvi Teija Suorsa-Salonen (etunimi.sukunimi@hausjarvi.fi)	<p>Kehitysvammaisten asuinryhmä, joka tarjoaa tuettua ja ohjattua asumista kehitysvammaisille.</p> <p>Asumispalveluita tarvitseville asukkaille tarjotaan asumista Hausjärvellä kunnan nykyistä rakennuskantaa hyödyntäen.</p> <p>Tavoitteena asukkaiden tarpeita vastaavien asumisolosuhteiden luominen kotikuntaan kustannustehokkaasti ja asukkaiden/ostopalvelupaikkojen vähentäminen.</p> <p>Palvelun tavoitteena on vastata asiakkaan tarpeisiin/toiveisiin tuottamalla osaavan henkilökunnan tuottamaa arkielämän rutiineihin ohjaavaa toimintaa, huolenpitoa ja laadukasta vapaa-aikaa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 5-paikkainen asuinryhmä, joka tarjoaa tuettua ja ohjattua asumista (kehitysvammaisille hausjärveläisille). - Kerrostalon ensimmäisen kerroksen muodostama huoneisto (5 h + olohuone + keittiö, pinta-ala 170 m²). - Asukashuoneiden koko vaihtelee 10 m² - 13,5 m², 3 invamitoitettua asukasvessaa ja 1 wc henkilökunnan käyttöön. - Kotihoidon alaista toimintaa: asuinryhmällä 2,5 omaa työntekijää + säännölliset avoyökön käynnit. - Asumispalveluja tarvitseville asukkaille tarjotaan asumista Hausjärvellä kunnan nykyistä rakennuskantaa hyödyntäen. - Asukkaiden tarpeita vastaavien asumisolosuhteiden luominen kotikuntaan kustannustehokkaasti ja ostopalvelupaikkojen vähentäminen (tieto, että muutaman vuoden sisällä tulossa n. 10 uutta asiakasta asumispalvelujen piiriin). - Asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen - arkielämän rutiineihin ohjaavaa toimintaa, huolenpitoa ja laadukasta vapaa-aikaa. Tavoitteena osalla asukkaista itsenäiseen asumiseen siirtyminen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Paavolantien asuinryhmän tila sijaitsee keskeisellä paikalla kylää, jossa peruspalvelut ovat lähellä. Tilat osoitetaan tarkoitukseen sopiviksi. - Asuinryhmän aloittaminen on mahdollistanut 3 asukkaan kotiuttamisen kunnan ulkopuolisista ostopalveluista - taloudellinen vaikutus n. 40 000 €. - 5 asukaspaikasta täytettyä on 4 + yksi itsenäisesti lähistöllä asuva, joka saa päivittäisen tuen asuinryhmästä. - Toiminta on nostanut esille tarpeen kehittää kunnan päivätoimintaa - Hausjärven vammaisäätiöltä ostettu päivätoiminta siirtyy kunnan omaksi toiminnaksi 1.6.2016. - Tarve kehittää henkilöstöresurssin joustavaa käyttöä edelleen. - Päivätoiminnan henkilöstön, palkkaamalla työllistettävien ja kt hyödyntäminen. - Asuinryhmä osalle asukkaista välisummuoto itsenäiseen asumiseen siirtymisessä + tuki itsenäisesti asuvalle. 	<p>Toiminta on nostanut esille tarpeen kehittää kunnan päivätoimintaa - Hausjärven vammaisäätiöltä ostettu päivätoiminta siirtyy kunnan omaksi toiminnaksi 1.6.2016.</p> <p>Tarve kehittää henkilöstöresurssin joustavaa käyttöä edelleen - päivätoiminnan henkilöstön, palkkaamalla työllistettävien ja kt hyödyntämisen.</p> <p>Asuinryhmä osalle asukkaista välisummuoto itsenäiseen asumiseen siirtymisessä + tuki itsenäisesti asuvalle.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminta pääsi käynnistymään maaliskuussa 2015. Asukkaat tulleet pitkin vuotta, viimeisin 11/2015. - Indikaattorit ok (erit. laadun näkökulmasta), vaikka toiminta pienimuotoista. - Indikaattorit tukevat erityisesti asiakasnäkökulman arviointia. Asiakkailta palautetta, että puolivuositainen arviointi liian tiheään. Asiakkaiden ääni kuuluu ehkä mielekkäämmin yhteis-palaverissa. 	-

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Joensuu Vammaisten asumis- palvelujen kehittäminen Karhunmäen alueella Anna-Mari Savela (etunimi.sukunimi@jns.fi)	Kehitysvammaisten ja vaikeavammaisten ryhmäkotien rakentaminen Karhunmäen kaupunginosaan lähemmäs toisiaan. Tavoitteena synergiaedut henkilöstön käytössä ja palvelujen organisoimisissa.	Tavoitteena sijoittaa kehitysvammaisten ryhmäkoti (Suunnistajantie 15 as) ja vaikeavammaisten ryhmäkoti (Rastilipuntie 12 as) uudelle asuinalueelle vierekkäisille tonteille. Tavoitteena oli saada kokemuksia lähekkäisen sijainnin synergiaeduista. Suunnistajantien ryhmäkoti valmistui vuoden 2016 alussa. Vaikeavammaisten (Rastilipunttien) yksikön rakentaminen on viivästynyt alkuperäisestä noin 1,5 vuotta ja se valmistuu vasta 2018 keväällä.	Esteettömyyden onnistumiseksi on tärkeää toimiva yhteistyö käyttäjien, suunnittelijoiden ja rakentajien kesken. Rakentamisen aikaiseen esteettömyyden toteutumisen valvontaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Opittiin entistä paremmin huomioimaan asiakkaiden ja omaisten tarpeita ja toiveita jo suunnitteluvaiheessa.	Vuorovaikutus ja yhteissuunnittelu eri toimijoiden kanssa. Asukkaiden ja omaisten muuttovalmennus juurtui ja sitä jatketaan vastaavissa kohteissa. Henkilöstön yhteiskäytön, talojen yhteistoiminnan ja asukaslähtöisen toiminnan kehittämistä jatketaan siinä vaiheessa, kun Rastilipunttien talo valmistuu. Suunnitelmat eivät mene hukkaan, vaikka toisen talon valmistuminen viivästyykin.	Asiakkaat saivat uuden toimivan ja mieluisan kodin (Suunnistajantie), jonka suunnitteluun he ovat vaikuttaneet itse. Kehitysvammaisten laitosasuminen on purettu, v. 2016 ei ollut enää yhtään henkilöä pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Asumispalvelujen kustannukset ovat kasvaneet (2 milj.€ kahdessa vuodessa ajalla 2013-2015). Vastaavassa ajassa pitkäaikaisen laitoshoidon kustannus on vähentynyt 1,6 milj.€. Laitosasumisesta säästyneillä kustannuksilla on saatu 55 uutta asumisen paikkaa. Laitosasumisen purkamisen on kuntakokeilun lisäksi vaatinut monia muita samanaikaisia asumista tukevia toimenpiteitä (ostopalvelujen lisääminen, asumisen palveluseteli). Johtopäätös on, että asumisen paikat ovat vuosien 2013-2015 aikana palvelurakennemuutoksen kautta lisääntyneet 28 %, kun kehitysvammahuollon kokonaiskustannukset ovat kasvaneet vain 5 %. Toiminnan kustannustehokkuus ja suunnanmuutos on selvästi nähtävissä.	-

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Joensuu Erityisasumisen toimeenpano-ohjelma Annamari Savela (etunimi.sukunimi@jns.fi)	Tavoitteena on saada aikaan kokoava työväline, millä ohjataan erityisasumisen toteutusta kunnassa. Tavoitteena on parantaa eri tahojen vuoropuhelua, helpottaa rakennushankkeiden etenemistä sekä päätöksen tekoa niistä ja hallita entistä paremmin asumispalvelujen palvelumarkkinoita.	"Neuvottelumenettelyllä kunnan eri hallintokuntien kesken (keskushallinto, kaavoitus, tonttipalvelut, asuntotoimi, sosiaali- ja terveyspalvelut) koottiin erityisasumisen tarpeet ja toteutusaikeudet samaan kompaktiin asiakirjaan. Kehitettiin toimintaprosessia kokeilun ajan ja sovittiin erityisasumisen toimeenpano-ohjelman päivittämisestä ja prosessin jatkosta tavoitteena entistä parempi asumispalvelujen kokonaisprosessin hallinta, ohjaus, johtaminen ja kehittäminen."	Erityisasumisen kokonaisuus on laaja ja monien tahojen yhteistyötä vaativa toimintaprosessi, mitä on kunnassa koordinoitava johdonmukaisesti. Löydettiin asumisen ns. rajapintatoimintana, ja määriteltiin eri toimijoiden (kunnan ja sote-palvelun järjestäjän) roolit erityisasumiseen liittyen. Tämä on tärkeää myös tulossa olevan sote-uudistuksen ja maakuntauudistuksen näkökulmasta.	Joensuun kaupunki jatkaa erityisasumisen toimeenpano-ohjelman laadintaa vuosittain. Sote-tuotannon maakuntamalliin siirryttäessä Pohjois-Karjalassa jo vuonna 2017 on sovittu, että toimeenpano-ohjelman mukainen toimintaprosessi siirtyy myös maakunnan muiden kuntien ja uuden kuntayhtymän (jatkossa maakunnan) yhteiseksi toimintatavaksi. Kunnan ja sote-järjestäjän roolien läpikäynti on ollut varautumista tulevaan sote-uudistukseen.	Asumispalveluja tarvitsevien eri ryhmien kokonaistilanne, tarpeet ja kehittämissuunta kunnassa tulee kerralla näkyväksi eri tahojen virkamiehille, päättäjäille sekä kuntalaisille. Useita erityisryhmien rakennushankkeita saatiin ripeästi vireille. Ohjelmassa sovitulla linjauksilla voidaan pitkällä aikavälillä vaikuttaa niin, että raskaammista asumispalveluista siirrytään kevyempiin. Tämän kautta on mahdollista parantaa asumisen laatua ja myös hillitä asumispalvelujen kustannusten nousua.	1. Toimeenpano-ohjelmatyön kautta yhteistyö tiivistyi ja kehittyi kunnan eri toimijoiden välillä - kaikki mukana olleet toimijat - kaavoitus, tonttipalvelut, konsernihallinto, asuntotoimi, vuokratiloyhtiö ja sote-palvelut - kokivat yhteistyön parantuneen 2. Parempaa asumista kaikille - uudishankkeita saatiin ripeästi vireille - kun katsotaan kokonaisuuksia ja kaikkia asumispalveluja tarvitsevia ryhmiä yhdessä, opitaan uudenlaisia kaikille soveltuvia hyvän asumisen toteuttamisen tapoja 3. Tehokkuutta päätöksentekoprosessiin - päättäjäille on toimeenpano-ohjelman kautta saatu esitettyä tiivistetysti erityisasumisen tilanne ja tarpeet. Näin on luotu hyvät mahdollisuudet myös poliittisen ohjauksen toteuttamiselle ja tehokkaalle päätöksenteolle.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Joensuu Senioripihan hyvinvointikeskus Annamari Savela (etunimi.sukunimi@jns.fi)	<p>Senioripihan hyvinvointikeskuksen toimintamallin kehittäminen yhteistoimintaverkoston kanssa niin, että myös talon ulkopuoliset henkilöt, joita ruutukaavalla asuu runsaasti, voivat käyttää Senioripihan neuvonta- ja ravintopalveluja sekä toiminnallisia harrastus- ja virkistystoiminnan tiloja. Tavoitteena on, että korttelista muodostuu todellinen hyvinvointikeskus.</p> <p>Senioriipiha valmistui Joensuuhun vaiheittain; vuokra-asunnot ja ryhmäkodit (Majatalo) keväällä 2014, tehostetut palveluasunnot sekä ravintola-, koulutus- ja palvelutilat (Mattitalo) keväällä 2015 ja vapaaraahoitteiset vuokra-asunnot ja osakehuoneistot (Marttatalo) syksyllä 2016. Kokonaisuuden käynnistämistä tuki erillisrahoitteinen isäntä-emäntä-hanke, ja siinä luotuja toimintamalleja juurrutettiin kuntakokeilun aikana pysyväksi toiminnaksi. Yhteensä 237 erilaista ikäihmisten asuntoa sekä hyvinvointikeskuksen ravintola-, kuntoutus- ja palvelutilat ovat samassa korttelissa kaupunkikeskuksessa.</p>	<p>Isäntä-emäntä -hanke käynnisti ja toteutti monipuolista kokeilevaa ja osallistavaa yhteistyötä asukkaiden ja eri kumppanustahojen kanssa korttelin ensimmäisen ja toisen vaiheen valmistuessa. Hankkeessa laadittiin hyvinvointikeskuksen toimintamalli, saunatupatoiminnan malli sekä useita erilaisia toiminta-ohjeita uuden asumisyksikön käynnistämävaiheeseen. Mallien pohjalta juurrutettiin kumppanuus-verkostojen toiminta Senioripihan pysyväksi toimintatavaksi. Oppilaitosten ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on muodostunut pysyväksi käytännöksi ja sitä kehitetään edelleen. Senioripihassa käynnistettiin teknologian hyödyntäminen erillishankkeen avulla ja siirrettiin hyvät käytännöt pysyväksi toiminnaksi.</p>	<p>Kumppanuusverkoston avulla toimintaan saadaan monipuolisuutta ja uutta otetta. Ikäihmisistä itsestään löytyy runsaasti taitoa ja voimavaroja yhteiseen tekemiseen ja verkostoitumisen avulla saadaan paljon yhdessä aikaiseksi. Teknologia kiinnostaa ikäihmisiä ja he haluavat oppia sitä. Moni opiskelija on saanut Senioripihassa ensi kosketuksen ikäihmisten kanssa työskentelyyn ja kokemukset ovat olleet kaikin puolin positiivisia. Hyvällä opiskelija-ohjauksella saamme tulevaisuudessa alan ammattilaisia ikäihmisten palveluihin.</p>	<p>Verkostoyhteistyö oppilaitosten, kolmannen sektorin sekä kunnan muiden organisaatioiden, esim. kulttuuritoimen kanssa, juurtui pysyväksi. Vapaaehtoistoiminnan koordinoimille on selkeä tarve ja sitä jatketaan. Verkostoyhteistyön laajentaminen toiseen asumispalveluyksikköön on menossa.</p>	<p>Ikäihmisten vireyden, osallisuuden ja kuulumisen yhteisöön on vahvistunut. Asiakkaiden ja omaisten kokemus palveluista/toiminnoista ja tilojen viihtyisyydestä oli kyselyn mukaan hyvä. Asumispalvelujen vaihtoehtojen lisääntymässä on voitu koko kaupungin tasolla vähentää laitospaikkoja. Peittävyys on 1,4 % suhteessa 75-vuotiaisiin. Pitkäaikaisen laitoshoidon nettokustannukset ovat vähentyneet kahdessa vuodessa neljännekseen vuoden 2013 tasosta, mikä euroina on 2 milj.€. Senioripihan lisäksi on toki tarvittu myös muita toimia, jotta laitosasumista on voitu vähentää.</p>	<p>1. Verkostokumppanit, oppilaitokset, järjestöt ja kaupungin eri toimijat ovat aktiivisesti mukana Senioripihan hyvinvointikeskuksen toimintojen järjestämisessä.</p> <p>Lähialueen asukkaille avoimet yleisötilaisuudet pidetään kolmena päivänä viikossa. Puolen vuoden aikana avoimissa tilaisuuksissa oli 2486 kävijää ja kuntosalilla 1156 vertaisohjattua kuntosalikäyntiä.</p> <p>2. Ikäihmiset itse ovat aktiivisia toimimaan ja järjestämään kerhoja, kokouksia ja tilaisuuksia.</p> <p>Sadonkorjuutapahtumassa Maija-talon asukkaat tekivät perinneruokaa: naurishaudikkaat.</p> <p>3. Maija-talon Saunatupa taipuu monenlaisen toimintaan.</p> <p>Tabletilla toimivat Memoera-pelit kiinnostavat asukkaita, samoin kuvapuhelimen kautta järjestyvät virtuaaliset päiväkahvit kaverusten kesken.</p> <p>4. Uusi palveluohjauksellinen toimintakäytäntö: paikannuslaitteen saa kaupungilta kokeilukäyttöön ennen mahdollista laitteen hankintaa omaksi.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Joensuu Penttilänrannan monisukupolvikortteli Annamari Savela (etunimi.sukunimi@jns.fi)	Tavoitteena on saada aikaan monisukupolvi-idealla toimiva useiden toimijoiden yhteishanke, hyödyntää kumppanuutta ja yhteiskehittämistä.	Vuorovaikutteisella yhteiskehittelyperiaatteella käynnistettiin monisukupolvikorttelin suunnittelu ja toteutus Joensuun Penttilänrantaan. Tavoitteena saada aikaan yhteisöllisyyttä edistävä asumisen yhteisö, jossa myös iäkkäiden ja erityistä tukea tarvitsevien asukkaiden on hyvä elää. Kokeiltiin kahden eri rakennuttajayhtiön (Settlementiasunnot Oy ja Joensuun Kodit Oy) yhteistyötä ja vuorovaikutusta yhdessä Joensuun kaupunkisuunnittelun ja sote-alan toimijoiden kanssa.	Yhteiset työpajat työvälineenä, asukkaiden edustajat mukana. Yhteisöllisyyden erilaiset mallit ja niiden soveltaminen asumiseen. Rakennushankkeen yhteissuunnittelu ja yhteinen urakkakilpailu. Koko korttelin suunnitteli joensuulainen Arcadia Oy Arkkitehtitoimisto, joka voitti yhdessä järjestetyn suunnittelukilpailun. Rakentamisen toteuttavat yhdessä kilpailutetut ja valitut urakoitsijat. Palvelumuotoilu vauhditti kehittämistä ja visualisoi kokonaisuutta. Yhteisessä käytössä ollut tietoaalusta (Collaplan) toimi yhteisenä kollektiivisena muistina ja keskustelun välineenä.	Vuorovaikutteisuus ja yhteisöllisyys rakennushankkeen suunnitteluprosessin aikana. Sisälähtöinen korttelisuunnittelu. Palveluajattelu. Käyttäjien tarpeista lähtevä yhteistyö on uusi tapa tuottaa kestävämpää asumista - tämä oppi ja kokemus siirtyy jatkossa kaikkien suunnitteluun ja rakentamiseen.	Potentiaaliset asukkaat pääsivät ideoimaan konseptin suunnittelua alusta alkaen ja tuomaan esille mielipiteensä suunnittelun eri vaiheissa. Käyttäjien tarpeet ja heidän äänensä kuului ja vaikutti suunnittelun lopputulokseen. Yhteinen suunnittelu lisäsi kortteliasumiseen kaupunkimaista laatua. Hyvät kulkemisen reitit, laadukkaat yhteis-tilat sekä korttelitasoinen palvelu oli mahdollista, koska rakentamisen suuri volyyymi mahdollisti panostamisen näihin erityisominaisuuksiin. Voidaan arvioida, että kustannussäästö yhteissuunnittelusta ja -toteuttamisesta on noin 5-10 %, joka on voitu siirtää suunnittelun ja toteutuksen laatuun: hiotumpi kokonaisuus, työstetympi korttelikonsepti, laadukkaammat korttelin sisäiset kulkuyhteydet ja lopulta käyttäjille enemmän arvoa kokonaisvuokralle.	Rakennuttajayhteistyö: sama arkkitehtitoimisto koko korttelissa mahdollisti saumattoman arkkitehtuurin. Yksi pääsuunnittelija, joka suunnitteli ja myös vastasi siitä, että kokonaisuus toimii. Oli mahdollisuus tutkia asumispalveluita korttelitasolla ja kehitellä asuntopohjia erilaisiin tarpeisiin. Vahvalla suunnitteluotteella saatiin myös kaavoittaja mukaan kehitystyöhön ja mm. korttelin kerroslukuja muutettiin suunnittelun aikana. Korttelin arkkitehtuurin, sisäisen liikenteen ja yhteisten palveluiden suunnittelu oli kitkatonta, kun arkkitehtisuunnittelu oli yhden toimiston hallussa. Yhteissuunnittelun ja yhteisöllisyyden kautta hyvää asumista kaikille: esteettömyys ja kulkuyhteydet korttelin eri suunnista pystyttiin ratkaisemaan selkeästi paremmin kuin perinteisessä talokohtaisessa toteutuksessa. Korttelimainen toteutus muutti rakentamisen talokohtaisesta tuotteesta korttelimaiseksi palveluksi. Korttelissa asumista käsitellään palveluna ja loppukäyttäjän asiakaskokemus on suunnittelun lähtökohta. Yhteistyö ei lopu talon valmistumiseen, vaan myös kortteliin tulevaa asumispalvelua ylläpidetään yhdessä. Kortteliin tulee siellä työskentelevä yhteisökoordinaattori, joka läsnäolevana auttaa, tukee ja kannustaa. Yhteisöllinen monisukupolvikortteli tuo kylän takaisin kaupunkiin. Hyvin konseptoitu on puoliksi suunniteltu ja hyvin suunniteltu on puoliksi tehty!.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
<p>Kouvola</p> <p>Valkealan palvelualue - investoinnit, rakennusten peruskorjaus</p> <p>Kaisa Kelka(etunimi.su-kunimi@kouvola.fi)</p>	<p>Tavoitteena on kehittää hyvän ikääntymisen asuinympäristö, henkilöstön uusi asiakaslähtöinen toimintamalli sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävä, asiakaslähtöisiä kumppanuuksia luova palvelumalli.</p> <p>Kouvolan asumispalvelujen toimintamallin, Valkealan palvelumallin, tarkoituksena on hyödyntää Valkealakodin ja sen pihapiirissä sijaitsevien asumisyksiköiden olemassa olevaa rakennuskantaa sekä muodostaa palvelualue, joka tarjoaa uudenlaista alueen ikääntyneiden osallisuutta ja toimintakykyä edistävää toimintaa sekä edistää henkilöstön liikkuvuutta asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti.</p> <p>Kuntakokeilussa keskitytään kolmeen eri kehittämisaalueeseen: investointeja vaativaan rakennusten peruskorjaukseen, henkilöstön uuden toimintamallin luomiseen sekä palvelualueen kehittämiseen.</p> <p>Kehittämisalue - Investoinnit, rakennusten peruskorjaus Tavoite: Hyvän ikääntymisen asuinympäristön tarjoaminen, jossa</p> <ul style="list-style-type: none"> - rakennukset peruskorjataan siten, että asuintilat ovat mitoitukseltaan riittävät asumisen laadun, tilojen joustavan käytön ja henkilökunnan työskentelyn kannalta - kiinnitetään huomiota alueen ikäihmisten osallisuutta, sosiaalista toimivuutta ja yhteisöllistä toimintaa mahdollistaviin ratkaisuihin sekä esteettömyyden edistämiseen ja turvallisuuteen erilaisin turvaratkaisujen menetelmin. 	<p>Hyvän ikääntymisen asuinympäristön luomista olemassa oleviin tiloihin, jossa</p> <ul style="list-style-type: none"> - rakennukset peruskorjataan siten, että asuintilat ovat mitoitukseltaan riittävät asumisen laadun, tilojen joustavan käytön ja henkilökunnan työskentelyn kannalta. - kiinnitetään huomiota alueen ikäihmisten osallisuutta, sosiaalista toimivuutta ja yhteisöllistä toimintaa mahdollistaviin ratkaisuihin sekä esteettömyyden edistämiseen ja turvallisuuteen erilaisin turvaratkaisujen menetelmin. 	<p>Hoivatiilojen rakentamisessa on tärkeää yhdistää eri asiantuntijoiden osaaminen ja käydä riittävästi keskustelua tavoiteltavasta päämäärästä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suunnitteluun pitää varata riittävästi aikaa ja kuulla käyttäjiä alusta alkaen. - Substanssiosaamista pitäisi olla ehdottomasti mukana sisällä suunnittelussa ja rakentamisessa (hoitajapohjainen rakennusinsinööri). - Teknologisista ratkaisuista ei ole saatavilla luotettavaa kokeiltua tietoa (puuttuu testiyksikkö, josta saa puoleetonta asiantuntija-apua). 	<p>Oikeaan aikaan tehty perusparannus vaikuttaa palvelutuotantoon: tyytyväisemmät asiakkaat ja henkilökunta.</p>	<p>Asiakkaat saivat kodinomaiset omat asunnot ja yhteisöllistä toimintaa tukevat yhteistilat. Investointiin saatiin ARAn tukea, mutta myös kaupungin taloudellinen panostus on ollut merkittävä. Muutos on mahdollistanut palvelurakenteen keventämisen (laitoshoidon purkaminen).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vanha laitoskiinteistö on muuntumassa moderniksi ikääntyneiden asumisyksiköksi ja kyläisten kohtaamispaikaksi. 2. Asukkaat saavat uudet ajanmukaiset kodit. 3. Kohteessa hyödynnetään uusinta turvateknologiaa. 4. Luonnonläheinen asuinympäristö sekä laajalle piha-alueelle rakennetut kuntoilue ja kävelypolut tukevat kaikenikäisten ulkoilua alueella.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
<p>Kouvola</p> <p>Valkealan palvelualue - palvelualue - / yhteistyömallin kehittäminen</p> <p>Mervi Takala (etunimi.sukunimi@kouvola.fi)</p>	<p>Tavoitteena on kehittää hyvän ikääntymisen asuinympäristö, henkilöstön uusi asiakasläh- töinen toimintamalli sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävä, asiakasläh- töisiä kumppanuuksia luova palvelumalli.</p> <p>Kouvolan asumispalvelujen toimintamallin, Valkealan palvelumallin, tarkoituksena on hyödyntää Valkealakodin ja sen pihapiiris- sä sijaitsevien asumisyksiköiden olemassa olevaa rakennuskantaa sekä muodostaa palvelualue, joka tarjoaa uudenlaista alueen ikääntyneiden osallisuutta ja toimintakykyä edistävää toimintaa sekä edistää henkilös- tön liikkuvuutta asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti.</p> <p>Kuntakokeilussa keskitytään kolmeen eri ke- hittämisalueeseen: investointeja vaativaan rakennusten peruskorjaukseen, henkilöstön uuden toimintamallin luomiseen sekä palve- lualuemallin kehittämiseen.</p> <p>Kehittämisalue - Palvelualuemalli Tavoite: yhteisöllisyyden, osallisuuden ja mie- lekkään arjen edistäminen, jossa - luodut verkostot ja ympäristö tukevat alueen asiakkaiden yhteisöllisyyttä ja hy- vinvointia. Tavoite: asiakasläh- töisten kumppanuuksien luominen, jossa - järjestötoimintaa vahvistetaan alueella. - oppilaitosten kanssa tehtävää yhteistyötä kehitetään. Tavoite: paikallisten yrittäjien aktivoimi- nen yhteistyöhön, jossa alueen palveluja rikastetaan.</p>	<p>Asiakasläh- töisten kumppanuuksien luomista, jossa luodut verkostot ja ym- päristö tukevat alueen asukkaiden yhe- teisöllisyyttä ja hyvinvointia.</p> <p>- Vahvistetaan järjestötoimintaa.</p> <p>- Kehitetään oppilaitosten kanssa teh- tävää yhteistyötä.</p> <p>- Aktivoidaan paikallisia yrittäjiä yhe- teistyöhön.</p>	<p>Verkostojen luominen vaatii aikaa ja suunnitelmallisuutta. Talkookulttuurin elvyttäminen on vaikeaa - tehtäväl- le työpanokselle halutaan vastinetta. Peruskorjattavat keskeneräiset tilat ei- vät houkuttele kumppaneita.</p>	<p>Unohduksiin jäänyt yhteistyö päiväko- tien ja koulujen kanssa on saatu hienos- ti elpymään.</p>	<p>Suunnitelmallisella yhteistyöllä on il- man kustannuksia saatu kasvatuksellis- ta ja virikkeellistä toimintaa sekä lasten että vanhusten arkeen.</p>	<p>1. Lasten ja ikäihmisten uudenlainen kohtaaminen on rikastuttanut molem- pien osapuolten elämää.</p> <p>2. Vanhukset ovat vierailleet koulujen ja päiväkotien tapahtumissa - lapset ovat tutustuneet ikääntyneiden elä- mään Valkealakodissa.</p> <p>3. Eri palvelujen välinen yhteistyö on tiivistynyt ja sitä halutaan edelleen vahvistaa.</p> <p>4. Paikallisen eläkejärjestön kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä. Vanhuksille on järjestetty monia mieleenpainuvia toimintahetkiä.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
<p>Kouvola</p> <p>Valkealan palvelualue - henkilöstön uusi toimintamalli</p> <p>Mervi Takala (etunimi.sukunimi@kouvola.fi)</p>	<p>Tavoitteena on kehittää hyvän ikääntymisen asuinympäristö, henkilöstön uusi asiakasläh- töinen toimintamalli sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävä, asiakasläh- töisiä kump- panuuksia luova palvelumalli.</p> <p>Kouvolan asumis- palvelujen toimintamallin, Valkealan palvelumallin, tarkoituksena on hyödyntää Valkealakovin ja sen pihapiiris- sä sijaitsevien asumisyksiköiden olemassa olevaa rakennuskantaa sekä muodostaa palvelualue, joka tarjoaa uudenlaista alueen ikääntyneiden osallisuutta ja toimintakykyä edistävää toimintaa sekä edistää henki- löstön liikkuvuutta asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti.</p> <p>Kuntakokeilussa keskitytään kolmeen eri ke- hittämisalueeseen: investointeja vaativaan rakennusten peruskorjaukseen, henkilöstön uuden toimintamallin luomiseen sekä palve- lualuemallin kehittämiseen.</p> <p>Kehittämisalue - henkilöstön uusi toimin- tamalli Tavoite: asiakasläh- töinen toimintakulttuuri ja toimintamalli, jossa - asiakkaan tarpeet ja toimijuus ohjaavat toimintaa. - henkilöstö liikkuu palveluiden välillä. - henkilöstön osallisuus vahvistuu. - moniammatillista osaamista hyödynnetään.</p>	<p>Asiakasläh- töistä toimintakulttuuria ja toimintamallia, jossa</p> <p>- asiakkaan tarpeet ja toimijuus ohjaa- vat toimintaa.</p> <p>- henkilöstö liikkuu joustavasti eri pal- veluiden välillä.</p> <p>- asiakkaan ja henkilöstön osallisuus vahvistuvat.</p> <p>- moniammatillista osaamista hyö- dynnetään.</p>	<p>Kehitettiin dialogista toimintakulttuu- ria ja vahvistettiin asiakasläh- töistä vas- tuuhoitajamallia.</p> <p>- Opittiin löytämään uusia voimavaroja niin asiakkailta kuin työntekijöiltäkin.</p> <p>- Palvelulle laadittiin asiakaslupa- us.</p> <p>- Monessa asiassa saatiin hyviä oppi- miskokemuksia (mm. henkilöstön ajatukset, myös heikot signaalit pitää kuulla + vaatii johdolta ja esimies- työltä aikaa ja ponnisteluja, jotta työn hallinnan tunne saavutetaan, ICT- järjestelmien haasteet).</p>	<p>Vastuuhoitajamalli on jäsentänyt asukkaalle nimetyt oman hoitajan sekä asiakkaan ja hänen omaisensa välistä yhteistyötä. Asukaskokoukset ovat va- kiintuneet säännölliseksi asiakkaiden vaikuttamiskanavaksi. Hoitohenkilöstö on oppinut asiakasläh- töistä toiminta- kulttuuria ja rohkaistunut käyttämään omaa luovuutta asiakkaiden yksilöllis- ten toiveiden mukaan. Oman ajattelun muuttaminen vaatii edelleen vahvis- tusta ja siihen esimiesten tukea.</p>	<p>Asukkaiden arjen toiminta on rikastu- nut. Henkilöstön jaksaminen ja työssä viihtyvyys on parantunut.</p>	<p>1. Asioita ajatellaan uudella tavalla ja asiakkaan ääni on tullut paremmin kuuluviin. Vastuuhoitajilla on sel- keä rooli.</p> <p>2. Asukkaiden toimintakyvyn ja ole- massa olevien voimavarojen arviointi perustuu säännölliseen seuranta- tietoon (RAI).</p> <p>3. Henkilöstö on omaehtoisesti ajatte- lun kautta oppinut tuunaamaan omaa työtään.</p> <p>4. Elementit Askel-laatustandardin käyttöönottamiselle ovat rakentuneet.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Riihimäki Perhelähtöinen työskentelymalli Riitta Uronen (etunimi.sukunimi@riihimaki.fi)	<p>"Kokeilukohteessa on tarkoitus muuttaa koko osasto tehostetuksi asumispalveluksi. Poikkeuksina ovat kahden hengen huoneet sekä palvelutuotannon muutos laitosasumisesta tehostetuksi palveluasumiseksi sekä uuden työskentelymallin käyttöönottoaminen.</p> <p>- Kahden hengen huoneet antavat mahdollisuuden avioparien sijoittamiseen kaupungin omaan toimintaan, joka ei ole vielä mahdollista.</p> <p>Toinen muutos on työskentelytavan muutos, jossa pyritään perhelähtöiseen työskentelymalliin. Tässä mallissa mahdollistuvat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - avioparien yhteisasuminen. - kuntouttava hoitotyönote. - asiakaslähtöinen työskentely. - asiakkaiden osallisuuden korostaminen. - yhteisöllisyyden kulttuurin luominen. - toimivan omaisyhteistyön kehittäminen. - vapaaehtoistoiminta osaksi jokapäiväistä toimintaa." 	<p>Muutos laitoshoidosta asiakas- ja perhelähtöiseksi, yhteisölliseksi ja asukasta osallistavaksi yksiköksi. Kokeilun aikana selvitettiin, miten asuminen kahden hengen huoneissa sujui ja millaisia asioita tulisi ottaa huomioon asukkaan arjessa. Toiminnan kehittämisessä kiinnitettiin huomiota erityisesti kuntouttavaan työhön ja asukkaiden virkistykseen.</p> <p>Asukkaiden osallistumista jokapäiväisessä toiminnassa seurattiin toimintakalenterin avulla. Hankkeen aikana asukkaiden toimintakykyä mitattiin ja arvioitiin puolivuosittain erilaisten mitareiden avulla.</p> <p>Omais- ja vapaaehtoistyö huomioitiin yksikön jokapäiväisessä toiminnassa. Asukas-, omais- ja henkilökuntakyselyillä kerättiin tietoa ja kehittämisideoita sekä seurattiin muutosten vaikutavuutta.</p>	<p>Kodinomaisuus ei ole kiinni ympäristöstä. Hankkeen aikana asukkaita on kannustettu osallistumaan arjen toimintoihin, pieniin askareisiin esimerkiksi ruokailuissa, mikä on lisännyt sosiaalisuutta ja toisen huomioimista. Vaikutusta on ollut myös asukkaiden turvallisuuden tunteen ja yhteenkuuluvuuden lisääntymiseen. Aktiivisen osallistamisen taustalla on motivoitunut henkilökunta ja toimiva yhteistyö erityistyöntekijöiden (fysioterapeutit ja ohjaaja) kanssa.</p> <p>Henkilökunnalle on hankkeen aikana järjestetty työnohjausta sekä koulutusta kuntouttavasta gerontologisesta hoitotyöstä, vapaaehtoistyöstä ja TunteVa-toimintamallista. Tutustumiskäynnit eri palveluasumisen yksiköihin ovat kuuluneet toimintaan. Viljassa on otettu käyttöön vastuuhoitaja-toimintamalli, jossa arjen rutiiniaisesta tehtäväkeskisydestä pyritään irtautumaan. Malli on edesauttanut yksilölliseen ja kuntoutukselliseen työotteeseen siirtymistä sekä tehostanut yhteistyötä henkilökunnan välillä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toimintakalenterin käyttö asiakkaiden ja henkilökunnan aktiivisuuden seurannassa ja tukemisessa. - Vapaaehtoistyön jatkuminen ja lisääminen. - Vastuuhoitajuuden ja omaisyhteistyön ylläpitäminen ja kehittäminen. - Yksilöllisen ja kuntoutuksellisen työotteen vaaliminen. - Yhdessä tekeminen ja asukkaiden osallistaminen päivittäisiin aktiviteetteihin. <p>Kahden hengen huoneet toimivat parhaimmillaan sosiaalisuuden ja turvallisuuden kokemuksen luojina sekä antavat pariskunnille mahdollisuuden asua yhdessä. Haasteena kahden hengen huoneissa saattaa olla asukkaiden eritilaisuus elämäntilanteissa, elintavoissa ja taustoissa, jotka voivat korostua ja/tai muuttua sairauksien myötä.</p>	<p>Asukkaiden sosiaalisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunteen lisääntyminen on ollut merkittävää. Asukkaat ovat motivoituneet osallistumaan talon tapahtumiin ja kannustamaan asukaskavereitakin mukaan. Lisäksi aktiivinen työote osastolla selittää toimintakyvyn pysyvyyttä, joka on voitu todentaa erilaisten testien avulla.</p> <p>Hankkeen alussa Viljassa oli kuusi palveluasumisen ja 12 laitoshoidon paikkaa. Viljasta tuli palveluasumisen yksikkö 20 asukkaalle 1.1.2015. Samalla kahden hengen huoneita lisättiin.</p> <p>Muutoksen myötä asiakkaille on saatu enemmän hoitopaikkoja vähemmällä rahalla ja samalla hoidon laatu on parantunut. Hankkeen aikana henkilökunnan pysyvyys ja vähäiset sairauspoissaolot ovat vaikuttaneet talouteen positiivisesti.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Asukkaiden yhteenkuuluvuus, osallisuus, sosiaalisuus, turvallisuuden tunne ja aktiivisuus lisääntyivät. 2. Perhelähtöisyyden malli on hyvällä alulla: läheiset osallistuvat ja kokevat olevansa hyvin mukana asukkaan arjessa. 3. Henkilökunnan sitoutuminen, moniammatillinen yhteistyö ja verkostomainen työote kehittyivät. 4. Vapaaehtoistyötä lisättiin. 5. Saatiin kokemusta kahden hengen huoneiden käytettävyydestä.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Riihimäki Kuntoutuksellisen työotteen toimintamalli Riitta Uronen (etunimi.sukunimi@riihimaki.fi)	Kokeilukohteessa on tarkoitus muuttaa koko osasto tehostetuksi asumispalveluksi. Poikkeuksina ovat kahden hengen huoneet sekä palvelutuotannon muutos laitosasumisesta tehostetuksi palveluasumiseksi sekä uuden työskentelymallin käyttöönotto.	Toimintakykymittareiden käyttö Asukkaiden toimintakykyä arvioidaan erilaisilla mittareilla kaksi kertaa vuodessa tai toimintakyvyn muuttuessa. Muistia arvioidaan MMSE-testin avulla, sosiaalista toimintakykyä SPS-testin avulla ja kokonaisvaltaista toimintakykyä RAVA-mittariston avulla. Fyysisen toimintakyvyn arviointiin käytetään Lyhyttä fyysisen suorituskyvyn testiä (SPPB) ja EMS-testiä (Eldry Mobility Scale). Kyseisissä testeissä arvioidaan mm. tasapainoa, alaraajojen lihasvoimaa, kävelynopeutta sekä suoriutumista päivittäisistä toimista/liikkumisesta. Toimintakalenterin käyttö Toimintakalenterin tavoitteena on seurata asukkaiden osallistumista jokapäiväisessä toiminnassa. Toimintakalenterissa on kirjattu asukkaan päivittäinen aktiivisuus eri lyhenteitä käyttäen. Seurattavia toimintoja ovat kävely, istuminen, ulkoilu, virike-toiminta, kuntoryhmiin osallistuminen sekä muu toiminta (kampaaja, jalkahoito, vierailijat, poliklinikakäynnit ym.). Hoitajat huolehtivat merkinnät kalenteriin päivittäin kunkin asukkaan kohdalle. Kalenterin käyttö on motivoinut henkilökuntaa asukkaan aktivointiin ja tasapuolisuuden huomiointiin.	Satsaus henkilöstön yhteiseen koulutukseen ja muutoksen läpiviemiseen työnohjauksen avulla tuo tuloksia ja henkilöstön hyvinvointia. Keväällä 2016 Viljan henkilökunta sai koulutusta kuntouttavan gerontologisen hoitotyön perusteista ja työnohjausta osin hanke-rahoilla kustannettuna. Osa Viljan henkilökunnasta on osallistunut TunteVa hoitaja -koulutukseen. Koulutusta on saanut lisäksi Rava-mittariston käyttöä, vapaaehtoistyöstä ja vapaaehtoisten kohtaamisesta. Vapaaehtoisille on järjestetty myös omaa koulutusta Riihimäellä. Koulutusten myötä tietoisuus, motivaatio, seurannan ja yhteistyön merkitys on lisääntynyt. Aktiivisen osallistamisen taustalla on ollut motivoitunut henkilökunta ja toimiva yhteistyö moniammatillisen tiimin kesken. Vastuuhoitajan tehtävinä on asukkaan yksilöllisten tarpeiden ja mieltymysten huomioiminen, Viljassa on otettu käyttöön toimintatapa, jossa arjen rutiiniaisesta tehtäväkeskeisyydestä pyritään irtautumaan. Vastuuhoitaja-toimintamalli on edesauttanut yksilölliseen ja kuntouttavaan työotteeseen sekä tehostanut yhteistyötä henkilökunnan välillä. Viljassa pidetään kerran kuukaudessa kuntoutuspalaveri, jossa läsnä on yksikön henkilökunta ja molemmat fysioterapeutit. Kuntoutuspalaverissa käsitellään asukkaiden arkeen ja toimintakykyyn liittyviä asioita.	Kokeiluista on tullut toimintatapa, jota levitetään muihin yksiköihin. Tavoitteeksi asetettiin, että fysioterapeutit perehdyttävät hoitajat yksilöllisen kuntoutussuunnitelman laatimiseen. Kuntoutuspalaverit ja yhteisten tavoitteiden asettaminen ovat parantaneet moniammatillista yhteistyötä.	Toimintakykytestien tuloksista näkyy se, että kun elämäntilanne on vakaa ja ympärillä on yksinäiseen kotonaolokaan verrattuna tuttu ja turvallinen ympäristö, aktiivista toimintaa ja seuraavaa, voi joidenkin asukkaiden kohdalla saada aikaan toimintakyvyn paranemisen joillakin osa-alueilla. Asukkaiden aktiivinen osallistuminen erilaiseen toimintaan ja aktiivinen työote osastolla selittänee testitulosten pysyvyyttä ja parannusta fyysisen suorituskyvyn osalta. Kuntoutukseen ja virikkeisiin on osallistuttu ja monelle asukkaalle on löytynyt "se oma juttu" eli osallistutaan siinä määrin, kun on hyvä ja mieluisa kullekin asukkaalle. Vaikka asukkaan toimintakyky on huono, voi virike-elämä olla silti aktiivista. Osallistuminen erilaiseen päivittäiseen/virikkeelliseen toimintaan sekä henkilökunnan ja läheisen osuus asukkaan motivoinnissa/aktiivisuudessa ja osallistamisessa jokapäiväiseen toimintaan on keskeistä.	1. Löydettiin sopivat toimintakyky-mittarit. 2. Fysioterapeutit opettivat fyysisen toimintakyvyn mittareiden käytön hoitajille. 3. Virike-toiminta monipuolistui. 4. Vapaaehtoisia koulutettiin ja lähetettiin. 5. Omaisohjelmat Riihikodin uudeksi toimintamuodoksi.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Vantaa Liukumäki kotiin Piia Sneck (etunimi.sukunimi@vantaa.fi)	Kodin, sairaalan ja ympärivuorokautiseen hoitoon siirtymisen väliltä on puuttunut ikääntyneille tarkoitettu arviointi- ja kotiutusyksikkö sekä kotiin ohjaava toimintamalli (liukumäki). Kuntoutumisyksikköä ja liukumäki kotiin -toimintamallia tarvitaan erityisesti niiden henkilöiden kohdalla, jolle räätälöidyt palveluratkaisut ovat tarpeen. Huolellisen palvelutarpeen selvittämisen ja yksilöllisen valmennuspolun avulla voidaan välttää raskaampaan hoivaan siirtyminen. Liukumäki kotiin -mallin avulla mahdollistetaan asiakkaiden suunnitelmallinen ohjautuminen oikeaan paikkaan, oikeiden palvelujen turvin, myös raskaimmista palveluista siirtyminen asteittain kotiin asiakkaan kuntoutuessa.	Liukumäki kotiin -mallin avulla tuetaan ikääntyneitä, joiden toimintakyky on heikentynyt siinä määrin, ettei heidän tarkoituksellista asumistaan ja tarvitsemaansa apua kyetä määrittelemään ja räätälöimään ilman kuntoutus- ja arviointijaksoa oman kodin ulkopuolella. Lisäksi toimintamalli ohjaa kuntouttaa ja valmentaa kevyempään asumismuotoon ympärivuorokautisessa hoivassa asuvia ikääntyneitä, joilla on halu ja mahdollisuus palata asumaan omaan kotiin.	Ikääntyneen kotona asumisen tukemiseksi tarvitaan voimavarojen vahvistamista kotona sekä kuntouttavia ja valmentavia arviointiyksiköitä tarkoituksellisten palvelujen määrittelemiseksi. Lisäksi matkalla mahdollisimman itsenäiseen asumiseen ikääntyneet tarvitsevat kuntoutumisen mahdollisuuksia ja asteittain kevyemmin tuettua asumista sekä siirtymävaiheissa tutun, turvallisen asumisohjaajan omaisten ja läheisten tuen lisäksi. Liukumäki kotiin -malli edellyttää monitoimijasta yhteistyötä, jossa asiakkaalle suunniteltu kuntoutus ei pysähdy vastuuyksikön vaihtuessa.	Käytössämme on Liukumäki kotiin -malli: kuntoutumis- ja arviointiyksiköiden palvelukuvaukset ja ikääntyneen yksilöllisen valmennuspolun prosessikuvaukset sekä asumisohjaajan rooli ikääntyneen itsenäisen asumisen tueksi. Henkilökunta osaa ikääntyneen kuntoutumisen tukemisen ja arvioinnin sekä riittävän tukiverkoston rakentamisen ikääntyneen kotona asumisen turvaamiseksi.	Ikääntyneillä on oikeus ja heille taataan mahdollisuus asua omassa kodissa, jonka ovat itse vanhuuden ajan asunnokseen valinneet. Asukkaiden elinympäristössä on hänen toiveiden ja tarpeiden mukaiset palvelut ja riittävä tukiverkosto. Liukumäki kotiin -toimintamalli turvaa palvelut, niitä tarvitseville sekä mahdollistaa kevyemmät palveluratkaisut kustannustehokkaasti.	Uudenlaisen kotiin ohjaavan Liukumäki -mallin luominen ja käyttöönotto.
Vantaa Palvelutalojen joustava resursointi Seija Polvi (etunimi.sukunimi@vantaa.fi)	Vantaan kaupungin ympärivuorokautiset palvelutalot on tarkoitettu ikäihmisille, jotka eivät pärjää kotonaan runsaakaan kotihoidon turvin. Taloissa asuu eri-ikäisiä vammaisia ja pitkäaikaissairaita, joiden toimintakyky edellyttää palvelutalossa asumista ja he tarvitsevat kotihoidon palveluja ympärivuorokautisesti.	Hankkeen tavoitteena oli saada uusi, joustava resursointimalli ympärivuorokautisiin palvelutaloihin Vantaalla, missä henkilökunta siirtyisi yksiköstä toiseen asiakkaiden palvelutarpeen mukaan. Toiminnanohjausjärjestelmän pilotointi ja käyttöönotto viivästyivät ja epävarmuus järjestelmän hyödynnettävyydestä palvelutaloissa muutti kokeilun painopisteen palvelujen laadun ja sisällön seurantaan ja kehittämiseen.	Hoidon laadun kehittäminen ja ylläpitäminen vaatii henkilökunnan jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Kirjalliset ja tavoitteelliset kehittämis- ja koulutus-suunnitelmat toimivat laadun kehittämisen runkona.	Palvelutalon asukkaiden ja heidän omaistensa mukanaolo palvelujen suunnittelussa lisää asukkaiden tyytyväisyyttä. Asiakkaiden ja omaisten mukanaolo hoidon suunnittelussa ja hoitosuunnitelmien päivityksessä lisääntyi kokeilun aikana. Vapaaehtoistyöntekijöiden ja työttömien mukaanotto avustaviin tehtäviin ja ulkoilussa avustamiseen vahvistui kokeilun aikana käynnistyneen Hyvä työ – hankkeen myötä.	Kokeilun aikana asiakastytyväisyys lisääntyi.	1. Asiakkaiden osallisuus hoidon suunnittelussa vahvistui. 2. Henkilökunnan suunnitelmallinen osaamisen vahvistuminen kehittyi.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Vantaa Perhehoito erityistä tukea tarvitseville Armi Rintala (etunimi.su-kunimi@vantaa.fi)	Perhehoito on vammaisen lapsen, nuoren, aikuisen tai ikääntyneen hoidon, kasvatuksen tai muun osa- ja ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan tai hoidettavan kodissa. Perhehoidon kuntakokeilun tavoitteena oli lisätä perhehoitajien määrää Vantaan vammaispalveluissa ja tarjota erityisesti lapsille ja nuorille kodinomaisen vaihtoehto tilapäishoidon toteuttamiseksi. Lisäksi hankkeessa oli tavoitteena kokeilla perhehoidon toteuttamista hoidettavan asiakkaan kotona sekä ryhmäperhehoitona kunnan tiloissa.	Tilapäinen perhehoito voi kestää yhdestä kerrasta pidempiaikaiseen hoitoon. Perhehoito on yhdessäoloa, arkisia askareita ja harrastuksia sekä lapsen, nuoren tai aikuisen kehityksen ja toimintakyvyn tukemista kodinomaisessa ja turvallisessa ympäristössä. Perhehoidon vahvuus on pysyvät ihmissuhteet ja tavallinen perhe-elämä. Perhehoidossa toteutuu hoidettavan yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamisen lisäksi perheen kokonaisvaltaisen tuki inhimillisellä tavalla.	Tilapäisessä perhehoidossa lapsi saa uusia ihmissuhteita ja elämäntilanteen laajentumista. Vanhemmille tarjoutuu hetki levähtää. - Tilapäisessä perhehoidossa nuori voi harjoitella itsenäistymistä, irtautumista lapsuudenkodista tai perhehoito voi valmentaa itsenäiseen asumiseen. - Perhehoidossa asiakkaan valinnanvapaus toteutuu sopivan perhehoitopaikan ja toteuttamistavan valinnassa. - Perhehoitajan tukeen ja valmennukseen kannattaa panostaa.	Hankkeen aikana toteutui perhehoitoa koskeva lakimuutos (Perhehoitolaki 1.5.2015), joka mahdollistaa perhehoidon toteuttamisen myös hoidettavan kotona. Perhehoidon järjestäminen kunnan tiloissa päättyy 31.12.2016. Perhehoitajille on tarjolla jatkossakin vertaistukiryhmä. Yhteistyö muiden perhehoitoa toteuttavien tahojen ja Perhehoitoliiton kanssa jatkuu. Asiakastytyväisyysskyselyjä, perhehoitajille suunnattuja kyselyjä ja perhehoidon valmennuksia toteutetaan edelleen. Perhehoidon järjestämisen hanke jalkautuu osaksi vammaispalveluiden toimintaa.	Perhehoito on asiakaslähtöinen vaihtoehto tilapäishoidon ja asumisen järjestämisessä. Perhehoidossa hoidettavalle voi muodostua pysyviä ihmissuhteita, kun hoitaja on aina sama. Hoidettava ja hänen perheensä voivat vaikuttaa perhehoitopaikan ja hoitajan valinnassa. Perhehoidon alettua tietoja ei tarvitse kertoa monelle ihmiselle, kun hoitaja on sama. Yhteydenpito voi joskus jatkaa perhehoidon päättymisen jälkeen. Perhehoito on kustannustehokas vaihtoehto. Uudet asiakkaat ovat ohjautuneet perhehoitoon ostopalvelun sijaan.	1. Tyytyväiset asiakkaat. 2. Asiakkaille on järjestynyt heille mieheisiä perhehoitajia 3. Asiakaslähtöiseen työhön sitoutuneet perhehoitajat.

Hyvinvoinnin integroitu toimintamalli

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
<p>Lappeenranta, Imatra, Lemi, Luumäki, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari</p> <p>Eksoten ikäihmisten ensivaiheen palveluohjausmalli</p> <p>Mira Pakarinen (etunimi.sukunimi@eksote.fi)</p>	<p>Hyvinvointipalvelujen kokeilussa tavoittelemme yksilöllisten palvelusuunnitelmien osittaista yhdistämistä kahdeksi suunnitelmaksi määräaikaisin säädösmuutosten tukemana.</p> <p>Aikuisia koskeva yksilöllinen palveluhoito- ja kuntoutussuunnitelma</p> <p>Hyvinvointipalvelujen kokeilussa tavoiteltiin yksilöllisten palvelusuunnitelmien yhdistämistä kahdeksi suunnitelmaksi määräaikaisin säädösmuutoksia. Oleellista oli, että ajantasaiset tiedot ovat kaikkien osapuolten hyödynnettävissä siltä osin kuin he työssään tietoa tarvitsevat. Selkeytetään osapuolten vastuut kirjaamisesta ja koordinaatiovastuut kokonaisuudesta.</p> <p>Painopiste asiakasryhmiksi oli valittu mm. erityisen iäkkäät henkilöt, jotka tarvitsevat säännöllisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä aktiivinti- ja työllistymistoimenpiteissä olevat nuoret työikäiset. Suunnitelman toimeenpanon toteutuksessa prosessityökalua ja PHR ratkaisua hyödynnetään otetaan käyttöön monitoimijainen sähköinen kalenteriratkaisu, johon käyttöoikeus mahdollistetaan kaikille kokonaispalvelun toteutukseen osallistuvilla, myös yksityisille palveluntuottajille ja omaisille.</p>	<p>Asiakastietojen keräämistä jo ensimmäisessä asiakaskontaktissa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asiakkaan tavoite kirjattiin ohjelmaan ensimmäisenä. - asiakas kutsuttiin tarvittaessa uudelleen palveluohjaajalle. - laadittiin kevyt suunnitelma asioista, joita kokeillaan kotona pärjäämisen tueksi (pieniä asioita, 3. sektorin huomioiminen, omaisten tukeminen). <p>Kehitettiin sote-asiakkuus prosessinohjausjärjestelmä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kokoaa tietoja potilas- ja asiakasrekisteristä/näkyvät yli ammattirajojen. - mahdollistaa toimintakykytietojen sekä suunnitelman rungon keräämistä jo ensimmäisessä palveluohjausvaiheessa. 	<p>Usein perusteellisempi tiedonkeruu ja jatkon suunnittelu jo palveluohjauksen alkuvaiheessa vähentää tarvetta laajaan palvelutarpeen arviointiin. Varsinainen suunnitelmien yhdistäminen haastavaa, koska eri suunnitelmat on kirjattu eri tavoin (rakenteinen kirjaaminen, proosateksti).</p>	<p>Syvämpää ensivaiheen palveluohjausmallia jatketaan. Mallin avulla jokaisesta käynnistä jää tietoa ja jokaisella käynnillä on tavoite. Sote-asiakkuusohjelman sisällön hyödyntämistä jatketaan laajentamalla sitä terveys- ja hyvinvointiasemille.</p>	<p>Toimintamallissa asiakkaan osallisuus lisääntyy ja vastuu omasta hyvinvoinnista korostuu enemmän. Olemassa olevan toimintakyvyn korostaminen lisää positiivista näkökulmaa palveluohjaukseen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Asiakkaan tavoite kirjataan hänen omin sanoin ilmaistuna. 2. Löydetään olemassa olevaa toimintakykyä. 3. Jokainen käynti on asiakkaalle arvoa tuottavaa. 4. Sote-asiakkuusohjelman sisällöt auttavat eri ammattiryhmiä näkemään asiakkaan kokonaisuuden nopeasti.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Hämeenlinna, Hattula ja Janakkala Lapset ja nuoret Heli Pirkkalainen (etunimi.sukunimi@hameenlinna.fi)	<p>Integroitujen toimintamallien kehittämisellä tavoitellaan asiakaslähtöisyyttä, ennaltaehkäisyä ja mahdollisuutta varhaiseen puuttumiseen sekä pyritään lisäämään tuottavuutta ja vaikuttavuutta Hämeenlinnan kaupungissa sekä Hattulan ja Janakkalan kunnissa.</p> <p>Kokeilun sisältökohteita on kolme: monialaiset lasten ja nuorten palvelut (opetuspalvelut, varhaiskasvatuspalvelut, lastensuojelu, psykososiaaliset palvelut, neuvolapalvelut, kouluterveydenhuolto, nuorisopalvelut, kulttuuripalvelut), perusterveydenhuollon palvelut yhdessä päihde- ja mielenterveyspalvelujen kanssa sekä ikäihmisten hoidon ja hoivan palvelut.</p> <p>Kokeilu kohdistuu hyvinvointipalvelujen strategisen ohjauksen integrointiin. Moniammatillinen toiminta edellyttää monialaista strategista johtamista, jolla on yhteiset käsitteet ja yhteinen kieli. Tästä syystä haluamme integroida palveluja ohjaavat, eri lainsäädännön edellyttämät, kuntatasoiset, strategiset suunnitelmat. Samalla voimme tehostaa hallintotyötä. Kokeilu tavoitteena on moniammatillisen työotteen ja asiakkaan oman vastuun vahvistamisen. Yksilötasolla tehtävät palvelu- ja hoitosuunnitelmat ovat asiakkaan saaman palvelun punainen lanka. Palvelun laadun, tuottavuuden ja vaikuttavuuden kannalta useita palveluja käytävällä asiakkaalla tulee olla tarvelähtöisesti rakennettu suunnitelma. Suunnitelman toteutusta koordinoi yksi vastuutyöntekijä moniammatillisen tiimin tukemana.</p> <p>Suunnitelma on sähköinen ja sijaitsee tietojärjestelmässä, johon moniammatillisen tiimin jäsenille voidaan antaa pääsy. Vastuutyöntekijä vastaa suunnitelman päivittämisestä yhdessä asiakkaan ja moniammatillisen tiimin kanssa. Lisäksi hän koordinoi suunnitelman toteutusta, esim. asiakkaan itsehoitosuunnitelmaa ja sovittuja palveluja. Yksilötasoisien suunnitelmien integrointi aloitetaan niiden asiakkaiden kanssa, jotka käyttävät runsaasti eri palveluja ja joilla on nyt useita, eri tietojärjestelmissä olevia suunnitelmia. Tuloksena pystymme kohdentamaan nykyistä paremmin oikeat palvelut ja oikean tuen oikeille asiakkaille, jolloin palvelun laatu, vaikuttavuus ja tuottavuus paranevat. Aito moniammatillinen yhteistyö ja luottamus rinnalla kulkevaan, toisen alan asiantuntijaan uudistaa samalla hyvinvointialan työtä.</p>	<p>Integroitujen toimintamallien kehittämisellä tavoitellaan asiakaslähtöisyyttä, ennaltaehkäisyä ja mahdollisuutta varhaiseen puuttumiseen sekä pyritään lisäämään tuottavuutta ja vaikuttavuutta Hämeenlinnan kaupungissa sekä Hattulan ja Janakkalan kunnissa.</p> <p>Kokeilun sisältökohteita on kolme: monialaiset lasten ja nuorten palvelut (opetuspalvelut, varhaiskasvatuspalvelut, lastensuojelu, psykososiaaliset palvelut, neuvolapalvelut, kouluterveydenhuolto, nuorisopalvelut, kulttuuripalvelut), perusterveydenhuollon palvelut yhdessä päihde- ja mielenterveyspalvelujen kanssa.</p> <p>Kokeilu kohdistuu hyvinvointipalvelujen strategisen ohjauksen integrointiin. Moniammatillinen toiminta edellyttää monialaista strategista johtamista, jolla on yhteiset käsitteet ja yhteinen kieli. Tästä syystä haluamme integroida palveluja ohjaavat, eri lainsäädännön edellyttämät, kuntatasoiset, strategiset suunnitelmat. Samalla voimme tehostaa hallintotyötä.</p>	<p>Yksilötasolla tehtävät palvelu- ja hoitosuunnitelmat ovat asiakkaan saaman palvelun punainen lanka. Palvelun laadun, tuottavuuden ja vaikuttavuuden kannalta useita palveluja käytävällä asiakkaalla tulee olla tarvelähtöisesti rakennettu suunnitelma.</p>	<p>Kokeilu tavoitteena on moniammatillisen työotteen ja asiakkaan oman vastuun vahvistamisen. Tavoitteena edelleen vähentää korjaavia palveluja sekä poistaa palvelujen päällekkäisyyksiä tai "hukkaa" käyttöä, tehotomuutta.</p>	<p>Suunnitelman toteutusta koordinoi yksi vastuutyöntekijä moniammatillisen tiimin tukemana.</p> <p>Suunnitelma on sähköinen ja sijaitsee tietojärjestelmässä, johon moniammatillisen tiimin jäsenille voidaan antaa pääsy.</p> <p>Vastuutyöntekijä vastaa suunnitelman päivittämisestä yhdessä asiakkaan ja moniammatillisen tiimin kanssa. Lisäksi hän koordinoi suunnitelman toteutusta, esim. asiakkaan itsehoitosuunnitelmaa ja sovittuja palveluja.</p> <p>Yksilötasoisien suunnitelmien integrointi aloitetaan niiden asiakkaiden kanssa, jotka käyttävät runsaasti eri palveluja ja joilla on nyt useita, eri tietojärjestelmissä olevia suunnitelmia.</p> <p>Tuloksena pystymme kohdentamaan nykyistä paremmin oikeat palvelut ja oikean tuen oikeille asiakkaille, jolloin palvelun laatu, vaikuttavuus ja tuottavuus paranevat. Aito moniammatillinen yhteistyö ja luottamus rinnalla kulkevaan, toisen alan asiantuntijaan uudistaa samalla hyvinvointialan työtä.</p>	-

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Joensuu Joensuun rantakylän aluetiimi Olli Kauppinen (etunimi.sukunimi@jns.fi)	<p>Kuntakokeilussa yhdistetään hyvinvoinnin integroitu ja nuorisotakuun toimintamallit sekä liitetään ne valtakunnalliseen SOTE-uudistukseen. Pohjois-Karjalassa on päätetty valmistella maakunnallista sosiaali- ja terveyspalvelujen ratkaisua, jossa tavoitteena on mallintaa mahdollisimman sujuvat, asiakaslähtöiset, osallistavat, tulokselliset ja vaikuttavat palveluprosessit. Yksi maakunnallinen valmistelutyöryhmä suunnittelee palvelutuotantomallia, jossa kuntien muissa hallintokunnissa ja muiden kunnassa toimivien tahojen tekemä laaja-alainen, poikkiallinnollinen hyvinvoinnin edistäminen, yhteisöllisyyden tukeminen ja varhainen puuttuminen integroidaan osaksi palvelutuotantoa. Kuntakokeilu liitetään tähän valmisteluun.</p> <p>Kokeilukuntien kuntakokeilun kehittämissuunnitelma tekee ehdotuksen lasten ja nuorten varhaisen tuen toimintamallista, jonka tavoitteena ehkäistä raskaiden palvelujen tarvetta. Mallia tarjotaan maakunnalliseen valmisteluun.</p> <p>Suunnittelussa ovat olleet Lapsiperhepalvelukeskus ja sen moniammatilliset tiimit eli maantieteelliset aluetiimit, jotka toimivat kiinteässä yhteistyössä alueen koulujen ja varhaiskasvatuspalvelujen kanssa sekä Nuorten palvelujen keskus, joka tukee siirtymässä aikuisuuteen (mm. nuorisotakuu).</p> <p>Kuntakokeilussa kokeillaan ja arvioidaan 1. asiakasvastaavan merkitystä palveluprosessissa 2. yhteisen palvelusuunnitelman käyttömahdollisuuksia.</p> <p>Kuntakokeilu rajataan ensivaiheessa Liperin perhekeskukseen ja Joensuun yhdellä palvelualueella pilotoitavana hyvinvointiasemaan, jotka ovat edellä kuvattuja moniammatillisia aluetiimejä.</p>	<p>1. Yhteistä palvelun suunnittelua (palvelusuunnitelmaa), asiakasvastaavan / vastuutyöntekijän toimintaa sekä asukkaan ohjausmallia</p> <p>2. Yhteisnäkymän muodostamista sopimalla, miten edetään perhe ja ammattilaiset yhdessä</p> <p>3. Vahvistettiin verkoston toimijoiden näkyväksi tekemistä toisilleen.</p>	<p>Lähtötilanne: "Meilläähän jo tehdään näin! / Ainahan me olemme tehneet yhteistyötä!" Paljon siis kaunista puhetta ja käsitteitä, mutta yllättävän vähän on havaittavissa aitoa yhdessä tekemistä. Työntekijöiden käynnissä olevien tapausten kautta on konkreettisesti osoitettava em. lainaukset tyhjäksi puheeksi. Vasta sitten päästää kehittämään moniammatillista tekemistä.</p> <p>- Huolen heräämisestä reagoitiin on sovittava aikaraja (meillä on sovittu 3 vrk).</p> <p>- Perheen kanssa on puhuttava ihan alusta asti eli huolen heräämisestä alkaen konkreettisesta huolen aiheesta.</p> <p>- Yhteistä sopimusta laadittaessa kaikkien pitää tietää a) mistä asiasta ollaan huolissaan, b) mitä tekoja/toimia tapahtuu seuraavaksi c) kuka vastaa mistäkin (myös perhe) ja d) mitä seuraa (ja miten seurataan) jos sovitut asiat eivät tapahdu.</p> <p>- Verkostotyö rajautuu helposti oman hallintokunnan sisäisiin toimijoihin (esim. soten toimijat verkostoituvat keskenään tai koulu/päivähoidon toimijat keskenään). Nämä pitää tehdä myös toisilleen näkyviksi.</p> <p>- Vähänkin monimutkaisemmissa ihmisiin liittyvissä prosesseissa liian valmiiksi etukäteen suunnitellut mallit eivät toteudu. Kokeilussa paras tapa oli toteuttaa väljällä mallilla suunniteltua toimintaa käytäntöön oikeiden asiakkaiden kanssa ja jakaa niistä tulleet kokemukset. Ensinnäkin ja sitten kuvattiin.</p>	<p>Prosessi</p> <p>1. Tunnistaminen ja reagointi 3 vuorokauden sisällä.</p> <p>2. Yhteistapaaminen: ainakin vastuutyöntekijä ja asukas.</p> <p>3. Ulkopuolisen vetämä verkostopalaveri ja sen käytänteet.</p> <p>Prosessin joka vaiheessa riittävän konkreettisista huolista puhumisen tärkeyttä ei voi liika painottaa; tämä tarvitsee vielä opettelu, mutta on hyvällä alulla.</p>	<p>Asukas:</p> <p>- Sekä asukas että toimijat ovat paremmin ajan tasalla tilanteen etenemisen suhteen.</p> <p>- Asukkaan rooli entistä aktiivisempi, on keskeinen toimija prosessissaan.</p> <p>Talous:</p> <p>- Hallitummat asiakaskäynnit vapauttavat asiakastyöaikaa, tehdään kerralla oikein.</p>	<p>1. Kokeilu oikeiden tapausten / ihmisten kanssa, joiden pohjalta ammattilaiset aidosti huomasivat toistensa olemassaolon ja synergiaedut.</p> <p>2. Verkostopalaverien ulkopuolinen vetäjä luo neutraalin ilmapiirin, jolloin mahdollistuu yhteinen ja tasapuolinen sopiminen toimenpiteistä.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Kouvola Yhteinen suunnitelma päihdekuntoutujille Minna Laakso (etunimi.sukunimi@kouvola.fi)	<p>Kouvolan kaupungin hyvinvointipalveluiden aikuisten palveluketjussa tavoitellaan terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä niihin liittyvien palveluiden ja muiden toimijoiden uudelleenorganisointia potilasta/asiakasta/kuntalaista nykyistä tehokkaammin palveleviksi integroituiksi toimintamalleiksi.</p> <p>Kuntakokeilussa tavoitteeseen pyritään seuraavasti:</p> <p>Palvelusuunnitelmien yhdistämisellä ja tiedonsaannin varmistamisella päihdeasiakkaiden osalta moniammatillisessa ja -toimijaisessa asiakastyössä. Kartoittamalla nykyistä paremmin kuntalaisten hyvinvoinnin parantamisen kannalta keskeisiä asiakasryhmiä ja rakentaa heidän hyvinvointiaan nykyistä tehokkaammin lisääviä moniammatillisia palveluketjuja.</p>	<p>Yhdistimme kuntouttavaa laitoshoidoa tarvitsevan päihdeasiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmat yhdeksi suunnitelmaksi.</p> <p>Halusimme myös kehittää päihdeasiakkaille aiempaa paremmat mahdollisuudet osallistua kaupungin tarjoamiin muihin hyvinvointipalveluihin (liikunta, kulttuuri).</p> <p>Kokeilu oli kaksivaiheinen. Ensin keskityimme yhteisen hoito- ja palvelusuunnitelman valmisteluun. Yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa oli hedelmällistä ja toi esiin osittain erilaisen tavan hahmottaa asiakkuutta. Asiakkaan omien näkemysten selkeä kirjaaminen yhteiseen suunnitelmaan oli uutta kaikille. Hoito- ja palvelusuunnitelman yhteiseksi tekemiseksi alustaksi valittiin sosiaalipalveluiden käytössä ollut sovellus ja sen käyttö pyrittiin tekemään helpoksi. Kuntouttavaa laitoshoidoa tarvitsevan päihdeasiakkaan kanssa työskentelevät koulutettiin sovelluksen käyttöön.</p> <p>Kokeilun toisessa vaiheessa etsittiin päihdeasiakkaiden kanssa työskenteleville uusille mahdollisuuksia kannustaa asiakkaitaan osallistumaan kaupungin tarjoamiin liikunta- ja kulttuuripalveluihin. Kokeiluaikana valmistui kuntalaisille tarkoitettu esite jossa esitellään kaupungin tarjoamia maksuttomia tai huokehintaisia liikunta- ja kulttuuripalveluita. Esitteen jalkauttaminen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön käyttöön onnistui osittain koska emme onnistuneet motivoimaan heitä jalkautustilaisuuksiin. Jalkauttamista on jatkettu face to face -kontakteilla.</p>	<p>Yhteisen hoito- ja palvelusuunnitelman kautta toimijoille syntyi kokonaisempi kuva asiakkuudesta. On haastavaa rakentaa yhteistyötä siten että monta (sosiaalipalvelut, terveyspalvelut, os-topalveluna hankitut terveysasema- ja A –Klinikkapalvelut) toimijaa käyttää samaa teknistä alustaa yhteisen hoito- ja palvelusuunnitelman tekemiseen. Kokeilun aikana tämä onnistui osittain. Paremmman onnistumisen edellytyksenä on se että kaikkien toimijoiden yhteinen alusta olisi saumaton osa kunkin toimijan asiakaskirjaamisen teknistä alustaa. Kokeiluun käytettävissä olleet henkilöresurssit (kaikki oman toimen ohella) eivät riittäneet kokeilun tukemiseen haastavissa tilanteissa.</p>	<p>Yhteistyön syventäminen toimijoiden kesken on avain parempaan päihdeasiakkuuden hallintaan ja vaikuttavaan palveluun. Yhteiset, jokapäiväisessä käytössä olevat tekniset työvälineet ovat ehdoton edellytys monitoimijaiseen, joustavaan, ja asiakaslähtöiseen työskentelyyn.</p>	<p>Osoitettavissa olevia taloudellisia vaikutuksia ei ole koska asiakkaita on ollut vähän. Yhteisen hoito- ja palvelusuunnitelman saaneilla asiakkailla on ollut tavallista parempi mahdollisuus saada oma näkemyksensä esille oman kuntoutumisensa suhteen.</p>	

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Kuopio Integraattorimalli- & Mun elämä -menetelmät Anne-Mari Juutinen (etunimi.sukunimi@kuopio.fi)	<p>Hyvinvoinnin integroidun toimintamallin kokeilun tavoitteena oli kehittää, ideoida ja pilotoida ns. Integraattorimallia, jossa kokeilunuoorelle nimetään henkilökohtainen työntekijä, laaditaan kokonaisvaltaiseen elämäntilanteen itsearviointiin perustuva hyvinvointisuunnitelma ja testataan organisaatorijat ylittävää sähköistä palvelualustaa. Kokeiluasukkaudet valitaan kokeiluun osallistuvien työntekijöiden omien asiakkaiden joukosta sekä matalan kynnyksen, peruspalveluista että vaativista palveluista.</p> <p>Integraattorimallin avulla luodaan palvelujärjestelmän sisään rakennettu "yhden luukun"-palvelumalli, joka perustuu kokeiluasikkaille nimettyjen vastuutyöntekijöiden uudenlaiseen rooliin ja työtapoihin. Työntekijä auttaa rinnallakulkijana asiakasta palvelujärjestelmään liittyvissä kysymyksissä sekä kannustaa nuorta pohtimaan ja arvioimaan omaa elämäntilannettaan ja tarpeitaan. Vastuutyöntekijä toimii yhdyshenkilönä kunkin nuoren ammattilaisverkostoon ja lähtee tarvittaessa nuoren mukaan tapaamaan muita ammattilaisia.</p> <p>Kehittämistyössä tavoitellaan organisaatioriippumattoman ja palvelujen monituottajuuteen (julkiset, yksityiset ja kolmas sektori) sopivan toimintamallin käytännön kokeilua ja hyötyjen arviointia. Toimintamallin tavoitteena on myös lisätä ammattilaisten tietoa ja kykyä hyödyntää palvelukokonaisuutta nuorten hyvinvoinnin tueksi.</p>	<p>Kokeiltiin sähköisellä palvelualustalla toimivaa henkilökohtaista hyvinvointisuunnitelmaa kokeiluun osallistuville nuorille ja nuorille aikuisille. Hyvinvointisuunnitelmaa varten koottiin tietoa nuoren omasta elämäntilanteesta ja -tavoitteista sähköisesti. Elämäntilanteen arvioinnissa käytettiin kokeilun yhteydessä kehitettyjä MUN ELÄMÄ -menetelmiä: visuaalista 3X10D Elämänpöytä ja 3X10D Kyselyä. Kyselyn tilastollista analyysia varten koottiin laajempi aineisto tutkimuskäyttöön.</p> <p>Hyvinvointisuunnitelmaan kirjattiin myös tavoitteiden toteuttamisen keinot (nuoren omat voimavarat ja palvelujärjestelmän mahdollisuudet), tavoitteiden toteutuminen ja seuranta sekä avainhenkilöiden yhteystiedot. Hyvinvointisuunnitelma oli sekä asiakkaan itsensä että hänen kanssaan työskentelevien ammattilaisten yhteiskäytössä.</p>	<p>Elämäntilanteen arviointiin, hyvinvointisuunnitelmaan ja asiakkaalle nimettyyn omaan työntekijään perustuva Integraattorimalli mahdollistaa kokonaisvaltaisen, asiakaslähtöisen ja palveluja tuottavasta organisaatiosta riippumattoman työskentelyn. Mallin avulla palvelukokonaisuutta voidaan hyödyntää asiakaslähtöisemmin ja joustavammin resursseja lisäämättä. MUN ELÄMÄ -menetelmät auttavat nuorta itseään tunnistamaan ja priorisoimaan omia tarpeitaan, ja auttavat palvelujen oikeanlaisessa ja oikea-aikaisessa kohdentumisessa sekä ammattilaisten välisessä työnjoossa. Tämänkaltaisen palvelujen integraatio edellyttää yhteiskehittämistä ja yhteisten pelisääntöjen sopimista yli organisaatorajojen sekä kokeilulain kaltaisia mahdollisuuksia yhdistää asiakkaan tietoa.</p>	<p>MUN ELÄMÄ -menetelmien hyödyntäminen asiakkaan elämäntilanteen ja -tavoitteiden arvioinnissa. Yhteiset työmenetelmät ja toimintamallit helpottavat yhteisten asiakkaiden hoitamista. Asiakaslähtöinen työskentelytapa ja aitojen asiakaskokemusten hyödyntäminen kehittämisessä on koettu hyödylliseksi. Sähköisten palvelujen kehittämistä tarvitaan ehdottomasti vielä lisää.</p>	<p>Palvelualustan avulla nuoren elämäntilanteen ja viestinvälityksen ja asiakkaan käytössä sähköisesti. Kokonaisvaltaisesti asioita tarkasteltaessa mahdolliset ongelmat, puutteet tai päällekkäisyydet on helpompi huomata. Integraattorimalli auttaa palvelujen ja ammattilaisten välisen työnjoon suunnittelussa. Talousvaikutusten arvioimiseksi tarvitaan pidempikestoista kokeilua, tiedonkeruuta ja arviointia.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organisaatorijat ylittävä asiakkaiden hallinta. 2. Henkilökohtainen hyvinvointisuunnitelma (palvelusuunnitelmien yhdistelmä). 3. MUN ELÄMÄ -menetelmät (3X10D Elämänpöytä ja Kysely).

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Liperi Liperin perhekeskus Lija den Herder (etunimi.sukunimi@siunsote.fi)	Liperin perhekeskus aloitti toimintansa 1.1.2015, samaan aikaan kuntakokeilun kanssa. Kokeilun aikana jokaiselle perhekeskuksen asiakkaalle nimettiin omatyöntekijä. Yhteinen palvelusuunnitelma laadittiin perheille, jotka tarvitsivat monialaista tukea.	Perhekeskuksen asiakaskunnan muodostavat kunnan alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret sekä heidän perheensä. Perhekeskus tuottaa kaikki lapsiperheille kuuluvat ennaltaehkäisevät palvelut, lukuun ottamatta neuvolapalveluita ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluita. Työskentelyn lähtökohtana ovat lapsen ja perheen tarpeet. Työskentelyssä pyritään vastaamaan niihin tarpeisiin, jotka asiakas tai perhe itsellään tunnistaa ja joihin toivoo apua. Perhekeskus mahdollistaa sen, että asiakkaan tarpeisiin voidaan vastata monialaisen asiantuntemuksen avulla. Perhekeskuksen työmuotoina ovat lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, keskusteluapu, ryhmätoiminta, ohjaus ja neuvonta, arviointi, kuntoutus ja terapia sekä lastenpsykiatriin/koululääkärin palvelut. Kuntakokeilun myötä perhekeskuksen toimintaan otettiin vahvasti mukaan omatyöntekijän nimeäminen jokaiselle perhekeskuksen asiakkaalle sekä yhteisen palvelusuunnitelman laatiminen perheille, joilla on monialaisen avun ja tuen tarvetta.	Omatyöntekijän nimeäminen on selkeyttänyt vastuuta sekä perheelle, yhteistyökumppaneille että työntekijöille itselleen. Yhteisten palvelusuunnitelmien laatiminen on selkeyttänyt työskentelyn tavoitteita ja toteutusta sekä lisännyt toimijoiden ymmärrystä ja tietämystä perheen kokonaistilanteesta.	Omatyöntekijän käyttäminen jatkuu. Tavoitteena on, että jokaiselle asiakkuudessa olevalle henkilölle tai jokaiselle perheelle nimetään jatkossakin omatyöntekijä. Monialaisessa työskentelyssä, kuten kaikessa muussakin työskentelyssä, asetetaan selkeät, konkreettiset tavoitteet ja sovitaan vastuut selkeästi. Perhekeskustoiminta kokonaisuudessaan jatkuu ja kehittyy myös Pohjois-Karjalan maakunnallisessa sote-mallissa.	Asiakkaiden määrä kasvoi kokeilun aikana 12%. Varhaisen tuen kustannukset kasvoivat samaan aikaan 6%. Jonotusaika perhekeskukseen varhaisen tuen palveluihin lyhentyi 33% olleen kokeilun päättyessä 8-10 vuorokautta. Asteikolla 0-5 (0 = huono, 5 = erinomainen) asiakkaat ja työntekijät arvioivat omatyöntekijän hyödyllisyyden olevan 4. Palvelusuunnitelman hyöty oli asiakkaiden käsityksen mukaan 3,6, työntekijöiden mielestä 4,2. Perheet ovat kokeneet tulleen kuuluksi ja autetuksi uudella, aiempaa selkeämmällä ja tavoitteellisemalla tavalla. Suunnitelman seuranta ja tarkastaminen on jäsentänyt kaikkien tahojen työskentelyä. Toteamus "Tämä ei saa jäädä vain kokeiluksi!" on selvä viesti siitä, että kokeilu on koettu hyödylliseksi ja antoisaksi myös yhteistyökumppaneiden keskuudessa.	-

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
<p>Oulu</p> <p>Hyvinvoinnin integroitu toimintamalli</p> <p>Elina Välikangas (etunimi.sukunimi@ouka.fi)</p>	<p>Kuntakokeilun aikana vahvistetaan ja luodaan rakenteita, jotka tukevat moniammatillista yhteistyötä. Kehitettyjä/kehittyviä toimintamalleja ovat hyvinvointineuvolan ja hyvinvointikoulun toimintamallit sekä vastuutyöntekijä- ja moniammatillisen työn malli erityisesti paljon palveluita tarvitseville ikäihmisille ja työikäisille sekä mielenterveys- ja päihdeongelmallisille.</p> <p>Oulun kaupungin sosiaali- ja terveystalvet järjestetään laaja-alaisissa hyvinvointikeskuksissa, jotka mahdollistavat monialaisen yhteistyön entistä paremmin. Kuntakokeilu tukee sisällöllisesti hyvinvointikeskusten toimintamallin rakentamista. Erityisesti paljon palveluita tarvitsevien asiakkaiden kohdalla tavoitteena on palveluiden parempi koordinaatio ja asiakkaan palveluiden kokonaisuuden hahmottaminen. Tämä edellyttää sekä palveluiden yhteensovittamista että palveluiden rakenteellista integrointia.</p>	<p>Asiakkaan suostumuksen jälkeen yhteisen hoito- ja palvelusuunnitelman laatiminen asiakaslähtöisen, monialaisen yhteistyön välineeksi sähköiseen järjestelmään ja erilliseen rekisteriin, jossa käyttöoikeuksia on eri lainsäädännön alla työskentelevillä toimijoilla. Lisäksi työ edellytti yhteistyön toimintamallien kirkastamista ja yhteisistä pelisäännöistä sopimista eri ammattilaisten kesken.</p>	<p>Suunniteltiin ja otettiin käyttöön yhteinen hoito- ja palvelusuunnitelma-pohja sähköiseen järjestelmään. Testattiin yhteisen hoito- ja palvelusuunnitelman toimivuutta monialaisen yhteistyön välineenä. Vahvistettiin monialaisen yhteistyön rakenteita ja toimintamallia. Yhteinen hoito- ja palvelusuunnitelma ja asiakasvastaavamalli on koettu toimiviksi, asiakkaat saavat tarpeenmukaista palvelua ja omaiset ja läheiset ovat enemmän mukana prosessissa. Toisaalta asiakaskokemuksen kautta opittiin, että kaikilta osin palvelu ei vielä ole riittävän selkeästi koordinoitua, sujuvaa ja asiakaslähtöistä.</p>	<p>Hankkeen aikana juurtui yhteisen, kokonaisvaltaisen suunnitelman tekemisen malli ja monialaiseen yhteistyöhön toimintatapoja ja rakenteita. Henkilöstölle syntyi vahvempaa ymmärrystä yhteistyön tarpeesta sekä asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa että muiden ammattilaisten kanssa.</p>	<p>Potilas- ja asiakaskäyntien määrässä on tapahtunut pientä vähenemistä tarkasteltuna puoli vuotta ennen ja jälkeen yhteisen hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisen. Asiakkaiden ja palveluiden käytön näkökulmasta näyttäisi, että asiakkaat ovat ohjautuneet paremmin tarpeitaan vastaaviin palveluihin. Yksittäisten käyntimäärien väheneminen ja palvelun suuntautuminen paremmin yksilön asiakastarpeen mukaisesti antaa viitteitä siitä, että pidemmällä aikavälillä toimintamallimuutoksella saataisiin myös kustannusvaukuttavuutta. Kokeilun taloudellisten kokonaisvaikutusten arvioimiseksi tarvittaisiin kuitenkin huomattavasti pidempi seurantaajako.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yhteisen hoito- ja palvelusuunnitelman käyttöönotto monialaisen yhteistyön välineenä ja sen hyödyllisyyden näkyville saaminen. 2. Yhteisen hoito- ja palvelusuunnitelmapohjan luominen ja sen toteutus yhteisessä sähköisessä järjestelmässä. 3. Monialaisen yhteistyön merkityksen ja ymmärryksen lisääntyminen sekä sosiaali- ja terveystalvet toimijoiden kesken että muiden asiakkaan asian hoitoon liittyvien toimijoiden kanssa. 4. Resurssien ohjautumisessa aikaisempaa paremmin todellisen asiakastarpeen suuntaisesti. Yksittäisten potilas- ja asiakaskäyntien määrä on kokeilun piirissä olleiden paljon palveluita käyttävien asiakkaiden osalta hieman vähentynyt tarkasteltuna puoli vuotta ennen ja jälkeen yhteisen hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisen. Toisaalta asiakaskäynnit ovat kohdentuneet eri palveluihin kuin aiemmin, mikä kertoo siitä, että on kyetty paremmin tunnistamaan asiakkaiden palvelutarpeita ja vastaamaan tarpeisiin oikein kohdentuvilla palveluilla. Esimerkiksi hoitajan ja lääkärin vastaanottokäynnit vähenivät kokonaisuutena kun taas mielenterveyspalvelujen käyttö lisääntyi.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
<p>Pirkkala</p> <p>Hyvinvoinnin integroitu toimintamalli</p> <p>Inka Riepponen (etunimi.sukunimi@pirkkala.fi)</p>	<p>Pirkkalassa on valmistelussa palvelukeskusmalli, johon on koottu lasten, nuorten ja lapsiperheiden tukeen liittyvät palvelut sekä sisivistysteistä perusturvaosastolta. Tavoitteena on, että palvelut voidaan tarjota asiakasryhmille koordinoitusti ja tarkoituksenmukaisesti yli sektorirajojen. Yhteistyötä syvennetään tämän hankkeen kautta kokeilulain mahdollistamalla tavalla ottamalla käyttöön yhteisen palvelusuunnitelman laatiminen. Tämä edellyttää hallintokuntien rajat ylittävän yhteisen sähköisen alusta käyttöönottoa.</p>	<p>Yhteinen palvelusuunnitelma.</p>	<p>Yhteisellä palvelusuunnitelmalla saavutetaan yhteinen näkemys tavoitteista ja keinoista tavoitteiden saavuttamiseksi.</p> <p>Yhteistyö poikii uusia ideoita tarkoituksenmukaisten palveluiden luomiseksi.</p> <p>Yhteisten sähköisten järjestelmän kehittäminen valtakunnallisesti parantaisi asiakkaan saamaa palvelua, kun kaikilla toimijoilla olisi sama tieto käytävissä.</p>	<p>Palvelujärjestelmän tunteminen parantaa palveluohjausta.</p> <p>Kun tiedetään kokonaisuus, mitä tukea perhe saa, nähdään yhteinen tavoite.</p> <p>Yhteisessä suunnitelmassa selkiytyy työntekijöiden roolit.</p>	<p>Kaikki perhettä tukevat tahot työskentelevät perheen kanssa yhdessä tavoitteita kohti.</p> <p>Yhteistyössä tulee esiin myös niitä palvelutarpeita, joihin ei nykyinen palvelujärjestelmä vastaa.</p> <p>Tämä mahdollistaa tarkoituksenmukaisten palveluiden kehittämisen.</p>	<p>Asiakkaiden palvelut nähdään kokonaisuutena, asiakkaat ovat yhteisiä.</p> <p>Palveluohjaus tehostuu, kun tunnetaan toisten mahdollisuudet tukea perheitä paremmin.</p> <p>Yhteistyön lisääntyminen on innostanut uusien, ennaltaehkäisevien palveluiden kehittämiseen.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Tampere Tiimipalvelu Keinu Juuso Ollikainen (etunimi.sukunimi@tampere.fi)	<p>Kokeilun perusta on Tampereen kaupungissa hyvinvointineuvolamalliin liittyvä tiimipalvelu KEINU, jonka toimintaa kokeilussa halutaan kehittää. Hyvinvointineuvola on lapsiperheille suunnattua ennaltaehkäisevää toimintaa, joka sisältää äitiys- ja lastenneuvolapalvelut ja lapsiperheiden tiimipalvelu KEINUn tuen.</p> <p>Tiimipalvelu KEINU on sovitusti perheiden käytössä oleva moniammatillinen tiimi, jossa on jäsenet seuraavista ammattiryhmistä: terveydenhoitaja, lääkäri, neuvolapsykologi, sosiaalityöntekijä ja perhetyöntekijä sekä päivähoidon ja perheneuvola edustaja. Jos perheellä on tuen tarve, on heillä mahdollisuus tulla KEINU-tapaamiseen, jossa etsitään yhdessä ratkaisuja, päätetään tukitoimista ja määrittellään vastuut.</p> <p>Kokeilussa kehitetään sitä, miten KEINU-tapaamisessa kirjataan yhdessä asiakasperheen kanssa KEINU-suunnitelma, josta näkyy mitä tapaamisen aikana on sovittu. KEINU-suunnitelma tukee tapaamisessa suunniteltujen asioiden toteutumista. Halutessaan asiakasperhe voi antaa tehdyn suunnitelman perheen kanssa työskenteleville tahoille.</p> <p>Tiimipalvelussa perheelle nimetään myös vastuutyöntekijä, jonka roolia ja vastuita kehitetään kokeilun aikana. Nämä kaikki mahdollistavat lapsiperheiden varhaisen tuen ja auttamisen ja samalla estetään ongelmien paheneminen ja ehkäistään uusien ongelmien syntyä. Oikea-aikaiset palvelut tuovat kustannussäästöjä ja inhimillistä hyötyä.</p> <p>Tavoitteena on parantaa palvelun tunnettuutta, tiedonsiirtoa ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä erit. palveluiden nivelvaiheissa ja myös asiakkaiden suuntaan yhdessä asiakkaan kanssa.</p> <p>Kokeilussa selvitetään, miten KEINU-tiimin eri organisaatioiden ja ammattiryhmien asiakasta koskevien tietojen sisältö kirjataan ja rajataan, näin tiedonsiirrolle luodaan yhteisiä rakenteita. Tavoitteena on, että asiakkaasta hahmottuisi yksi palveluhistoria eri toimijoille ja lapsiperhe saisi paremman, katkeamattoman palveluketjun.</p>	<p>Palvelusuunnitelman ja asiakasvastauksen hyödyntäminen osana moniammatillisen lapsiperheiden tiimipalvelu KEINUn toimintaa.</p> <p>Tampereella KEINU-tiimejä on 25 kpl. Kokeilu aloitettiin kolmessa tiimissä ja laajennettiin kaikkiin tiimeihin.</p> <p>KEINU-tiimin asiakkaaksi tullaan kenen tahansa työntekijän kautta tai perheen omasta toiveesta.</p>	<p>Sähköisen sovelluksen käyttöönotto, koulutus ja tuki on haasteellista ja kallista. Riittävän pitkä sisällöllinen kokeilu paperisen suunnitelman avulla on ollut perusteltua.</p> <p>Jokainen tiimi oppi paremmin jäsentämään toimintaansa.</p> <p>Jämäkkyyttä ja sitoutumista toimintaan.</p>	<p>Kokeilu selkeytti tiimipalaverien kirjaamiskäytäntöjä ja asiakkaan roolia etukäteispohdintoissa.</p> <p>Asiakkaalle muodostuu selkeä kuva sovitusta asiasta.</p>	<p>Asiakkailla on selkeä kuva sovitusta asiasta, nimetty yhteys henkilö ja tieto että heitä autetaan.</p> <p>Kustannukset ovat suoraan verrannollisia käytettyyn työaikaan. Palvelusuunnitelma varmistaa että kaikilla on sama tiedot. Viestintä tehostuu eikä erillisiä varmisteluja / sopimisia enää tarvita, kuka tietää oman roolinsa kirjatus suunnitelman mukaan. Laadittu suunnitelma on oman toimialueen lakisääteisten suunnitelmien pohja.</p> <p>Palvelusuunnitelma on varmentanut, että asiakas on päässyt tarvitsemansa palvelun piiriin nopeammin, kuin ilman KEINU-tiimiä ja ongelmat eivät ehkä ole mutkistuneet ja kasautuneet. Voi olla, että ei tarvita vahvempia palveluita.</p>	<p>Palvelusuunnitelma toimii sisältönsä puolesta suunnitellusti, osana tiimipalvelu KEINUn toimintaa.</p> <p>Suunnitelma on kehitetty tiiviissä yhteistyössä KEINU-tiimien kanssa.</p> <p>Asiakkaat ovat hyvin valmiita sähköisiin järjestelmiin.</p> <p>Koko KEINU-tiimien toiminta terävöityi hankkeen kautta, myös johdon rooli.</p> <p>Tiimien kaikkien toimijoiden osallistumista saatiin vahvistettua.</p> <p>Palvelusuunnitelman hyödyntäminen erilaisten lakisääteisten suunnitelmien pohjana saatiin alulle.</p>

Koulutuspalvelukokeilu

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
<p>Loppi, Riihimäki ja Hausjärvi</p> <p>Seutulukio ilman hallinnollista yhdistämistä</p> <p>Vilho Ylönen (etunimi.su-kunimi@loppi.fi)</p>	<p>Lukiokoulutuksen vetovoimaisuuden takamiseksi ja lukiokoulutuksen saatavuuden varmistamiseksi luodaan uusia seudun lukioiden välisiä yhteistyömuotoja tavoitteena nykyiseen fyysiseen lukioverkkoon perustuva seutulukio.</p> <p>Tavoitteena on löytää innovatiivisia ja uusia tapoja tehdä ja toimia. Tavoitteena on laajentaa kurssitarjontaa ja lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaisuutta sekä lisätä lukioiden henkilöstön yhteistyötä siten, että yhden lukion kolmella toimipisteellä on tulevaisuudessa yhteinen henkilöstö. Samassa turvataan pienempien kuntien yläkoulujen aineopetus-henkilöstöresurssit. Kuntakokeilun tulokset ovat hyödynnettävissä koko maan laajuisesti vastaavissa tilanteissa oleviin seutukuntiin tilanteessa, jossa on tarkoitus tiivistää lukiopetuksen järjestäjaverkostoa. Kokeilussa lähdetään siitä, että pienten lukioiden korotettu valtionosuus säilyy kokeilun ajan.</p>	<p>Seutulukiohanke Riihimäen kaupungin ja Hausjärven sekä Lopen kuntien kesken. Haluttiin kokeilla millä edellytyksillä seutulukio toimii kaikkien mukana olevien kuntien hyväksi. Lähtökohtana oli pakote hakea lukion järjestämisluvat uudelleen ja mukautua uusittuun rahoitusmalliin. Pakotteiden poistuttua, halusimme jatkaa kokeilua yhteistyömuotojen hiomiseksi.</p>	<p>Yhteistyö lukiokoulutuksessa kolmen kunnan välillä tiivistyi merkittävästi. Tiedämme toistemme tarpeet sekä halukkuuden ja mahdollisuudet yhteistyöhön. Tiedämme myös en missä yhteistyö ei ole toivottavaa tai mahdollista. Olemme hankineet yhteiset tietotekniset työkalut ja yhteen sovittaneet aikataulumme.</p>	<p>Kokoonnumme rehtoreiden kesken sen jälkeen, kun seuraavan lukuvuoden valinnat ovat tiedossa. Tällöin päätämme, mitä kurssseja voidaan toteuttaa seudullisena ja koska/miten toteutus tehdään. Valmistaudumme myös osittain yhteistyössä sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin järjestämällä yhteisiä koulutuksia opettajille, tutustumalla toistemme teknisiin ratkaisuihin ja järjestämällä tulevaisuudessa mahdollisesti pienempiä kirjoituksia samassa paikassa.</p>	<p>Yhteistyön tekemisen kynnyks on alentunut. Pienten kurssien toteuttaminen seudullisena on taloudellisempaa kuin erikseen (tai vaihtoehtona ei toteuteta kurssseja ollenkaan). Yhteiset koulutustilaisuudet säästävät koulutuskustannuksissa.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yhteistyön ensi sävelet on soitettu. 2. Yhteisiä työkaluja etäopetuksen järjestämiseen on ollut mahdollista hankkia. 3. Olemme sopineet yhteisistä koulujen työ- ja loma-ajoista. 4. Yhteistyöllä saavutetaan taloudellisia säästöjä.

Kunta-Kela

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Vantaa Virve Flinkkilä (etunimi.sukunimi@vantaa.fi)	<p>Hallituksen esityksessä laiksi kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämistä koskevista kokeiluista (HE 117/2014) on yhtenä kokeiluna mukana kuntien ja Kansaneläkelaitoksen yhteistyömalli. Kokeilulla on tarkoitus edistää kunnan ja Kansaneläkelaitoksen palveluyhteistyötä toimeentulotukipalveluissa. Tavoitteena on asiakkaan kertaalleen antamiin tietoihin perustuva oikein ajoitettu palvelu ja palveluprosessista kunnalle aiheutuvan työ määrän ja kokonaiskustannusten väheneminen.</p> <p>Hallituksen esityksen (HE 117/2014) 6. luvussa esitetyn toimintamallin mukaisesti Kansaneläkelaitoksen Vantaan paikallistoimiston palveluneuvot ottavat vastaan kunnan toimeksiannosta toimeentulotuesta annettussa laissa (1412/1997) tarkoitettuja hakemuksia ja kirjaavat ne rajoitettuun Vantaan asiakastietojärjestelmään, tarkastavat asiakkaan väestörekisteritiedot, tarkastavat ja tarvittaessa kiirehtivät ensisijaisten Kansaneläkelaitoksessa olevien etuuksien käsittelyä ja vievät toimeentulotukihakemuksen tulolaskelmaan Kansaneläkelaitoksen maksussa olevat etuudet. Tämän lisäksi palveluohjauksena ja oheispalveluna Kansaneläkelaitoksen Vantaan toimistoissa asioiville toimeentulotuen asiakkaille annetaan palveluohjausta, otetaan vastaan toimeentulotukihakemuksen liitteitä ja kerrotaan hakemuksen käsittelyn tilasta.</p> <p>Vantaa on jo parin vuoden ajan tehnyt Kelan kanssa yhteistyötä toimeentulotuen maksutuksessa ja asiakkaat ovat voineet jättää toimeentulotuki-hakemuksia myös Kelan Vantaalla sijaitseviin toimipaikkoihin. Nyt kokeiluallaan 1.1.2015 alkaen syventämässä niin, että toimeentulotukihakemustulee vireille, kun hakemus on saapunut Kansaneläkelaitokselle.</p> <p>Kelan palveluneuvot kirjaavat rajoitettuun Vantaan asiakastietojärjestelmään Kelan Vantaan palvelupisteisiin jätetyt toimeentulotukihakemukset, tarkastavat asiakkaan väestörekisteritiedot, tarkastavat ja tarvittaessa kiirehtivät ensisijaisten Kelassa olevien etuuksien käsittelyä ja vievät toimeentulotukihakemuksen tulolaskelmaan Kelan maksussa olevat etuudet. Kelan toimistossa asioiville asiakkaille annetaan palveluohjausta, otetaan vastaan toimeentulotukihakemuksen liitteitä ja kerrotaan hakemuksen käsittelyn tilasta.</p> <p>Vantaan kaupunki vastaa palveluneuvojen koulutuksesta yhteispalvelutehtäviin sekä tarvittavan täydennys- ja lisäkoulutuksen antamisesta palvelujen muuttuessa tai henkilöstön vaihtuessa. Täydennys- ja lisäkoulutuksen tarpeesta ja järjestämisen ajankohdasta osapuolet sopivat erikseen. Koulutus on pyrittävä järjestämään mahdollisimman pikaisesti ennen toiminnan aloittamista tai palveluja koskevan muutoksen toteuttamista.</p> <p>Kela vastaa palveluneuvojen perehdyttämisestä yhteispalveluun ja mahdollistaa heidän osallistumisensa yhteispalvelutehtävissä tarvittaviin koulutustilaisuuksiin.</p>	<p>Kuntakokeilu Toimeentulotuen yhteistyö Kelan kanssa.</p>	<p>Ei tilaongelmia tai turvallisuusongelmia Kelan tiloissa toimeentulotukiasiakkaiden asioidessa siellä.</p> <p>Pitkäaikaisasiakkaat eivät siirry asiomaan Kelaan, ellei pientä pakkoa: asiakkaita ei houkuttella mainonnalla, viestinnällä, tai kertomalla ohjauksen yhteydessä että voit jättää hakemuksesi jatkossa Kelaan. vaati sen, että vähensimme kaupungissa lähemmäs olevia asiointiyksiköitä, että asiakkaiden reitit muuttuivat totutusta.</p> <p>Tavattomasti helpottaa vuodenvaihteen tilannetta.</p> <p>Aidosti kokeilua, korjausliikkeet prosessin aikana, toiminnan sovittaminen vastaamaan tavoitteita.</p> <p>Monta prosessia samanaikaisesti, luo haastetta, mutta mennyt yllättävät hyvin.</p>	<p>Toinen toimija (Kela) kyllä tekee parhaansa, tavoitteet asiakkaan eduksi toimimisessa ovat yhteiset, ja ollaan yhteisellä asialla. Kela tulee osaamaan toimeentulotuen päätöksenteon myös v. 2017 mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen:</p> <p>Myönteinen asiakaspalaute; yhdessä paikassa etuudet kuntoon kokemus, helppous</p> <p>Tilapäisen henkilöstön käytön tarve vähentynyt, kun valmistelutyötä on tehty Kelassa</p> <p>Huom. sopimus, ja Kelalle maksettavat kulut</p> <p>Kela sai kokemuksia tulevasta asiakaskunnasta vuodelle 2017</p>	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. Luottamuksen rakentaminen; luottamus kummankin osapuolen osalta toisen toimintaan (tärkeä vuotta 2017 varten). 2. Päästy kokeilemaan yhteistyötä laajemmin kuin tt-lain puitteissa (Kuntakokeilulaki), tärkeä on kokeilla, havaita puutteita, kehittää. Korjattu heti, kun on nähty että prosessissa jostain mikä ei toimi. Mallia on muokattu (asiakasprosessia ja työprosesseja). 3. Saadaan tietoa yhteistyöstä ja hyvistä kokemuksista levitettyä muille kunnille, ja Kelan sisällä vuotta 2017 varten. 4. Saadaan tilastotietoja. 5. Muiden kuntien ja Kelan välillä epäluottamusta, ja mietintää onnistuuko Kelasiirto. Kuntakokeilu olisi kannattanut olla laajempi kuin yhteen kuntaan keskittyvä, jolloin nyt muutkin kunnat olisivat jo pidemmällä tt:n siirtysesä Kelaan. 6. Kuntakokeilulaki olisi kannattanut.

Nuorisotakuun toimintamalli

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
<p>Forssa</p> <p>Ohjaamo Forssa</p> <p>Jukka Lidman (etunimi.sukunimi@forssa.fi)</p>	<p>Kuntakokeilussa tuetaan nuorisotakuun kokonaisprosessin syntymistä, ottaen huomioon kaikki nuorisotakuun eri toimenpiteet kokeilukunnissa ja nuorisotakuun yhteistyö-osapuolten kesken.</p>	<p>Kokeilu kohdentuu Forssassa toimivaan nuorten matalan kynnyksen palvelupiste Ohjaamoon, jossa nuorille tarjotaan yhdestä paikasta monialaista ohjausta ja valmennusta, joiden tavoitteena on nuorten ohjaaminen koulutukseen tai työhön. Toiminnan taustalla on kokemus siitä, että nuorille suunnattuja palveluja on selkeä tarve kehittää niin, että nuori saa tarvitsevana palvelut saman katon alta ilman luukulta toiselle pompottelua. Pyrkimyksenä on tehdä vaikuttavaa ja asiakaslähtöistä sektorirajat ylittävää yhteistyötä nuorten hyvinvoinnin ja työllistymisen parantamiseksi.</p> <p>Keskiössä on kokeilukulttuuri ja uusien innovatiivisten ratkaisujen kehittäminen nuorten hyvinvointia vahvistavaksi.</p>	<p>Ohjaamon ja yrittäjien välinen yhteistyö vaatii runsaasti toimenpiteitä. Tiedon jakaminen yrityksille erilaisten tietopakettien kautta ymmärrettävässä ja selkeässä muodossa on viestinnän kannalta oleellista. Työpaikkojen löytymisen edellyttää sitä että yritykset ovat tietoisia eri palveluista ja Ohjaamossa on tieto työpaikoista tai tukityöpaikoista tarjoavista yrityksistä.</p>	<p>Joka toinen viikko Ohjaamon tiloissa kokoontuu monialainen verkosto, jonka ytimen muodostavat Ohjaamossa toimivat henkilöt. Tilanteen mukaan tiimiin kutsutaan myös muita nuorten parissa toimivia henkilöitä. Tiimissä on jaettu yhteisiä asioita, käsitelty kehittämiskohteita sekä suunniteltu tulevia.</p> <p>Tiimityöskentely on myös vahvistanut yhteistä Ohjaamo-identiteettiä – asioita tehdään yhdessä yhteisen päämäärän eteen, nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi.</p>	<p>Toimijoiden saaminen saman katon alle ja nuorten palveluissa toimivien organisaatioiden tiivis yhteistyö tehostaa keskipitkällä aikavälillä palvelukonaisuuden koordinaatiota ja mahdollistaa palvelujen kustannustehokkaan tuottamisen. Nuoret saavat entistä tarkoituksenmukaisempaa ja nopeampaa palvelua, ja mahdollisiin ongelmiin pystytään tarttumaan monialaisen yhteistyön avulla entistä nopeammin. Myös yritysten ja Ohjaamon lisääntynyt yhteistyö mahdollistaa nuorille entistä enemmän työmahdollisuuksia.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Nuorille lisää mahdollisuuksia: Toiminnan kautta nuorille on tarjoutunut lisää mahdollisuuksia suunnata koulutukseen, töihin tai muuhun työllistymistä edistävään palveluun. Vahvistuneen yritysyhteistyön avulla nuorille on myös lisääntyneessä määrin enemmän mahdollisuuksia työllistyä. Kohtaaminen asiakaskokemuksena: Laadukas palvelukokemus on kaikki kaikessa. Ohjaamossa työstettiin yhteisesti hyväntkohtaamisen prosessimalli, joka auttaa myös uusia työntekijöitä omaksumaan yhteisen Ohjaamomme hyväksi havaitut kohtaamisen taidot. Yhteinen arvolutaus: Ohjaamon työntekijöiden kanssa kerättiin asioita, jotka yhdistävät ohjaamolaista ja joiden koetaan olevan ohjaamotyössä tärkeitä. Näistä koostettiin palvelulupaus, joka toteutettiin allekirjoitettavan sitoumuksen muodossa. Tämän yhteisen lupauksen toteuttamiseksi tehtiin myös yhteisiä koulutuksia. Myös jokainen uusi ohjaamolaisten sitoutetaan toteuttamaan tätä palvelulupautta. Nuorten osallistaminen: Nuorten osallistaminen on keskiössä asiakaslähtöisten palveluiden muotoilussa. Nuorten mukanaolo vahvistaa palveluiden hyväksyttävyyttä, toiminnan kehittämistä ja tukee nuorten aktiivista kansalaisuutta. Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus <p>Kokeilun aikana kootut kokeilukulttuurin ja palvelumuotoilun tulokset on esitetty julkaisussa: http://www.tyovoitto.fi/sisalto/uploads/Onnistunut-palveluintegraatio-28-k%C3%A4yt%C3%A4n%C3%B6ss%C3%A4-kokeilua-ratkaisua.pdf</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Helsinki Ohjaamo Helsinki Sirku Reponen (etunimi.sukunimi@hel.fi)	<p>Nuorten koulutukseen ja työhönohjaukseen palvelut sirpaleisina eri hallintokunnissa ja/ tai hallintokuntien sisällä. Kuntakokeilun aikana tehty työllisyysneuvonnan kokonaisuudistus sekä perustettu monialainen nuorten palvelupiste Ohjaamo.</p> <p>Tulevaisuustiski: Kohderyhmä on 15–17-vuotiaat helsinkiläiset nuoret, jotka eivät ole saaneet toisen asteen opiskelupaikkaa, jotka keskeyttävät opintonsa alaikäisinä tai muutoin tarvitsevat tukea tulevaisuuden suunnitelmien tekemiseen. Palvelu on avoin kaikille kohderyhmän nuorille.</p> <p>Respa: Nuorten yhteiskuntatutkimus hanke alle 30-vuotiaille työttömille nuorille, joiden työttömyys pitkittyy yli kolmen kuukauden tai jotka ovat toistuvaistyöttömiä. Respassa nuori tekee ja toteuttaa opiskelu- ja työsuunnitelmia yhdessä henkilökohtaisen uravalmentajan kanssa. Asiakkaat Respaan tulevat Uudenmaan TE -toimiston lähettämänä.</p> <p>Työvoimanpalvelukeskus Duurin nuorten-tiimi: Kohderyhmä on alle 30-vuotiaat nuoret, jotka tarvitsevat moniammatillista apua työllistyäkseen tai opiskeluun hakeutumiseen. Asiakkaat tulevat palveluun Uudenmaan TE -toimistosta ja sosiaalialueilta.</p> <p>Nuorten pajat: Kohderyhmä on pääsääntöisesti alle 20-vuotiaita nuoria, jotka hyötyvät pajatyöppisestä toiminnasta elämänhallinnan ja koulutautumisvalmiuksien parantamiseksi. Asiakkaat ohjautuvat pajoille TE -toimistosta, Tulevaisuustiskiltä ja työvoimanpalvelukeskuksesta.</p> <p>Avoin ammattiopisto osana nuorisotakuun toimintamallia: Etsitään toisen asteen koulutukseen uudenlaisia, joustavia, työelämälähtöisiä ja yksilöllisiä tapoja kiinnittyä opintoihin, opiskella, suorittaa tutkinto tai tutkinnon osa ja työllistyä. Yhteistyö TE -toimiston kanssa toimintamallin toteuttamisessa.</p>	<p>Viiden hallintokunnan työn yhteensovittaminen ja yhteisen toimintamallin kehittäminen nuorten (15-29v) palveluiden parantamiseksi ja nopeuttamiseksi. Yhteinen hankevalmistelu eri hallintokuntien / virastojen kesken sekä sopimuksellisuus toiminnan toteuttamiseksi.</p> <p>Monialainen tieto- ja neuvontapalvelu joka arkipäivä ilman ajanvarausta, tarvittaessa nuori saa yksilöllistä ohjausta ja tukea ajanvarauksella. Ohjaamo, yksi ovi – monta palvelua</p>	<p>Luotiin ja kehitettiin yhteistä työtettä ja toimintamallia viiden eri hallintokunnan kanssa. Ohjaamo on enemmän työte ja ajattelutapa kuin fyysinen paikka. Ohjaamossa tarjotaan nuorille tarvittaessa vastuutyöntekijä hänen avukseen sekä kattava palveluvalikko niin koulutukseen ja työllistymiseen kuin arjen hallinnan tueksi. Kolmannen sektorin mukana olo täydentää neuvontapalveluita (Luckan, Pakolaisapu).</p>	<p>Työllisyysneuvonnan kokonaisuudistus, jossa keskiössä monialainen neuvonta, joka päivä työllisyysneuvonnan hoidon asiantuntija tavattavissa ilman ajanvarausta neuvonnassa. Työllisyysneuvonnan hoidon kokonaisuudistuksessa nivotaan monialainen neuvonta ja ohjaus tiiviiksi kokonaisuudeksi asiakkaan tarpeiden mukaan. Vahva päivittäinen yhteistyö kolmannen sektorin kanssa, viikoittaiset työnantajatreffit, jossa saatetaan työnantaja ja työntekijä yhteen.</p>	<p>Nuoren palveluprosessi lyhenee ja nopeutuu, nuoren riippuvuus etuuskis- ta vähenee/ lyhenee, paine peruspalveluissa vähenee.</p>	<p>Monialainen neuvonta toimii joka arkipäivä, vahva osaaminen koulutukseen & työllistymiseen ohjaamisessa -> kolmas sektori mukana 3/5 pv vkoissa.</p> <p>Joustavat koulutuspolut, osaamisen tunnistaminen.</p> <p>Viikoittaiset pääkaupunkiseudun työnantajatreffit.</p> <p>Monialainen yhteistyö toimii arjessa.</p> <p>Nuorten osallistaminen/ osallisuus kasvoi.</p> <p>Hallintokuntien rajoja ylittäviä kokeiluja koulutukseen hakeutumisen ja työllistymisen tueksi.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Joensuu, Kontiolahti ja Liperi Nuorisotakuun kunkokokeilu Jouni Erola (etunimi.su-kunimi@jns.fi)	<p>Lasten ja nuorten palveluihin liittyvän substanssi-osaamisen lisäksi kehittämisen tueksi ollaan hankkimassa prosessien kehittämisen osaamista (ns. LEAN-konsepti). Selvityksissä todettiin, että esimerkiksi varhaisten tuen asiantuntijoiden työajasta huomattavan suuri osa kohdistuu muuhun kuin varsinaiseen asiakastyöhön. Prosessin kehittämisen ja kokeilun kautta toteutettavien yksinkertaisten palvelusuunnitelmien ja sujuvamman tiedonvaihdon pitäisi näkyä myös varsinaiseen asiakastyöhön käytettävän ajan lisäyksenä.</p> <p>Joensuun kaupungin lasten ja nuorten kärkihankkeen, nuorisotakuun ja kokeiluohjelman tarkoitus ja kehittämissuunta ovat yhteneviä ja ne on tarkoitus nivoa samaksi kehittämissuunnitelmiksi.</p> <p>- Kootaan lasten ja nuorten palvelut moniammatillisiin palvelukeskuksiin sekä samalla selkeytetään palveluprosesseja. Joensuussa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelut on jaettu kolmeen maantieteelliseen alueeseen, joiden tueksi kootaan moniammatilliset tiimit, joissa on terveydenhuollon, perhe- ja nuorisotyön sekä psykososiaalisen työn ammattilaisia.</p> <p>Perusopetuksen päättäneiden nuorten osalta palvelutarjoajien kirjo kasvaa. Tällä hetkellä kaupungissa on Nuorisosaama, jossa samassa tiimissä ja yhden työnhjohdon alaisuudessa on sosiaaliryön, terveydenhuollon, nuorisotyön sekä psykologian ammattilaisia. Kehitteillä olevan nuorten palvelukeskuksen tarkoituksena on rakentaa foorumi eri tahojen saumattomalle yhteistyölle. Kyseessä on moniammatillinen keskus, joka tarjoaa nuorille ohjaus-, terveys-, sosiaali- ja nuorisopalveluja.</p> <p>Edellä kuvattujen tiimien ja keskuksen tavoitteena on "yhden luukun periaate" eli palveluprosessien kehittäminen lapsen/nuoren/perheen sekä kokonaisvastuun näkökulmasta. Yhden luukun periaatteen sujuvuutta edistää kuntakokeilun kautta luotava tiedonsaannin malli.</p> <p>- Palveluprosessien varmistamiseksi nimetään kullekin lapselle/ nuorelle vastuhenkilöt. Vastuhenkilöllä tulisi olla oikeus saada asiakkaan kaikki toimintayksikön toimintaan kuuluvissa rekistereissä olevat tiedot käyttöönsä tehtäviään suorittaessaan.</p> <p>- Palveluprosessien selkeyden ja laadun näkökulmasta olisi pystyttävä yhdistämään lasten ja nuorten yksilölliset palvelusuunnitelmat yhdeksi palvelusuunnitelmaksi. Tähän ja myös tietosuojakysymyksiin toivotaan ratkaisuja kokeilun kautta.</p> <p>Palveluprosessien jatkuva kehittäminen edellyttää tiedonsaantia toimintokohtaisten kehittämissuunnitelmien tekemistä varten, mihin toivotaan ratkaisuja myös kuntakokeilun kautta.</p> <p>Yhteistyö TE -toimiston kanssa toimintamallin toteuttamisessa.</p>	<p>Tavoite 1. NT/TYYPPI -järjestelmän käyttöä monialaisesti:</p> <p>- yhteistä palvelusuunnitelmaa</p> <p>- asiakasvastaava-mallia</p> <p>- nelikantatapaamisia (TE-toimisto, kaupungin työllisyysyksikkö ja sosiaaliryö, asiakas), joissa asiakas täytti arvioinnin ja keskustelun pohjaksi elämäntilaa kokonaisvaltaisesti kuvaavan kyselyn (Whoqol-bref).</p> <p>Tavoite 2. Nuoren liikkumista palveluverkossa ja moniammatillista työotetta</p> <p>Tavoite 3. Yli hallintorajojen monitoimijaisesti yhden työnhjohdon alla työskentelyä</p>	<p>Tavoite 1. Yhteinen asiakasjärjestelmä auttaa hahmottamaan asiakkaan kokoprosessia pilkkomatta sitä organisaatiolähtöisesti palasiin. Järjestelmä ei kuitenkaan yksistään ole ratkaisu pirstoutuneen palvelukentän korjaamiseen: tarvitaan myös uusia toimijoiden välisiä toimintatapoja (esim. nelikantatapaamiset).</p> <p>Tavoite 2. Moniammatillisen työn haasteet eivät ole helppoja.</p> <p>Tavoite 3. Uusien toimintatapojen edistäminen vaatii johdon vahvaa sitoutumista ja muun organisaation sitouttamista.</p>	<p>Tavoite 1. Nelikantatapaamisia pyritään jatkamaan ja mahdollisesti laajentamaan niiden käyttöä siten, että kaikki mukana olevat toimijat voisivat hyödyntää niitä omien asiakkaidensa kohdalla. Myös asiakasjärjestelmän käytön jatkekehittämistä toivotaan kovasti.</p> <p>Tavoite 2. Kuntapalvelujen ja te-palvelujen yhteensovittamista.</p> <p>Tavoite 3. Yli hallintorajojen rakentavassa toiminnassa vahva tiimirakennne on kevein toteuttaa ilman yhteistä johtoa.</p>	<p>Kokeiluun liittyvät nelikantatapaamiset auttoivat löytämään asiakkailta selälaisia palvelutarpeita, jotka eivät olisi tulleet esille vanhoissa käytännöissä. Riittävä resurssointi alkuarvioinnissa ja suunnitelman teossa säästää resurssia prosessin tulevissa vaiheissa.</p> <p>- Lähetekulttuurissa tapahtui muutoksia ja tilanteita saatiin hoidettua aikaisemmin.</p>	<p>1. Parannettiin asiakasprosesseja.</p> <p>2. Monitoimijaisen työskentelyn tueksi rakennettu uusi verkkopohjainen toimintaa ohjaava tilastointijärjestelmä, joka mahdollisti tiedonkeruun kaikilta työntekijöiltä ja yhteisen tiedon jakamisen yli toimialojen.</p> <p>3. Onnistuttiin perustelemaan lisäresurssin tarve etsivään työhön nuorten aseman parantamiseksi.</p> <p>4. Saatiin uusi idea: vertaisohjauksen periaatteella toimiva "työnhaku-tuutori".</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Joutsa Meitä on helppo tarttua hihasta	<p>Joutsassa tavoitteena on luoda pienten kuntien nuorisotakuun toteuttamisen malli.</p> <p>Joutsassa TyöVarikon nuorten Työpaja -hanke on käynnistynyt 1.7.2011. Nuorten työpaja tarjoaa alle 29-vuotiaille työttömille nuorille apua elämänhallintaan, työnhakuun ja ammatinvalintaan. Työpajalla nuorille annetaan mahdollisuus ohjattuun ja tuettuun työntekoon työkokeilun tai kuntouttavan työtoiminnan avulla. Työpajahankkeen ja etsivän nuorisotyöntekijän toimesta on aloitettu starttipaja-toiminta (1krt/vko).</p> <p>Vuoden 2012 marraskuussa Joutsassa aloitettiin etsivä nuorisotyö. Etsivä nuorisotyöntekijä auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin nuoren itsensä sitä halutessa.</p> <p>Joutsassa nuoria ohjataan mm. työnhakuun, koulutukseen hakeutumiseen ja toimeentulon turvaamiseen liittyvissä asioissa niin työpajalla, etsivässä nuorisotyössä kuin sosiaali-toimessa. Etsivä nuorisotyöntekijä jalkautuu nuoren kanssa mm. koululle tai viranomaisasioiden hoitoon, jos nuori tarvitsee tukea asioidensa selvittämisessä ja hoitamisessa. Nuorten työpaja, etsivä nuorisotyö ja sosiaali-toimi toimivat yhteistyössä nuorten asioita hoitaessaan ja selvittäessään.</p> <p>Tavoitteena on kehittää malli, jonka avulla parannetaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - peruskoulun läpäisemistä ja peruskoulusta toiselle asteelle siirtymistä - yhteistyötä muun muassa etsivän nuorisotyöntekijän, Nuorten työpajan, sosiaalityöntekijöiden ja koulukuraattorin välillä - syrjäytymisen ehkäisyä nopealla puuttumisella ja seurannalla - lastensuojelun asiakkaina olevien nuorten avun saannin mahdollisuuksia esimerkiksi perhetyöllä. 	<p>Joutsassa haluttiin luoda nuorisotakuun kuntakokeilusta malli, joka sopisi pienille kunnille. Joutsa liittyi selvitysalueeseen, jossa vastuukuntana oli Jyväskylän. Tavoitteena oli kehittää matalan kynnyksen palvelu alle 30-vuotiaille, jotta elämänhallinnan, koulutuksen saannin, terveyden ja työllistymisen ongelmiin voidaan tarttua jo ennen kuin ne pitkittyvät. Keinoiksi valittiin monialainen palveluohjaus, jalkautuminen nuoren tueksi asiointiin viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa, vastuutyöntekijän nimeäminen sekä yhteistyö TE-keskuksen ja Kelan kanssa. Asiasta päätettiin Joutsan perusturvalautakunnan kokouksessa 10.9.2014.</p>	<p>Havaittiin, että nuorten tietojen kirjaaminen toteutuu paremmin, kun käytössä on sama tietojärjestelmä kaiken ikäisillä. Pienessäkin kunnassa on vaikea tavoittaa kaikkia apua tarvitsevia nuoria. Tähän tarvitaan uusia viestintäkeinoja. Palveluihin tulee tavoitella houkuttelevuutta ja normalisointia leimaavan erityisyyden sijasta.</p>	<p>Yhteistyö nuorisotyön, nuorten työpajan ja sosiaalityöntekijän välillä tiivistyisäänöllisiksi yhteispalaveriksi tuettavan nuoren kanssa. Tämä on otettu pysyväksi käytännöksi kuntaan kokeiluajan jälkeen. Jatkossa kehitetään etäyhteyksiä maakunnallisiin viranomaisiin ja koulutuksen järjestäjiin.</p>	<p>Palveluntuottajat oppivat tämänhetkessä yhteiskunnassa elävien nuorten kohtaamista. Joutsassa ymmärretään nyt paremmin nuorten oikea-aikaisten ja matalan kynnyksen palveluiden tarve. Asiakkaat saavat nyt palvelua helpommin, sillä heidät tunnetaan ja heidän tilanteisiinsa osataan reagoida nopeammin. Taloudellisia vaikutuksia kokeilusta ei pysty nimeämään, sillä nuorten määrä oli niin pieni ja heidän tilanteidensa kehittymiseen vaikuttivat paljon myös kokeilun ulkopuoliset asiat.</p>	<p>Havaittiin pienen paikkakunnan vahvuuksia. Kynnys tarttua etsivää nuorisotyöntekijää hihasta nuorisotalolla on todella matala. Yksilökohtainen, monialainen ja intensiivinen työskentely nuoren kanssa on mahdollista, koska asiakasmäärä on pieni.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Jyväskylä Jyväskylän nuorisotakuun kuntakokeilu (Ohjaamo Jyväskylä) Anna-Kaarina Autere (etunimi.sukunimi@jkl.fi)	Matalan kynnyksen monialainen palvelupaikka, jossa edistetään viranomaistahojen yhteistä työtä alle 30-vuotiaiden, nuorisotakuun piiriin kuuluvien nuorten ohjauksessa siten, että koettu byrokratia vähenee ja nuoren asiat ja tulevaisuuden suunnitelmat edistyvät konkreettisesti.	Sopimukset TE-toimiston ja Kelan kanssa työntekijöiden jalkautumisesta monialaiseen toimipisteeseen. TE-toimiston kanssa sopimus tiettyjen määräaikaisten noudattamisesta nuoria koskevissa päätöksissä/aktivoitumisissa. Matalan kynnyksen palvelupiste pääasiassa työn ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille, joilla on tarvetta saada ohjausta liittyen työttömyyteen, sosiaaliturvaan ja koulutukseen hakeutumiseen. Ajanvaraukseton Ohjaamo on palvellut nuoria 1.9.2015 lähtien, ensin kahtena iltapäivänä viikossa, ti-ke klo 12–16 ja vuoden 2016 alusta lähtien ti-to klo 12–16. Ohjaamotiimissä on työskennellyt TE-asiantuntija, Kelan palveluneuvoja, opinto-ohjaaja, etsivän työn ohjaaja ja nuorisoneuvoja. Ohjaamon yhteisenä, monialaisena asiakastietojärjestelmänä on käytettävissä NT TYPPI-rekisteri.	Eri ammattiryhmien työnkuvien ja ohjausnäkemysten yhteensovittaminen yhteiseksi ohjaustyöksi vaatisi enemmän yhteistä aikaa ja tukea kunkin oman taustaorganisaation johdolta. Oleellista on yhteinen työ ja aikaa myös yhteiseen kehittämiseen, toimijoiden sijoittaminen saman katon alle, toimintaympäristön erilaisten muutosten huomioiminen kehittämistyön ajoituksessa. Lisäksi tarvitaan esimiesten näkemyksellistä johtamistyötä ja kykyä tehdä linjauksia ja päätöksiä, jotka eivät heti näy oman palvelun kysynnän vähenemisenä, vaan vievät ensin enemmän resursseja kuin oman linjaorganisaation perustyön hoitaminen.	Vielä ei ole juurtunut varmuudella mitään, mutta ainakin monialaisen tietoluvan pyytäminen asiakkaalta ei enää ole iso kysymys, vaan luonnollinen osa moniammatillista ohjaustyötä ja hyvää palvelua. Nuorille tarkoitettua palvelua on hyvä olla tarjolla ilman ajanvaraus- ta. Palvelu kannattaa sijoittaa helposti tavoitettavaan, hyvin hahmottuvaan paikkaan. Annetun ohjauksen on hyvä perustua asiakkaan kokonaisvaltaiseen tilannekartoitukseen, jossa on perusteltua hyödyntää paitsi nuoren itsensä antamaa tietoa, myös viranomaisten rekistereissä olevia tietoja, joihin nuorelle ei ole pääsyä.	Ohjauksen piiriin on tavoitettu työn ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria, jotka eivät ole saaneet riittävästi ohjausta olemassa olevista palveluista tai jotka eivät ole saaneet selvää, mistä voisivat saada itselleen tukea. Ohjaamopalvelu on auttanut heitä hahmottamaan paremmin omia toimintamahdollisuuksia ja asettamaan tavoitteita. Oikein ajoitettu ohjaus ja kohde-ryhmälle osuvalla tavalla toteutettu palvelu on kaikkien edun huomioivaa kokonaistaloudellista toimintaa.	1. Viranomaistoimijoiden jalkautuminen, saumaton yhteistyö monialaisessa ohjauksessa. 2. Tietojen jakamiseen ja tietosuojaan liittyvät käytännöt saatiin yksinkertaisiksi ja toimiviksi. 3. Nuorten palaute palvelukokemuksesta on ollut hyvin myönteinen, samoin verkostossa toimivien yt-kumpaneiden palaute.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Järvenpää Keski-Uudenmaan nuorisotakuun kuntakokeilu Jari Lausvaara (etunimi.sukunimi@jarvenpaa.fi)	<p>Alueellisen toimintamallin ydin on alueellinen Ohjaamo, joka määritellään alueelliseksi vastuutahoksi Nuorisotakuun toteuttamisessa. Ohjaamo mallinnetaan monialaisena ja -ammattillisena palvelukeskuksena, jossa hyödynnetään Opetushallituksen rahoittamaa Laajennetun työssä oppimisen suunniteluhanketta ja sen tuloksia.</p> <p>Tarkoituksena kehittää alueellinen, asiakaslähtöinen toimintamalli nuorisotakuun toteuttamiseksi Keski-Uudenmaan alueella yhteistyössä kuntien, ammatillisten oppilaitosten ja TE-palvelujen kesken. Kehittämistyön ytimessä on matalan kynnyksen palvelupiste Ohjaamo, joka rakentuu paikallisesti, monialaisena verkostoyhteistyönä.</p>	Ohjaamon mallinnus, ohjaamon kytkeytyvät palvelut ja palveluohjauksen tiivistäminen sekä kuntapalveluiden edelleen kehittäminen kohtamaan uudistuvia rakenteita.	Nuorten toimintakyvyn arviointi, palveluohjaus ja palveluprosessit, joiden avulla edetään koulutukseen tai työelämään sekä varmistetaan siirtymät kuntouttavien palveluiden piiriin.	Ohjaamo –mallinnus ja palveluohjauksen monialainen verkostoyhteistyö.	Nykyisten toimintamallien kriittisellä arvioinnilla ja hyvien käytänteiden edelleen kehittämisellä projektisalkku kootaan "yksiin käsiin" siten, että pitkällä aikavälillä voidaan resurssien käyttöä tehostaa ja lyhyellä aikavälillä luopua päällekkäisistä projekteista. Asiakasohjauksessa keskitettyä tietoa kehittämisprojekteista voidaan hyödyntää nykyistä paremmin.	<p>Palveluohjauksen rakentaminen, yhdyspintojen selkiyttäminen ja ohjausprosessien vauhdittaminen.</p> <p>1. Segmentointi ja palvelukartta – työkalut</p> <ul style="list-style-type: none"> - nuorten kuvaaminen toimijuuden näkökulmasta - työntekijöiden arviointi oman työn kohdentumisesta segmentteittäin - kunnan palveluiden kohdentuminen segmentteittäin - puuttuvien palveluiden ja palveluohjauksen kehittäminen segmentteittäin - palvelukartan täydentäminen ja yhdyspintojen kuvaaminen <p>2. Parkki (3kk)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ensisijaisesti ammattikoulutetuille nuorille, ei ole esteitä työllistyä - nuoret ovat yrityksessä työkokeilussa - jaksoon sisältyy ryhmämuotoista työhönvalmennusta ja yksilövalmennusta tarvittaessa - Työllillä Duuniin -valmennuskerta, jolla tarkoitetaan ulkonäköön liittyvää opastusta työnhakutaitojen näkökulmasta <p>Duunipysäkki on alueella yhteisesti luotu brändi, jonka puitteissa järjestetään työnhakuun ja koulutukseen liittyviä ohjaustapahtumia sekä Ohjaamossa, että nuorten työpajoilla. Tarkoituksena on lisätä nuorten tietoisuutta mm. alueen palveluista, erilaista kouluttautumisen poluista, perehdyttää nuoria työnhakuun sekä mahdollistaa nuorten ja yrittäjien kohtaaminen.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Kouvola Työhaun Speed Date -ta- pahumat Sanna Heimonen (etuni- mi.sukunimi@kouvola.fi)	<p>1. Nuorten ohjaus- ja tukikeskus ”KOUVOLAN OHJAAMO</p> <p>1.1. Kohderyhmät ja hyödynsaajat Hankkeen kohderyhmää ovat työttömät, työttömyysuhan alla olevat ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat ja heikossa työmarkkina-asemassa olevat 15–29 -vuotiaat kouvolaalaiset. Lisäksi hankkeen kohderyhmänä ovat kouvolaalaiset nuorten palveluja tuottavat tahot. Hankkeeseen sisältyvästä koordinointi- ja kehittämistoiminnasta hyötyvät laajalti kohderyhmän nuorille palveluja tarjoavat tahot. Hankkeen avulla voidaan parantaa edellä mainittujen tahojen välistä yhteistyötä ja innovoida uusia palvelumuotoja toimintaympäristön muutosten mukaan. Hanke ehkäisee nuorten syrjäytymistä ja vähentää nuorten syrjäytymisestä yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Palvelujen tehokkaampi käyttö lisää palvelun tarjoajien toiminnan tuottavuutta ja parantaa palveluhenkilöstön työttyytyväisyyttä.</p> <p>1.2. Tavoitteet Hankkeella vähennetään koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten määrää ja se pienentää pelkän toimeentulotuen ja työttömyysturvan varaan jäävien nuorten osuutta. Hankkeen toiminta ehkäisee kohderyhmänsä nuorten somaattisten ja psykisten sairauksien puhkeamista. Hankkeella parannetaan kohderyhmän nuorten palveluiden koordinoitua ja mahdollistetaan systemaattinen palveluiden kehittäminen toimintaympäristön muutosten mukaisesti. Hankkeentavoitteena on kokonaisvastuun ottaminen palvelun piiriin kuuluvien nuorten-tilanteesta ja nuorten ohjaaminen elämäntilanteensa ja toimintakykynsä mukaisten palvelujen piiriin. Hankkeen tavoitteena on luoda järjestelmä, jossa nuori saa tilanteeseensa sopivia palveluita ja että hänelle on aina tarjolla jokin toiminnallinen vaihtoehto passiivisen tukien varassa elämisen sijaan.</p> <p>Hanke täydentää omalla palvelutuotannollaan olemassa olevia palveluita tekemällä tiivistä yhteistyötä nuorille suunnattujen palvelujen tuottajien kanssa. Kaiken toiminnan lähtökohdana on ratkaisukeskeinen toimintatapa, jossa tavoitteeseen edetään asettamalla nuoren tilanteen ja voimavarojen mukaisia välitavoitteita ja seuraamalla niiden toteutumista.</p>	<p>Työnantajien ja työnhakijoiden saattamista uudella tavalla kohtamaan toisensa. Speed Date –haastattelujen kautta on mahdollisuus hakea avoimena olevaa paikkaa ja päästä kontaktiin työnantajien kanssa. Haastattelut voivat johtaa suoraan työllistymiseen tai niiden kautta voi päästä jatkohaastatteluun. Työntekijä voi myös jättää avoimen hakemuksen työnantajalle myöhemmin avautuvia tehtäviä varten.</p>	<p>Uusi rekryointitapa sai työnhakijoita hyvin liikkeelle, jos paikalla oli riittävän kiinnostavia työnantajia.</p> <p>Puhelinmyyntiä harjoittavien yritysten osalta kiinnostus oli vähäisempää, mutta henkilöstövuokraus- ja käytännön työtehtäviä tarjoavien yritysten paikat olivat suosittuja.</p>	<p>Tapahtuman toteutusmalli todettiin niin toimivaksi, että se on vakiintumassa kuukausittain järjestettäväksi. Tapahtumaan voidaan kutsua työnantaja tietyn teeman mukaan tai vain rekryointitarpeiden perusteella. Peruskonseptia voidaan muuttaa tilanteen ja tarjonnan mukaan (osallistuvat työnantajat, teemat, oheistarjonta).</p>	<p>Työnantajat saivat uuden rekryointi-mahdollisuuden ja kaikki paikalle tulleet työnhakijat saivat tilaisuuden kohdata uudella tavalla työnantaja ja pääsivät työhaastatteluun, mikä mahdollisi kynnystä ottaa myöhemmin yhteyttä niihin.</p>	<p>1. Luonteva kohtaamispaikka työnantajille ja työnhakijoille.</p> <p>2. Konkreettinen mahdollisuus työllistyä/rekrytoida.</p> <p>3. Mahdollisuus tarjota työnhakijoille ohjaamon ja muiden toimijoiden palveluita.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Kouvola Ennaltaehkäisevä työote Ohjaamossa Sanna Heimonen (etunimi.sukunimi@kouvola.fi)	<p>1. Nuorten ohjaus- ja tukikeskus "KOUVOLAN OHJAAMO</p> <p>1.1. Kohderyhmät ja hyödynsaajat Hankkeen kohderyhmää ovat työttömät, työttömyysuhan alla olevat ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat ja heikossa työmarkkina-asemassa olevat 15–29-vuotiaat kouvolaalaiset. Lisäksi hankkeen kohderyhmänä ovat kouvolaalaiset nuorten palveluja tuottavat tahot.</p> <p>Hankkeeseen sisältyvästä koordinointi- ja kehittämistoiminnasta hyötyvät laajalti kohderyhmän nuorille palveluja tarjoavat tahot. Hankkeen avulla voidaan parantaa edellä mainittujen tahojen välistä yhteistyötä ja innovoida uusia palvelumuotoja toimintaympäristön muutosten mukaan. Hanke ehkäisee nuorten syrjäytymistä ja vähentää nuorten syrjäytymisestä yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Palvelujen tehokkaampi käyttö lisää palvelun tarjoajien toiminnan tuottavuutta ja parantaa palveluhenkilöstön työtyytyväisyyttä.</p> <p>1.2. Tavoitteet Hankkeella vähennetään koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten määrää ja se pienentää pelkän toimeentulotuen ja työttömyysturvan varaan jäävien nuorten osuutta. Hankkeen toiminta ehkäisee kohderyhmänsä nuorten somaattisten ja psyykkisten sairauksien puhkeamista. Hankkeella parannetaan kohderyhmän nuorten palveluiden koordinoitua ja mahdollistetaan systemaattinen palveluiden kehittäminen toimintaympäristön muutosten mukaisesti. Hankkeen tavoitteena on kokonaisvastuun ottaminen palvelun piiriin kuuluvien nuortentilanteesta ja nuorten ohjaaminen elämäntilanteensa ja toimintakykynsä mukaisten palvelujen piiriin. Hankkeen tavoitteena on luoda järjestelmä, jossa nuori saa tilanteeseensa sopivia palveluita ja että hänelle on aina tarjolla jokin toiminnallinen vaihtoehto passiivisen tukien varassa elämisen sijaan.</p> <p>Hanke täydentää omalla palvelutuotannollaan olemassa olevia palveluita tekemällä tiivistä yhteistyötä nuorille suunnattujen palvelujen tuottajien kanssa. Kaiken toiminnan lähtökohdiana on ratkaisukeskeinen toimintatapa, jossa tavoitteeseen edetään asettamalla nuoren tilanteen ja voimavarojen mukaisia välitavoitteita ja seuraamalla niiden toteutumista.</p>	<p>Perustettiin moniammatillinen matan kynnyksen palvelupiste 15-29 -vuotiaille. Paikan päällä toteutetun palveluohjauksen ja nuorille kohdennettujen asiantuntijapalvelujen lisäksi kehitettiin infoja, tapahtumia, palvelujen jalkauttamista sekä sosiaaliseen mediaan perustuvaa toimintaa. Myös nuorille palveluja tuottavan monialaisen verkoston yhteistyön kehittäminen oli hankkeen keskiössä.</p>	<p>Ohjaamo-toiminnalle on selkeä tarve ja palveluja käyttävien nuorten määrä on kasvanut jatkuvasti. Nuorten ja asiantuntijoiden ottaminen mukaan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen alusta alkaen on ollut yksi palvelun onnistumisen perustekijöitä. Verkostoyhteistyön tiivistyminen on koettu hyödylliseksi ja se tukee nuorten palvelujen tuottamista. Työhallinnon, oppilaitosten, nuoriso- ja sosiaalipalvelujen, järjestöjen sekä hankkeiden välinen yhteistyö muodostavat Ohjaamon toiminnan ytimen.</p>	<p>Ohjaamossa luotua toimintamallia ollaan vakinaistamassa Kouvolassa. Erilaiset infot ja tapahtumat tukevat ohjaamotoimintaa, ja järjestöyhteistyö muun muassa ryhmätoiminnan tuottamisessa tuo lisäresursseja Ohjaamon palvelutarjontaan. Verkostoyhteistyö on tiivistynyt ja yhteiset toimintamallit ovat muotoutumassa. Kuukausittaiset uutiskirjeet verkostolle ja sosiaalisen median hyödyntäminen nuorten tavoittamiseksi on koettu hyväksi käytännöiksi.</p>	<p>Ohjaamon asiakkaat ovat saaneet Ohjaamosta kokonaisvaltaista palvelua, jossa heidät on ohjattu heidän tilanteensa ja toimintakykynsä mukaisten palvelujen piiriin. Ohjaamon toimintamalli säästää palvelutarjoajien resursseja ja nopeuttaa asiakkaiden pääsyä heille soveltuviin palveluihin. Ohjaamon taloudelliset vaikutukset näkyvät pitemmällä aikavälillä palvelujen käytön tehostumisen ja asiakkaiden syrjäytymisen vähenemisen kautta.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monipuolinen palvelutarjonta. 2. Verkostoyhteistyön tiivistyminen. 3. Monipuolinen viestintä ja markkinointi. 4. Toiminnan jatkuva arviointi ja kehittäminen. 5. Kävijämäärät ovat kasvaneet tasanaisesti. 6. Asiakkailta ja verkostolta saatu palaute on ollut hyvää.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Lappeenranta Etelä-Karjalan Ohjaamo Sirpa Räikkönen (etunimi.sukunimi@lappeenranta.fi)	<p>Mallista kohti paikallista, konkreettista toimintatapaa</p> <p>Hankkeessamme on ideana lähteä ohjaamomallin pohjalta ja kehittää siitä paikallinen, konkreettinen toimintatapa. Peruseriaatteena on, että paikallinen ohjaamo olisi matalankynnyksen palvelu nuorille aikuisille. Ohjaamo toimisi prosessilähtöisesti ja tätä toimintatapaa varten kehitetään konkreettiset työkalut.</p> <p>Prosessilähtöisessä toimintatavassa tavoitteena olisi löytää nimenomaan ne prosessin kohdat, jossa nuori putoaa pois eri toimijoiden aktiivitoimista ja turvaverkosta.</p> <p>Ohjaamon tehokas toiminta edellyttää seuraavia elementtejä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eri toimijoiden tiivis yhteistyö ja kokonaisprosessin hallinta - nuorten pidempikestoisen tuki ja sen konkreettinen seuranta - omaohjaaja-palvelut tarvittavassa laajuudessa - pysyvä henkilöstö - toiminnan vahva johtaminen. <p>Tarkoituksena on hyödyntää olemassa olevaa toimintaa mahdollisimman laaja-alaisesti. Lappeenrannan kaupungin nuorisotoimella on jo pienimuotoisesti käytössä ohjaamomallia.</p> <p>Kauppakeskus Oprissa toimii Nuorten tiedotuspiste Verkko, jonka tehtävänä on alle 29-vuotiaiden nuorten tukeminen sekä ohjaaminen työhön ja henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen liittyvissä asioissa. Verkko on matalankynnyksen kohtaamispaikka, jolla on hyvä fyysinen sijainti Kauppakeskus Oprin katutasossa. Samassa kiinteistössä toimii myös Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus TYPin Lappeenrannan toimipiste."</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Palvelupisteet. Etelä-Karjalaan perustettiin kaksi fyysistä nuorten ohjaamopalvelupistettä, Imatralle ja Lappeenrantaan. Etelä-Karjalan alueelle muihin kuntiin on tavoitteena tuoda palveluita liikkuvilla palveluilla. 2. Nuorten harrastepajat. Ohjaamon aukiolejojen lisäksi nuorille kehitettiin maksuttomia harrastepajoja. Harrastepajojen tarkoituksena oli kiinnittää nuoria yhteiskuntaan ja tarjota mielekästä ja ohjattua tekemistä arkeen sekä maksuttomia kokoontumistiloja. 3. Erilaiset tapahtumat ja teemapäivät edistämään nuorten työllistymistä. Tapahtumia järjestettiin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, esim. kesäksi duuniin-tapahtumat, talveksi duuniin-tapahtumat, yritysinfot, innostu ammattiin-tapahtumat, ammattikirjasto. 4. Erilaisia koulutuksia ammatillaisille, esim. kohti ohjaamoa I, II ja III, tietosuojakoulutus, ratkaisukeskeinen ajattelu- ja toimintatapa-koulutus, kohdennettuja koulutuksia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Palvelupisteiden sijainti, aukiolot ja henkilöstö tulee olla suunniteltuna ja perusteltuna. 2. Harrasteryhmät ovat osallistujamääriltään melko pieniä, mutta tavoittavat kohderyhmän. Nuoret kokivat pienryhmä- ja vertaisryhmätoiminnan tarpeelliseksi. Harrastepajojen tulee olla sellaisia kuin nuoret itse toivovat. Pajoja tulee olla laaja tarjonta, eri toiminnoita. Pajojen tulee voida kokoontua eri paikoissa. Toiminnan tulee olla joustavaa ja nuorille tulee antaa osallisuutta toiminnassa. 3. Tapahtumien ajankohdat tulee suunnitella hyvin. Järjestetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. 4. Yhteistyö vaatii edelleen aikaa. Yhteistyötahoilla on kaikilla omat taustaorganisaationsa ja toimintatapansa. 5. Yhteiset käytännöt eri toimijoiden kesken on sovittava ja niihin tulee sitoutua. Tällöin asiakas saa samaa palvelua työntekeijästä riippumatta. 6. Yhteinen kehittäminen vaatii paljon yhteistä aikaa, aikaa kokouksille ja toiminnan kehittämiselle. 7. Tiedotus ja markkinointi tulee olla jatkuvasti esillä. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Palvelupisteiden toivotaan jatkavan toimintaansa. 2. Harrastepajat jatkavat toimintaansa. Pajojen teemat vaihtuvat nuorten mielenkiinnon mukaan. 3. Erilaisia tapahtumia järjestetään. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hanke on käynnissä ja hankkeen vaikutus mitataan jatkuvasti. 2. Palvelupisteet mahdollistavat nopean avun nuorille, nuoren asiat etenevät jouhevasti. 3. Nuoret kokevat palvelun olevan mukantonta ja nopeaa. 4. Vertaistuen merkitys nuorelle on olennainen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Harrastepajat. Harrastepajojen aiheet kysyttiin nuorilta erilaisten kyselyiden ja palautteiden avulla. Harrastepajojen ohjaajat olivat itsekin nuoria aikuisia, joten vertaisuus toteutui tässäkin. Pajat pystyttiin järjestämään todella nopealla aikataululla nuorten toiveiden mukaisesti. Nuoret pystyivät toimimaan pajassa itsenäisesti, mikäli heille annettiin mahdollisuus siihen. 2. Asiakasraati. Asiakkaat ovat mukana kehittämässä jaideoimassa toimintaa. 3. Nuorten työllistyminen. Nuoret työllistyivät ohjaajiksi ja vapaaehtoisiksi eri tilaisuuksiin ja tapahtumiin sekä harrastepajoihin. 4. Työ- tai opiskelupaikka. Nuori on saanut työ- tai opiskelupaikan.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Lahti, Hollola, Hämeenkoski, litti, Kärkölä, Nastola Nuorisotakuun kunta-kokeilu Katja Karevaara (etunimi.sukunimi@lahti.fi)	<p>Kokeilun aikana noudatetaan yhteistyöperiaatteita ja käytäntöjä nuorisotakuun toteuttamisessa seuraavasti:</p> <ol style="list-style-type: none"> Toteutetaan yhteisiä palvelulinjakohtaisia toimintamalleja, joilla tavoitetaan asiakasnuoret ja ohjataan heidät tiiviissä yhteistyössä eteenpäin koulutusja/ tai työllistymispolulla. Systematisoidaan keskinäinen tiedonvaihto palveluprosessien yhteissuunnittelulla. Esimerkkeinä tästä voisivat olla jonkinlaisen yhteispalvelupisteen rakentaminen nuorisotakuun työllisyysosion osaksi sekä yhteinen TUTKA- seuranta- ja arviointijärjestelmä lahtelaiseen ympäristöön sopeutettuna (Spangar et al.). Luodaan työhallinnon ja Lahden kaupungin yhteinen suunnitelma nuorisotakuun toimenpiteistä ja vastuunjaosta vuosille 2015–2016. Mukaan kutsutaan myös koulutusorganisaatiot ja muut keskeiset toimijat. Jatketaan ja edelleen kehitetään elinkeinoelämäyhteistyötä Päijät-Hämeen Yrittäjät ry:n ja sen paikallisyhdistysten kanssa erityisesti Lahden kaupungin, työhallinnon ja koulutusorganisaatioiden kesken. Tarjotaan joustavia työhönvalmennuspalveluita ja yrittäjälähtöisiä koulutuksia sekä nuorille työnhakijoille että työnantajille. 	<ol style="list-style-type: none"> TE-toimiston, kunnan ja yritysyritysten kehittäminen. Palvelupiste Ohjaamo Lahden avoimen 17–29-vuotiaille lahtelaisille. 	<ol style="list-style-type: none"> Löydettiin kirkas päämäärä: asiakasta ohjataan mahdollisimman nopeaan työllistymiseen palkkatyöhön avoimille työmarkkinoille tai työuralle uuteen työhön. Yksinkertainen prosessi parantaa ohjaamopalvelun käytettävyyttä. Pääprosessi: 1) Työllistyminen. Tukiprosessit: 2) Ura- ja koulutuspalvelut sekä 3) Sosiaali- ja terveyspalvelut. Ei luoda Ohjaamo Lahden päällekkäistä palvelua Työvoiman palvelukeskusten (TYP) tai etsivän nuorisotyön kanssa. Kun puretaan hallinnollisuutta, yhteiskunta säästää ja asiakkaat etenevät nopeasti. 	<p>Työllisyysorientoitunut, monialainen yritys- ja koulutusyhteistyömalli juurtui Lahteen kokeilemalla kehittäen. Yhteistyö on ollut tiivistä TE-toimiston, Lahden työllisyysasioiden yksikön, nuorisopalveluiden, Ohjaamo Lahden, Lahden yrittäjien ja oppilaitosten välillä 2. asteelta korkeakouluihin.</p>	<p>Asiakasprosessit nopeutuivat merkittävästi (mm. työhönvalmennus 6-8 viikkoa). Ohjaamo Lahdessa on ollut korkea asiakastytyväisyys ja rennon asiantunteva imago.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Matkalla duuniin! –palvelu kehitettiin yhteistyössä Lahden nuorisopalveluiden ja Lahden yrittäjien kanssa. Palvelu on osa Ohjaamo Lahtea. Matkalla duuniin! –palvelua kannattaa laajentaa valtakunnalliseksi. Vartissa töihin –tapahtumat. Toimialakohtaisten, kerran kuukaudessa järjestettävien pikarekrytointien toteutus yhteistyössä TE-toimiston, yrittäjien ja Ohjaamo Lahden kanssa. NonstopRekry. Henkilöstöalan yrittäjät päivystävät joka päivä Ohjaamo Lahdessa. Henkilöstöalan yrittäjillä on työvoimapulaa, joten nuorille on valtavasti töitä tarjolla eri toimialoilta, eritasoista koulutusta edellyttäviä tehtäviä sekä piilotyöpaikkoja. Laaja oppilaitosyhteistyö: mukana mm. Lahden seudun lukiot, Koulutuskeskus Salpaus, Lahden ammattikorkeakoulu ja Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Ketterän menetelmän käyttöönotto (Agile). Konsultoitu mm. Agile Finland ry:tä. Etsitään kustannustehokkaita ratkaisuja, joista hyötyvät sekä asiakkaat että veronmaksajat.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Oulu Yhden aikuisen tuen malli Timo Kettunen (etunimi.sukunimi@ouka.fi)	Tavoitteena on selkiyttää ja johdonmukaistaa nuoren tuen polkua. Kaikissa kyselyissä tulee esille nuorten palaute siitä, että he kaipaavat välittävää aikuista, joka ei vaihdu koko ajan. Mallilla pyritään ratkaisemaan ne haasteet, jotka liittyvät tuen pirstaleisuuteen ja lyhytkestoisuuteen. Uskomme, että pitkäjänteisellä ja oikea-aikaisella resurssien ja tuen kohdentamisella saadaan aikaan nykyisilläkin resursseilla vielä vaikuttavampia ja parempia tuloksia.	Rakennettiin yhden aikuisen tuen malli nuorille hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti. Mallissa tukea tarvitsivat nuoret saavat rinnalleen yhden aikuisen, joka toimii, auttaa ja tukee nuorta eri tilanteissa eikä nuori joudu enää toimimaan yksin monien eri organisaatioiden ja viranomaisten kanssa. Mallissa rakennettiin työntekijän työnkuva, ratkaistiin tietosuojaa koskevia ja muita kysymyksiä ja kokeiltiin mallin toimivuutta asiakkaiden kautta. Tavoitteena oli vähentää niitä syrjäytymisiä, joissa jäädytään opintojen, työelämän ja eri toimijoiden tuen ulkopuolelle. Jokainen menestystarina on yksilöllinen ja yhteiskunnalle suuri voitto. Palvelujärjestelmää selkeyttämällä, työnkuvia uudistamalla ja päällekkäisyyksiä poistamalla voidaan saavuttaa nykyisillä resursseilla vaikuttavampia tuloksia kustannustehokkaammalla tavalla.	Määriteltiin yhden aikuisen mallin tehtäväkuva, ratkaistiin tietosuoja ja muita eteen tulleita kysymyksiä ja haasteita, sovittiin yhteisistä käytännöistä, vahvistettiin eri toimijoiden yhteistyötä ja selkeytettiin vastuita. Opittiin tekemään entistä tiiviimpää moniammatillista yhteistyötä ja löydettiin uusia toimintatapoja nuorten kanssa toimimisessa ja tuen järjestämisessä.	Tavoitteena on määritellä yhden aikuisen tuen malli pysyväksi toimintamalliksi perustoiminnassa. Samalla uudistetaan tehtäväkuvia ja lisätään nuorten tuen vaikuttavuutta merkittävällä tavalla. Tavoitteena on, että nykyisillä tai jopa nykyistä pienemmällä resursseilla saadaan aikaan huomattavasti merkittävämpiä tuloksia, kun palvelujen päällekkäisyyksiä ja nuoren tuen sirpaleisuutta vähennetään toimintamallia ja -kulttuuria, tehtäväkuvia ja yhteistyön muotoja muuttamalla ja kehittämällä.	Asiakkaan tuki selkeytyi ja vahvistui. Pitkällä aikajänteellä työhön tulee selkeyttä, suoraviivaisuutta ja kustannustehokkuutta. Päällekkäiset toiminnot ja asiakkuudet vähenevät ja tieto kulkee paremmin. Nuori saa johdonmukaisen ja selkeämmän tuen silloin, kun oma elämäntilanne sitä vaatii. Jatkossa on pystyttävä uudensuoritusratkaisuihin, jossa nykyinen päällekkäinen ja sirpaleinen työ rakennetaan uudestaan. Näin nykyisillä resursseilla voidaan saada aikaan huomattavasti nykyistä parempia tuloksia, työntekijöiden työkuvat selkeytyvät ja vastuiden ja velvoitteiden näkökulmasta pelisäännöt ovat johdonmukaisemmat ja yhteisemmät. Resursseja hukataan nykyjärjestelmässä paljon päällekkäisyyksiin, tieto toimijoiden kesken ei kulje ja erityisesti passiiviset nuoret ajautuvat kokonaan tuen ulkopuolelle, joka on yhteiskunnan kannalta erittäin vakavaa ja seuraukset ovat kauaskantoiset.	1. Tehtäväkuva ja vastuut selkeytyivät nuorten tuen järjestämisessä. 2. Eri toimijoiden välinen yhteistyö tiivistyi ja moniammatillinen työ vahvistui. 3. Nuorten tuen polun kokonaisuus hahmotettiin uudella ja selkeämmällä tavalla. 4. Tukea tarvitsevalle nuorelle rakentui henkilökohtaisempi ja pitkäjänteisempi tuki ja kumppanuus yhden aikuisen kanssa.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Oulu Uudenlainen opinto-ohjauksen malli (NOPO) Timo Kettunen (etunimi.sukunimi@ouka.fi)	Tavoitteena on vahvistaa niiden nuorten tukea perusopetuksen päättövaiheessa, joiden sijoittuminen toisen asteen opintoihin ja niiden suorittaminen loppuun on erityisen haastavaa. NOPO kulkee nuoren mukana kahdeksannen luokan syksystä toisen asteen koulutusvaiheen päättymiseen asti tukien ja ohjaten eri ammattialoihin tutustumista, koulunkäyntiä, omia valintoja jne. Uskomme, että tällä mallilla pystytään ohjaamaan paremmin tuen tarpeessa olevat nuoret toisen asteen opintoihin ja tukemaan heitä opintojen suorittamisessa loppuun. NOPO tukee nuorta myös ensimmäisten työpaikkojen haussa ja muissa asioissa.	NOPO-mallissa opinto-ohjaaja toimii sekä perusopetuksessa että toisella asteella samojen oppilaiden opinto-ohjaajana yhdessä perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajien kanssa (työaika 50/50). Nuoret valikoituvat NOPO:n tukeen kahdeksannen luokan syksyllä. Tukea tarjotaan niille nuorille, joilla tunnustetaan tuolin mahdollinen haastava tilanne yhdeksannen luokan yhteisvalintatilanteessa koulumenestyksen tai muiden elämäntilanteeseen liittyvien haasteiden johdosta. NOPO tukee nuorta, käy läpi toisen asteen koulutustarjontaa ensisijaisesti ammatillisen koulutuksen näkökulmasta, käy tutustumassa eri koulutus-mahdollisuuksiin nuoren kanssa ja antaa yksilöllisemmän tuen nuorelle yläkoulun päättövaiheessa. NOPO jatkaa tukea toisella asteella siten, että sillä vahvistetaan ja pyritään ennaltaehkäisemään koulutuksen keskeytymistä, tukemaan opinnoissa edistymistä ja muita asioita. NOPO seuraa nuoren toisen asteen opintojen etenemistä niiden päättymiseen asti ja varmistaa näin toisen asteen koulutusvaiheen läpäisemisen tai tukee esimerkiksi koulutusalan vaihtoa toisella asteella tilanteen sitä vaatiessa. Lisäksi tukeen sisältyy kesätöiden hakeutumiseen ja ensimmäisissä kesätöissä toimimiseen liittyvä tuki sekä muita tuen muotoja, joilla edistetään nuoren opintojen etenemistä ja työhön sijoittumista jo toisen asteen koulutuksen aikana ja toisen asteen tutkinnon suorittamisen jälkeen.	Avattiin tietosuojakysymyksiä, määriteltiin tehtäväkuvat, sovittiin yhteisistä käytänteistä, vahvistettiin eri toimijoiden yhteistyötä ja selkeytettiin vastuita. Opittiin tekemään entistä tiiviimpää moniammatillista yhteistyötä perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen toimijoiden kanssa ja löydettiin uusia toimintatapoja nuorten opinto-ohjauksessa, työhön sijoittumiseen liittyvässä tuessa ja muissa nuoren tuen asioissa.	Tavoitteena on etsiä mahdollisuuksia pysyväisluonteiseen NOPO:n tehtävän kuvan ja työnkuvan organisoimiseen osaksi nuorten tukea ja palveluja. Tämä edellyttää paikallista, alueellista ja valtakunnallista keskustelua uudenlaisesta opinto-ohjauksen mallista, joka kohdennetaan erityisesti tietyille nuorille, joilla on suuria haasteita toisen asteen koulutukseen sijoittumisessa, opintojen läpiviemisessä, ensimmäisiin kesätöihin sijoittumisessa ja muissa asioissa. Mikäli näiden nuorten tuen vaikuttavuutta pystytään merkittävästi vahvistamaan, sillä on suuri vaikutus niiden nuorten määrään, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa eivätkä he sijoitu työmarkkinoille. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksessa voidaan vielä tehdä ennaltaehkäisevää työtä, jolla estetään syrjäytymisen rakenteiden syntyminen 20-30 vuoden iässä.	Nuoren tuki selkeytyi ja vahvistui. Pitkällä aikajänteellä työhön tulee selkeyttä, suoraviisuutta ja kustannustehokkuutta. Nivelvaiheen haasteet tukea tarvitsevien nuorten opinto-ohjauksessa ja työhön sijoittumisessa saadaan ratkaistua nykyistä selvästi selkeämmin. Nuori saa johdonmukaisemman ja vahvemman tuen silloin, kun oma elämäntilanne sitä vaatii. Talouden ja kustannustehokkuuden näkökulmasta muun tuen eli korjaavan työn määrä vähenee selvästi, mikäli mallilla saadaan synnytettyä vaikuttavia tuloksia. Kustannukset voivat merkittävästi laskea, mikäli nuorten syrjäytymisen tuen muut palvelut vähenevät. Kaikki viimeisimmät tutkimukset viittaavat siihen, että nimenomaan toisen asteen koulutuksen suorittamisen vaiheessa ja ensimmäisten työsuhteiden aloittamisen yhteydessä saadut hyvät tulokset ja onnistumiset ennaltaehkäisevät myöhempää syrjäytymistä, työttömyyttä, elämäntilanteen ja mielen terveyden ongelmia ym. vaikuttavasti ja merkittävästi.	1. Tehtäväkuva ja vastuut selkeytyivät nuorten opinto-ohjauksessa ja muussa tuessa nivelvaiheessa (perusopetuksen päättymisen ja toisen asteen koulutukseen sijoittuminen). 2. Opinto-ohjauksen löydettiin uusia tuen muotoja ja malleja. Nuoren kanssa toimivien toimijoiden välinen yhteistyö tiivistyi ja moniammatillinen työ vahvistui. 3. Nuorten tuen polun kokonaisuus nivelvaiheessa hahmotettiin uudella ja selkeämmällä tavalla. 4. Tukea tarvitsevalle nuorelle rakentui henkilökohtaisempi ja pitkäjänteisempi tuki ja kumppanuus yhden aikuisen kanssa. 5. Nuorten sijoittuminen toiselle asteelle ja ensimmäisten kesätöiden löytäminen vahvistui.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Rovaniemi Ohjaamo Rovaniemi Sanna Merensivu (etunimi.sukunimi@rovaniemi.fi)	Matalan kynnyksen piste/Ohjaamo on käytölliyttä koulutuksen ja työelämän palveluihin. Ohjaamosta nuori saa helposti, nopeasti ja joustavasti tarvitsemansa palvelut. Liikkeelle lähdetään nuoren vahvuuksista, joiden hyödyntämiseksi on tarjolla koko palveluverkoston osaaminen ja mahdollisuudet.	Matalan kynnyksen piste/Ohjaamo kokoo verkoston tuottaman palvelukokonaisuuden yhteen. Työllisyyden edistämisen kaikki voimavarat on ensimmäistä kertaa koottu samaan kokonaisuuteen. Liikkeelle on saatu niin työnantajat, oppilaitokset, peruspalvelut kuin kolmas sektorikin. Nuori itse valitsee, haluaako hän palvelua paikan päällä Ohjaamossa, jossain toisessa paikassa vai digitaalisesti. Ohjaamo-verkosto kehittää palveluita yhdessä yhteisille asiakkaille. Verkoston tiivistynyt yhteistyö selkeyttää työnjakoa ja tuottaa aiempaa yhtenäisemmän tiedon ja tulkinnan nuoren palvelutarpeesta, jonka määrittelyssä nuorella itsellään on kaikkein keskeisin rooli.	Ilman ajanvarausta toimiva, matalan kynnyksen paikka, jossa kaikki palvelut ovat yhtä aikaa saatavilla, on ollut nuorille tervetullut uudistus. Nuoren kohtaaminen on oleellinen lähtökohhta palvelutarpeen selkiyttämisessä, palveluun motivoimisessa ja palveluun sitoutumisessa. Yhdeksi onnistumisen avaimiksi kehittämisessä on osoittautunut ohjaamoverkoston joustavuus. Nuorten tarpeista lähtevän verkoston kokoonpano on elänyt ja kehittynyt tarpeiden ja saatujen kokemusten perusteella matkan varrella. Ohjaamomaista työtettä on siirtynyt työntekijöiden mukana myös emo-organisaatioihin. Nuorten palvelukokemukset ja kehittämis ehdotukset ovat tulleet parhaiten esille käytännön työn kohtaamisten ja ohjaustilanteiden kautta ja ne on saatu koko verkoston hyödynnettäväksi.	Toimijoille Ohjaamo tarjoaa kehittämisalustan omiin palveluihin, yhteistyöhön, yhteiseen työotteeseen ja yhteisiin asiakkaisiin. Yksittäisten palvelutuottajien palveluista kootaan vaikuttavia kokonaisuuksia nuoren tarpeiden mukaisesti. Ohjaamon kautta yhteistyö on muuttunut tavoitteellisemmaksi ja toiminnan keskiössä ovat yhteiset asiakkaat.	Ohjaamo on tavoittanut nuoret hyvin ja asiakaspalautteet ovat olleet loistavia. Nuorilla on saatavilla verkoston tuottamana tarvittavat palvelut, jotka muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Viimeisen vuoden aikana Rovaniemen nuorisotyöttömyys, nuorten osuus kunnan osarahoittamasta työmarkkinatuesta sekä toimeentuloa saavien alle 30-vuotiaiden määrä ovat laskeneet merkittävästi.	Yhteiset rekrytointipahtumat: TE-toimiston ja yritysten kanssa yhteistyössä on järjestetty rekrytointipahtumia, joihin on saatu TE-toimiston velvoittavan kutsun kautta paljon nuoria työnhakijoita mukaan. Yritys- ja työnantajayhteistyö: Yritysyhteistyö on avainasemassa, kun etsitään erilaisia työllistymisen mahdollisuuksia nuorille. Ohjaamon ohjaajat ovat kartoittaneet yrityksistä palkkatukipaikkoja, työkokeilu paikkoja sekä piilotyöpaikkoja. Ohjaamon avulla on tuettu niin nuoria kuin työnantajia, esimerkiksi hakemusten täyttämässä sekä tukemalla nuoria työsuhteen alussa. Tämä tuki on konseptoitu ”Ohjaamotueksi”. Yhteiset palvelusuunnitelmat (NT-Typpi): Yhteinen palveluväylä ja sen käyttö on edistänyt tiedonkulkua ja selkiyttänyt monialaista yhteistyötä. Ostopalvelut: Palveluja on voitu hankkia esiin tulleiden nuorten tarpeiden mukaan nopeasti yli sektorirajojen verkoston yhteiseen tietoon perustuen. Kuntakokeilun aikana on tehty useita pieniä kokeiluja: On kokeiltu sähköistä yökalua työ- ja toimintakyvyn arviointiin yhteistyössä verkoston kanssa (Kunnon Syyni). Kesätöiden lisäksi nuorille on tarjottu Talviduunia. ArtPaja (taidelähtöisin menetelmin toteutettu työkokeilu) oli loistava esimerkki nuorten kiinnostuksen kohteista lähtevästä ryhmätoiminnasta. Tiimien toiminta-alusta: Ohjaamosta on rakentunut ”alusta”, jonka yhteyteen voidaan rakentaa nopeasti reagoivia yhteisöllisiä ja yksilökohtaisia ratkaisuja hekevia tiimejä (ekosysteemiajattelu).

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Vantaa Vantaan nuorisotakuun kuntakokeilu Katja Rajaniemi (etunimi.sukunimi@vantaa.fi)	Nuorisotakuun kuntakokeilu toteutetaan Vantaalla matalan kynnyksen nuorten ohjauspalvelulla, joka toimii osana tulevaa monialaista yhteispalvelua. Matalan kynnyksen ohjauspalvelussa yhdistetään Petran toimintamalli, TEM:n kaavaleima Ohjaamo -malli tulevana ESR -hankkeena ja tuleva monialainen yhteispalvelu. Tässä mallissa toteutuu yhden asiointipisteen periaate. Tavoitteina on saada nuoret palveluun heti työttömyyden alkaessa ja tehokkaalla ohjauksella lyhentää nuorten työttömyyden kestoa ja ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Kohderyhmänä ovat kaikki nuorisotakuun piiriin kuuluvat nuoret heti työttömyyden alkaessa. Nuoria ohjataan kohti työtä ja koulutusta sekä tarvittaessa muihin palveluihin.	Yhteistyön tiivistäminen yli hallintorajojen työllisyyspalveluiden ja TE-toimiston välillä sekä matalan kynnyksen Ohjaamo Vantaa -palvelupisteen käynnistäminen alle 30-vuotiaille.	Paljon yhteistyöstä, onnistumisia ja myös haasteita: ylihallintorajainen yhteistyö vaatii aikaa ja tekemistä ja toistoa. Hyvistä käytännöistä kiinnittäminen henkilöstön vaihtuessa on haastavaa, mutta mahdollista. Yhdeltä toimialalta ponnistaminen on helppoa, mutta sen juurruttaminen yli hallintorajojen haastavaa.	Säännölliset kk-palaverit työllisyyspalveluiden ja TE-toimiston välillä. Nuorten palveltu Ohjaamo-yksikkö on vakinaistettu ja siihen nuorten työllisyyspalveluiden henkilökuntaa palveluesimies, 3 palveluohjaajaa, uraohjaaja, sosiaaliohjaaja ja terveysohjaaja. Vakiintuneet toimintamallit kuten säännölliset yritysyritystyöpahtumat, pks-Ohjaamoiden yhteistyö, liikkuva Ohjaamo, Katse duuniin -sessiot oppilaitoksissa, PL1 nuorille asiointipaikoja Ohjaamoon, ylijäämäruoan jakelu Ohjaamossa Yhteinen pöytä -hankkeen kautta, nuorten jatkuva osallistuminen Ohjaamon toiminnan kehittämässä, nuoret kesätoissa kehittämässä Ohjaamo-palvelua, nuoria myös työkokeilussa ja palkkatuetussa työssä Ohjaamossa, uudet asumisratkaisut, teemapäivystykset mm. monikielinen neuvonta maanantaisin ja työtorstaisin.	Asiakas saa palvelun nopeasti, ohjautuu oikeaan paikkaan ilman "luukkumista". Yhden luokun palvelumallilla saadaan säästöjä kun nuori ei turhaan ohjautu väärin palveluihin, eikä joudu jonottamaan palveluun pääsyä kun voi asioida ilman ajanvarausta yhdessä paikassa ja saada moniammatilliset palvelut yhdestä paikasta.	1. Matalan kynnyksen monialaieen Ohjaamo-palvelun käynnistäminen. 2. Yritysyhteistyökonseptit erityisesti Työnantajatreffit, joihin osallistuneista yli 25 % on työllistynyt ko. yrityksiin. 3. Uudet asumisratkaisut kuten Simonkodin vanhustenkeskuksen tyhjien kerrosten vuokraaminen nuorille asumiskäyttöön.

Valvonnan toimintamalli

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
<p>Kuopio</p> <p>Aikuissosiaalityön omavalvonta</p> <p>Kauko Pursiainen (etunimi.sukunimi@kuopio.fi)</p>	<p>Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus Kunta tai kuntaryhmä: Kuopio</p> <p>1. Pärjäämisen tukea tarvitsevat kuopiolaiset</p> <p>2. 0-17 -vuotiaat sekä heidän perheensä</p> <p>Kehittämistyössä on tarkoitus uudistaa myös palvelujen tuottamistapoja ja siirtyä hallitusti monituottajuuteen perustuvaan toimintamalliin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että mm. kolmannen sektorin toimijat tuottavat palveluja entistä enemmän erilaisten hankinta- ja kumppanuussopimusten pohjalta. Tämä on haasteellista palvelujen valvonnan sekä sopimus- ja resurssiohjauksen kannalta.</p> <p>Kokeilun tavoitteena on hakea uudenlaisia valvonnan malleja em. kehittämistyön kohteena olevaan palvelukokonaisuuteen. Nykyisellään em. asiakkaan toimintakykyisyyttä ja kuntoutumista edistävät sosiaali-, terveys-, työllistymis- ja hyvinvointipalvelut määritellään omissa laeissaan, joissa myös määritellään niiden valvonta ja vastuukysymykset erikseen. Asiakkaalle tilanne näyttyy kuitenkin yhtenä palveluketjuna. Kun halutaan tehokkaasti vaikuttaa asiakkaan pärjäämistä tukevien palvelujen kehittämiseen ja asiakkaan hyvinvoinnin lisääntymiseen, tulee mahdollistaa palvelujen johtaminen yhtenä kokonaisuutena</p> <ul style="list-style-type: none"> - erillisissä säädöksissä määriteltyjen vastuu- ja tietosuojakysymysten yhteensovittaminen asiakkaan eduksi - valvonnan kehittyminen asiakaslähtöisemmäksi ja painottaa enemmän suunnitelmallisen ja tavoitteellisen asiakastyön toteutumista sekä asiakasmuutoksen todentamista. <p>Kokeilun toteuttamiseen liittyvät keskeiset osat alueet Kuopiossa ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - normaalia laajemman palvelukokonaisuuden tiedolla johtamisen mahdollistavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - suunnitelmallisen ja tavoitteellisen asiakastyön toteutumista kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja käyttöönotto (asiakaskortti) - asiakasmuutosta kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - omavalvontasuunnitelmien laatiminen sekä omiin että ostopalveluihin - palvelujen rakenteellisen kehittämisen seurantaan liittyvien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - resurssien käyttöä kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä. <p>Kokeilun kohteena valvonnan toimintamallin kehittämiseen olisi lasten, nuorten ja lapsiperheiden tuen palvelut, joissa Kuopiossa on käynnissä uudelleenorganisointi ja prosessien kehittäminen asiakasnäkökulmasta. Kuopiossa on tavoitteena muodostaa uudenlaisia nykyiset palvelusilojen rajat ylittäviä palvelukokonaisuuksia sekä tukea asiakkaan itsestä huolehtimista ja omaehtoista pärjäämistä. Kaupungin sisäisessä kehittämishankkeessa on arvioitu Kuopion kaupungin lasten, nuorten ja perheiden palvelut, esitetty kehittämissuunnitelmat sekä tehokas organisaatiomalli, joka palvelisi tätä kokonaisuutta parhaiten.</p>	<p>Kehitettiin omavalvontaa valituilla indikaattoreilla osaksi normaalia aikuissosiaalityön raportointia. Tehtiin omavalvontasuunnitelma Kuopion aikuissosiaalityöhön.</p>	<p>Opittiin osallistava tiedonkeruu, jossa olivat mukana henkilöstö, asiakkaat ja esimies. Myös siis esimies oppi tiedonkeruun. Käyttäjärjestelmää (Effic) kehitettiin palvelemaan tiedonkeruuta. Otettiin käyttöön ohjelman dynaaminen lomake.</p>	<p>Omavalvonta on laajennettu koskemaan koko aikuissosiaalityötä. Toimintatapana tiedonkeruu on jatkuva.</p>	<p>Jatkuva, toistuvasti kerättävä asiakaspalaute johti konkreettisiin henkilöstömuutoksiin aikuis-sosiaalityössä. Asiakaspalaute huomioitiin henkilöstön resursoinnissa. Johtamisessa alkoi tiedolla johtamisen vaihe.</p>	<p>1. Henkilöstön osallistumisessa tiedonkeruuseen.</p> <p>2. Asiakaskokemuksen hyödyntämisessä.</p> <p>3. Tietotekniikan hyödyntämisessä.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Kuopio Perhetyön kehittäminen Kauko Pursiainen (kauko.pursiainen@kuopio.fi)	<p>Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus Kunta tai kuntaryhmä: Kuopio 1. Pärjäämisen tukea tarvitsevat kuopiolaiset</p> <p>2. 0-17 -vuotiaat sekä heidän perheensä</p> <p>Kehittämistyössä on tarkoitus uudistaa myös palvelujen tuottamistapoja ja siirtää hallitusti monituottajuuteen perustuvaan toimintamalliin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että mm. kolmannen sektorin toimijat tuottavat palveluja entistä enemmän erilaisten hankinta- ja kumppanuussopimusten pohjalta. Tämä on haasteellista palvelujen valvonnan sekä sopimus- ja resursiohjauksen kannalta.</p> <p>Kokeilun tavoitteena on hakea uudenlaisia valvonnan malleja em. kehittämistyön kohteena olevaan palvelukokonaisuuteen. Nykyisellään em. asiakkaan toimintakykyisyyttä ja kuntoutumista edistävät sosiaali-, terveys-, työllistymis- ja hyvinvointipalvelut määrittellään omissa laeissaan, joissa myös määritellään niiden valvonta ja vastuukysymykset erikseen. Asiakkaalle tilanne näyttää kuitenkin yhtenä palveluketjuna. Kun halutaan tehokkaasti vaikuttaa asiakkaan pärjäämistä tukevien palvelujen kehittämiseen ja asiakkaan hyvinvoinnin lisääntymiseen, tulee mahdollistaa</p> <ul style="list-style-type: none"> - palvelujen johtaminen yhtenä kokonaisuutena - erillisissä säädöksissä määriteltyjen vastuu- ja tietosuojakysymysten yhteensovittaminen asiakkaan eduksi - valvonnan kehittyminen asiakaslähtöisemmäksi ja painottaa enemmän suunnitelmallisen ja tavoitteellisen asiakastyön toteutumista sekä asiakasmuutoksen todentamista <p>Kokeilun toteuttamiseen liittyvät keskeiset osat alueet Kuopiossa ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - normaalia laajemman palvelukokonaisuuden tiedolla johtamisen mahdollistavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - suunnitelmallisen ja tavoitteellisen asiakastyön toteutumista kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja käyttöönotto (asiakaskortti) - asiakasmuutosta kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - omavalvontasuunnitelmien laatiminen sekä omiin että ostopalveluihin - palvelujen rakenteellisen kehittämisen seurantaan liittyvien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - resurssien käyttöä kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä. <p>Kokeilun kohteena valvonnan toimintamallin kehittämiseen olisi lasten, nuorten ja lapsiperheiden tuen palvelut, joissa Kuopiossa on käynnissä uudelleenorganisointi ja prosessien kehittäminen asiakasnäkökulmasta. Kuopiossa on tavoitteena muodostaa uudenlaisia nykyiset palvelusilojen rajat ylittäviä palvelukokonaisuuksia sekä tukea asiakkaan itsestä huolehtimista ja omaehtoista pärjäämistä. Kaupungin sisäisessä kehittämissankkeessa on arvioitu Kuopion kaupungin lasten, nuorten ja perheiden palvelut, esitetty kehittämissihtokset sekä tehokas organisaatiomalli, joka palvelisi tätä kokonaisuutta parhaiten.</p>	Lastensuojelun perhetyön kehittämistä ja sisällön kirkastamista.	Perhetyön työmuodoissa tarvitaan sisällöllistä kehittämistä asiakaslähtöiseen suuntaan. Samalla toisen työntekijän ammattitaidon kunnioittamista ja arvostamista opittiin.	Palvelu määrittyi nyt asiakkaan tarpeesta. Työntekijöiden erityisosaaminen osataan hyödyntää. Huolen takana nähdään nyt asiakkaan tarve.	Uusi palvelutarpeen määrittely taapautuu asiakaslähtöisesti. Oma palvelu, perhetyö, saatiin joustavaksi. Asiakkaan si-touttaminen muutokseen parani. Oma perhetyö vertautuu tällä hetkellä osto-palveluna toteutuvaan perhetyöhön. Tämä merkitsee säästöä, koska osto-palvelua ei entisessä määrin perhetyön tarpeisiin tarvita.	<p>1. Perhetyön sisällön määrittely saatiin tehtyä.</p> <p>2. Perhetyön organisaatio saatiin yksinkertaiseksi.</p> <p>3. Työskentelyn painopiste on nyt tehostetussa perhetyössä, oma henkilöstö oppi uuden toimintatavan ja arvostaa osaamistaan.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Kuopio Valvonnan toimintamalli Kauko Pursiainen (etunimi.sukunimi@kuopio.fi)	<p>Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus Kunta tai kuntaryhmä: Kuopio</p> <p>1. Pärjäämisen tukea tarvitsevat kuopiolaiset 2. 0-17 -vuotiaat sekä heidän perheensä</p> <p>Kehittämistyössä on tarkoitus uudistaa myös palvelujen tuottamistapoja ja siirtää hallitusti monituottajuuteen perustuvaan toimintamalliin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että mm. kolmannen sektorin toimijat tuottavat palveluja entistä enemmän erilaisien hankinta- ja kumppanuussopimusten pohjalta. Tämä on haasteellista palvelujen valvonnan sekä sopimus- ja resurssiohjauksen kannalta.</p> <p>Kokeilun tavoitteena on hakea uudenlaisia valvonnan malleja em. kehittämistyön kohteena olevaan palvelukokonaisuuteen. Nykyisellään em. asiakkaan toimintakykyisyyttä ja kuntoutumista edistävät sosiaali-, terveys-, työllistymis- ja hyvinvointi-palvelut määritellään omissa laeissaan, joissa myös määritellään niiden valvonta ja vastuukysymykset erikseen. Asiakkaalle tilanne näyttäytyy kuitenkin yhtenä palveluketjuna. Kun halutaan tehokkaasti vaikuttaa asiakkaan pärjäämistä tukevien palvelujen kehittämiseen ja asiakkaan hyvinvoinnin lisääntymiseen, tulee mahdollistaa</p> <ul style="list-style-type: none"> - palvelujen johtaminen yhtenä kokonaisuutena - erillisissä säädöksissä määriteltyjen vastuu- ja tietosuojakysymysten yhteensovittaminen asiakkaan eduksi - valvonnan kehittyminen asiakaslähtöisemmäksi ja painottaa enemmän suunnitelmallisen ja tavoitteellisen asiakastyön toteutumista sekä asiakasmuutoksen todentamista <p>Kokeilun toteuttamiseen liittyvät keskeiset osa-alueet Kuopiossa ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - normaalia laajemman palvelukokonaisuuden tiedolla johtamisen mahdollistavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - suunnitelmallisen ja tavoitteellisen asiakastyön toteutumista kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja käyttöönotto (asiakaskortti) - asiakasmuutosta kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - omavalvontasuunnitelmien laatiminen sekä omiin että ostopalveluihin - palvelujen rakenteellisen kehittämisen seurantaan liittyvien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - resurssien käyttöä kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä. <p>Kokeilun kohteena valvonnan toimintamallin kehittämiseen olisi lasten, nuorten ja lapsiperheiden tuen palvelut, joissa Kuopiossa on käynnissä uudelleenorganisointi ja prosessien kehittäminen asiakasnäkökulmasta. Kuopiossa on tavoitteena muodostaa uudenlaisia nykyiset palvelusilojen rajat ylittäviä palvelukokonaisuuksia sekä tukea asiakkaan itsestä huolehtimista ja omaehtoista pärjäämistä. Kaupungin sisäisessä kehittämissankkeessa on arvioitu Kuopion kaupungin lasten, nuorten ja perheiden palvelut, esitetty kehittämisedotukset sekä tehokas organisaatiomalli, joka palvelisi tätä kokonaisuutta parhaiten.</p>	<p>Sähköistä asiakaskokemuksen kyselyä päihde- ja mielenterveyskuntoutujien asumispalvelussa. Mukana olivat kaikki kuopiolaiset asiakkaat (570). Kysely osoitettiin myös palveluntuottajille. Kokeilussa testattiin Kuopiossa kehitettyä arviointivälinettä (asiakaskortti) asiakkaiden palvelutarpeen määrittelyssä. Molemmat kokeilut ovat osana kuopiolaista valvontamallia, joka soveltuu sekä oman tuotannon, että ostetun palvelun valvontaan.</p>	<p>Sähköinen asiakaskysely on nopea toteuttaa ja onnistuu helposti. Valvontamallille kysely antaa taustatietoa asiakkaan pärjäämisestä valvontakohteessa. Tarkempi palvelutarpeen arviointi kuuluu palveluohjauksen menetelmäksi. Valvonnessa sitä voidaan hyödyntää syyperusteisessa valvonnessa (reklamaatiot, muistutukset, kante-lut). Valvonta jäsenyi kokeilun aikana sekä oman tuotannon, että ostetun palvelun valvonnassa samalla viivalla.</p>	<p>Menetelmät sähköisten kyselyjen osalta ja sähköinen arviointityökalu (asiakaskortti) vakiintuivat. Yhteistyö aluehallintoviraston kanssa muuttui kumppanuudeksi.</p>	<p>Asiakkaiden kokemus palvelusta saatiin esille. Myös palvelutarpeen arvioinnissa päästiin eteenpäin. Asiakkaalle tämä merkitsee oikeaa palvelua oikeassa paikassa oikean ajan. Valvonnan kannalta asiakkaan asema parani reklamaatiotilanteissa. Talouden kannalta on merkitystä sillä, että asiakas saa tarpeeseensa perustuvaa oikeaa palvelua. Ei liikaa eikä liian vähän. Valvonta sinänsä maksaa saman verran kuin ennenkin.</p>	<p>1. Aikaansaatiin valvontamalli. 2. Saatiin esiin asiakaskokemus. 3. Kehitettiin arviointivälinettä.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
<p>Kuopio</p> <p>Kuopion lastensuojelun laitoshoidon omavalvonta</p> <p>Kauko Pursiainen (etunimi.sukunimi@kuopio.fi)</p>	<p>Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus Kunta tai kuntaryhmä: Kuopio 1. Parjäämisen tukea tarvitsevat kuopiolaiset</p> <p>2. 0-17-vuotiaat sekä heidän perheensä</p> <p>Kehittämisyssä on tarkoitus uudistaa myös palvelujen tuottamistapoja ja siirtää hallitusti monituottajuuteen perustuvaan toimintamalliin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että mm. kolmannen sektorin toimijat tuottavat palveluja entistä enemmän erilaisten hankinta- ja kumppanuussopimusten pohjalta. Tämä on haasteellista palvelujen valvonnan sekä sopimus- ja resurssihajauksen kannalta.</p> <p>Kokeilun tavoitteena on hakea uudenlaisia valvonnan malleja em. kehittämistyön kohteena olevaan palvelukokonaisuuteen. Nykyisellään em. asiakkaan toimintakykyisyyttä ja kuntoutumista edistävät sosiaali-, terveys-, työllistymis- ja hyvinvointipalvelut määritellään omissa laeissaan, joissa myös määritellään niiden valvonta ja vastuukysymykset erikseen. Asiakkaalle tilanne näyttyy kuitenkin yhtenä palveluketjuna. Kun halutaan tehokkaasti vaikuttaa asiakkaan pärjäämistä tukevien palvelujen kehittämiseen ja asiakkaan hyvinvoinnin lisääntymiseen, tulee mahdollistaa</p> <ul style="list-style-type: none"> - palvelujen johtaminen yhtenä kokonaisuutena - erillisissä säädöksissä määriteltyjen vastuu- ja tietosuojakysymysten yhteensovittaminen asiakkaan eduksi - valvonnan kehittyminen asiakaslähtöisemmäksi ja painottaa enemmän suunnitelmallisen ja tavoitteellisen asiakastyön toteutumista sekä asiakasmuutoksen todentamista <p>Kokeilun toteuttamiseen liittyvät keskeiset osa-alueet Kuopiossa ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - normaalia laajemman palvelukokonaisuuden tiedolla johtamisen mahdollistavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - suunnitelmallisen ja tavoitteellisen asiakastyön toteutumista kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja käyttöönotto (asiakaskortti) - asiakasmuutosta kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - omavalvontasuunnitelmien laatiminen sekä omiin että ostopalveluihin - palvelujen rakenteellisen kehittämisen seurantaan liittyvien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä - resurssien käyttöä kuvaavien indikaattorien kehittäminen ja pilotointi käytännössä. <p>Kokeilun kohteena valvonnan toimintamallin kehittämiseen olisi lasten, nuorten ja lapsiperheiden tuen palvelut, joissa Kuopiossa on käynnissä uudelleenorganisointi ja prosessien kehittäminen asiakasnäkökulmasta. Kuopiossa on tavoitteena muodostaa uudenlaisia nykyiset palvelusilojen rajat ylittäviä palvelukokonaisuuksia sekä tukea asiakkaan itsestä huolehtimista ja omaehtoista pärjäämistä. Kaupungin sisäisessä kehittämishankkeessa on arvioitu Kuopion kaupungin lasten, nuorten ja perheiden palvelut, esitetty kehittämis ehdotukset sekä tehokas organisaatiomalli, joka palvelisi tätä kokonaisuutta parhaiten.</p>	<p>Yhdistettiin kaksi lastensuojelulaitosta ja perustettiin Kivelän vastaanotto- ja arviointiyksikkö. Lakkautuvasta yksiköstä muodostettiin perheille annettava avotyötä. Siirryttiin lastensuojelulaitoksissa yhden johtajan malliin.</p>	<p>Voimavarat löytyvät yhteistyöstä. Omavalvonnan merkitystä alettiin ymmärtää paremmin.</p>	<p>Uusi palvelurakenne (yksikköjen yhdistäminen) aikaansaatiin. Palautekulttuuri omaksuttiin kehittämistoimissa. Myös omavalvonta nähdään nyt osana toiminnan kehittämistä. Kokeilun tavoitteet tältä osin saavutettiin.</p>	<p>Asiakaslähtöisyys on lisääntynyt. Laitokset ovat tulleet joustavamiksi esimerkiksi tapaamisaikojen järjestelyissä. Yhden johtajan malli on tuonut säästöjä henkilöstömenoihin. Laitoshoidon muuttaminen avotyöksi on merkittävä säästö entiseen verrattuna. Uusi arviointiyksikkö on nopeutanut lastensuojelun palvelutarpeen arviointia ja siitä on syntynyt myös säästöä. Asiakkaat ohjautuivat oikeaan hoitoporttaaseen. Työntekijäresurssia vapautui. Asiakaskokemus parani.</p>	<p>1. Johtajuus lastensuojelulaitoksessa voitiin määritellä uudelleen.</p> <p>2. Omavalvonnan merkitys käytännön työvälineenä nähtiin.</p> <p>3. Työskentelyn painopiste siirtyi kotiin päin (laitoksesta).</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Jyväskylä Kuntakokeilu, valvonnan toimintamalli Riitta Matikainen (etunimi.sukunimi@jkl.fi)	<p>Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus</p> <p>Kunta tai kuntaryhmä: Jyväskylä (kokeilu), Hankasalmi, Joutsa, Laukaa, Luhanka, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen</p> <p>Vanhusten tehostetun palveluasumisen asiakkaat Kyllikinkadun palvelutalossa (62 asukasta) sekä Väinönkadun palvelukeskuksessa (52 asukasta), yhteensä 114 asukasta.</p> <p>Kohteena on kaksi vanhusten tehostetun palveluasumisen toimintayksikköä, joiden asiakasprofiilit poikkeavat toisistaan. Väinönkadun palvelutalossa on muistisairaita ja aivohalvaustaustaisia ja paljon sairaanhoitoa tarvitsevia asiakkaita. Kyllikinkadun palvelutalossa on mielenterveys- ja päihdetäustaisia sekä muistisairaita asiakkaita. Tarkoituksena on arvioida miten indikaattorit toimivat näin erilaisten palvelutalojen vaikeuttavuuden ja tuloksellisuuden arvioinnissa ja kehittää toimintaa saatujen tulosten pohjalta.</p> <p>Tavoitteena on</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. saada toimivat mittarit tehostetun palveluasumisen laadun, vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden arviointiin. 2. kehittää kunnan ja AVI:n välistä yhteistyötä ja luoda sille toimivat käytännöt. 3. kehittää omavalvontaohjelmaa, minkä mukaan voidaan jatkaa valvontatyötä kuntakokeilun jälkeen Vanhusten tehostettu palveluasuminen. 	Indikaattoriperusteinen omavalvonta kahdessa tehostetun palveluasumisen yksikössä.	Oikeilla indikaattoreilla pystyy seuraamaan ja ohjaamaan toimintaa.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoito- ja palvelusuunnitelman pohjana käytetään rai- arviointia entistä tehokkaammin. 2. Hoitajamitoituksen laskeminen yksilöllisen hoidontarpeen mukaan. 3. Positiivisten palautteiden tekeminen näkyväksi. 	<p>- Hoito- ja palvelusuunnitelma kuvaa asiakasta ja hänen tarpeitaan, tavoitteet ovat konkreettiset ja käytännönläheiset.</p> <p>- Asiakkaiden osallisuus koheni.</p> <p>- Positiivisia talousvaikutuksia ei ilmennyt.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opittiin löytämään aidosti hyödylliset indikaattorit. 2. Hoitajamitoituksen arviointi. 3. Hoito – ja palvelusuunnitelma elää asiakkaan arjessa. 4. Yhteistyö aluehallintoviraston kanssa kehittyi.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Pirkkala Valvonnan toimintamalli Heidi Junnila (etunimi.su-kunimi@pirkkala.fi)	Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus Kunta tai kuntaryhmä: Pirkkala Kokeilualue ja -kohde: Pirkkalan yhteistoi- minta-alueen ympärivuorokautisen hoiva ja kotihoito (Pirkkala ja Vesilahti) • Omavalvonnan roolin ja yhteistyön kehit- täminen yhteistyössä Aluehallintoviraston ja Valviran kanssa. • Hyvinvointiteknologian ja omavalvonnan tosiasiallinen hyödyntäminen vaikuttavuus- den ja tuloksellisuuden näkökulmasta. Miten hyvinvointiteknologian avulla määritellään riittävä työvoiman käyttö ja henkilöstöraken- teen muutokset suhteessa palveluiden tar- peeseen ja laatuun. • Tavoitteena on selvittää samassa palvelu- kampuksessa toimivien ympärivuorokauti- sen hoivapalveluyksiköiden (asumispalvelu) ja itsenäisesti kotona asuvien (kotihoito) mahdollisuuksia asumispalveluyksiköiden ja kotihoitoon välillä asiakkaiden palvelutarpei- den mukaisesti. • Kokeilussa kotihoito ja asumispalveluiden (tehostettu palveluasuminen) henkilöstöä tarkastellaan kokonaisuutena ja luodaan mal- leja henkilöstön joustavalle käytölle myös näiden palvelumuotojen välillä. Kokeilussa pyritään hyödyntämään lisäksi teknologisia ratkaisuja itsenäisesti kotona asuvien (koti- hoito) palvelut turvallisuutta ja sosiaalista yhteisöllisyyttä tukemalla.	1. Omavalvonnan kehittämistä indi- kaattoriperusteiseksi ja ennakoivaksi. 2. Hyvinvointiteknologian hyödyntä- mistä asiakastyön suunnittelussa ja toteutuksessa. 3. Henkilöstöresurssien tarkoituksen- mukaisempaa ja joustavaa kohdentam- ista asiakastarpeisiin perustuen.	1. Henkilöstö- ja asiakaskyselyiden tu- loksot sekä RAI – toimintakykyymmittäris- ton arvot indikoivat lyhyellä aikavälillä muutosten vaikutuksia. 2. Riskejä ja haittatapahtumia kuvaava- vat indikaattorit antavat hyvän pohjan omavalvonnalle. 3. Talouteen liittyvät indikaattoreista ei ole yksiselitteistä tehdä tulkintoja muutosten vaikutuksista lyhyellä ai- kavälillä. 4. Indikaattoreiden valinnassa on huo- mioitava niiden saatavuus tietojärjes- telmistä, luotettavuus ja hyödynnet- tävyyden. 5. Hyvinvointiteknologiset ratkaisut monipuolistavat työn toteutustapoja ja ovat oiva väline arjen sisällön kehit- tämiseen.	1. Kokeiluista ja hankkeista saa tukea kehittämiseen. 2. Tiedolla johtaminen (indikaattorit) vahvistui. 3. Hyvinvointiteknologia hyödyttää asiakkaiden arkea ja näkyy asiakkaalle lisäarvona, jos he saavat olla mukana käytössä. 4. Henkilöstön ja asiakkaiden ottami- nen mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen - ei vain arviointiin. 5. Henkilöstö- ja asiakaskyselyiden jat- kaminen osana laadun arviointia (sys- temaattisuus, jatkuvuus). 6. Yhdessä kehittäminen — toisilta oppiminen. 7. Yhteistyö Avin kanssa omavalvon- nan toteuttamisessa ja yhtenäiset valvonnan toteuttamistavat sekä in- dikaattorit.	1. Ennakoivalla valvonnalla vältetään korjaavista toimenpiteistä, joista ai- heutuu kustannuksia. 2. Asiakkaat kokevat merkityksellisek- si hyvinvointiteknologiset sovellukset, kun saavat aidosti olla mukana käyt- tönotossa. 3. Oikein kohdennettu teknologia lisää asiakkaiden hyvinvointia ja vapauttaa henkilöstöresursseja.	

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Tampere Kehittäminen tehostetussa palveluamisessa Anne-Mari Salonen (etunimi.sukunimi@tampere.fi)	Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus Kunta tai kuntaryhmä: Tampere (kokeilu) 1. Tampere: Amuri-Pyynikki 2. Tampere: Härmälän alue - Omavalvonnan roolin ja yhteistyön kehittäminen aluehallintoviraston/Valviran kanssa • Hyvinvointitekniikan ja omavalvonnan tosiasiallinen hyödyntäminen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden näkökulmasta. Miten hyvinvointitekniikan avulla määritellään riittävä työvoiman käyttö ja henkilöstörakenteen muutokset suhteessa palveluiden tarpeeseen ja laatuun. Kotihoidossa henkilöstöresurssien joustava kohdentaminen asiakkaan tarpeen mukaan ja hyödyntäen hyvinvointitekniikkaa. Palveluntuottajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen omavalvontaa hyödyntäen.	Tekniikan tuottamaa tietoa hyödynnettiin hoitotyössä. Tiedon turvin resurssi kohdentui paremmin asiakkaille. Tämän tiedon avulla kehitettiin omavalvontaa ja parannettiin vanhustyön laatua.	Opittiin liittämään tekniikan tuottamaa tietoa asiakkaan voimista hänen hoitonsa työvuorokohdaiseen suunnitteluun ja toteutukseen. Näin kyettiin vastaamaan paremmin asiakkaiden henkilökohtaisiin tarpeisiin. Tekniikasta tuli hyödyllinen työkalu hoitajille. Ymmärrettiin omavalvonnan merkitys ja samalla kirkastui yhteisön perustettava. Kuuselan kotihoidossa omavalvonnan suunnitelmasta tuli hyödyllinen väline oman työn kriittiseen arviointiin. Omassa tuotannossa voidaan oppia Kuuselan hyvistä käytännöistä. Näin opitaan hyödyntämään vertaisoppimista. Löydettiin uusia, tuloksellisia tapoja tehdä rakentavaa ja asiakkaille hyödyllistä yhteistyötä AVI:n kanssa.	Omavalvontasuunnitelmat vahvistavat työyhteisön ennakkoavaa valvontaa ja yhteistyötä palvelun järjestäjän kanssa. Kehitettiin toimivia yhteistyömuotoja valvonnan osalta muiden ympäristökuntien, AVI:n ja Valviran kanssa.	Kun otettiin käyttöön tekniikkaa, oli mahdollista siirtää työyhteisön henkilöresursseja päivään. AVI:n alkuperäinen vaatimus tuotti lisäkustannuksia yöhoidon osalta noin 100 000€/vuodessa. Nyt saatiin tästä kustannuksista säästöä noin 20 000€/vuodessa. Asiakas saa aiempaa yksilöllisempää hoitoa ja kuntoutusta päiväaikaan, kun työvuoroon on pystytty siirtämään resurssiä yöajasta.	1. Tekniikan tuottaman tiedon hyödyntäminen osana päivittäistä ja työvuorokohdasta vanhustyötä. 2. Omavalvonnan merkityksen avautuminen oman ja työyhteisön työn kehittämisen välineenä. 3. Talouden merkitys ja kustannustietoisuuden lisääntyminen työjärjestelyjä tehtäessä. 4. Sitoutuneet ja kehitysmönteiset vastuuhenkilöt ovat välttämättömiä onnistumiselle.
Tampere Kotihoidon kehittämisessä Anne-Mari Salonen (etunimi.sukunimi@tampere.fi)	Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus Kunta tai kuntaryhmä: Tampere (kokeilu) 1. Tampere: Amuri-Pyynikki 2. Tampere: Härmälän alue - Omavalvonnan roolin ja yhteistyön kehittäminen aluehallintoviraston/Valviran kanssa. - Hyvinvointitekniikan ja omavalvonnan tosiasiallinen hyödyntäminen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden näkökulmasta. Miten hyvinvointitekniikan avulla määritellään riittävä työvoiman käyttö ja henkilöstörakenteen muutokset suhteessa palveluiden tarpeeseen ja laatuun. Kotihoidossa henkilöstö-resurssien joustava kohdentaminen asiakkaan tarpeen mukaan ja hyödyntäen hyvinvointitekniikkaa. Palveluntuottajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen omavalvontaa hyödyntäen.	Tekniikan tuottamaa tietoa hyödynnettiin hoitotyössä. Tiedon turvin resurssi kohdentui paremmin asiakkaille. Tämän tiedon avulla kehitettiin omavalvontaa ja parannettiin vanhustyön laatua.	Opittiin liittämään tekniikan tuottamaa tietoa asiakkaan voimista hänen hoitonsa työvuorokohdaiseen suunnitteluun ja toteutukseen. Näin kyettiin vastaamaan paremmin asiakkaiden henkilökohtaisiin tarpeisiin. Tekniikasta tuli hyödyllinen työkalu hoitajille. Ymmärrettiin omavalvonnan merkitys ja samalla kirkastui yhteisön perustettava. Kuuselan kotihoidossa omavalvonnan suunnitelmasta tuli hyödyllinen väline oman työn kriittiseen arviointiin. Omassa tuotannossa voidaan oppia Kuuselan hyvistä käytännöistä. Näin opitaan hyödyntämään vertaisoppimista. Löydettiin uusia, tuloksellisia tapoja tehdä rakentavaa ja asiakkaille hyödyllistä yhteistyötä AVI:n kanssa.	Ymmärrettiin prosessi, jolla omavalvontasuunnitelma laaditaan, jotta siitä tulee oman työn ja työyksikön kehittämisen tuki. Tekniikan tuottaman tiedon hyödyntäminen - tekniikka kiinteästi mukaan palvelu- ja hoitosuunnitelmiin ja työvuorosuunnitelmiin, jotta asiakas saa palveluistaan maksimaalisen hyödyn ja yksilöllisen hoidon. Vuorovaikutteisempi yhteistyö AVI:n kanssa - AVI:sta tukea kunnan käytännön valvontatyölle.	Asiakkaat saavat yksilöllisempää ja tarpeitaan vastaavaa hoitoa. Resurssit kohdennetaan tehokkaasti, niin että niiden avulla palveluaan mahdollisimman hyvin asiakkaan yksilöllisiä tarpeita. Tekniikka ja omavalvontasuunnitelma ovat tässä työvälineinä.	1. Uuden tekniikan käyttöön otossa onnistuttiin. 2. Omavalvontasuunnitelma voi olla hyödyllinen arjen työkalu. 3. Luottamuksen vahvistuminen viranomaisyhteistyössä sekä palveluntuottajien välisessä yhteistyössä. 4. Sitoutuneet ja kehitysmönteiset vastuuhenkilöt ovat välttämättömiä onnistumiselle.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
<p>Tampere</p> <p>Menestyvä yohoito Kuuselassa</p> <p>Anne-Mari Salonen (etunimi.sukunimi@tampere.fi)</p>	<p>Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus</p> <p>Kunta tai kuntaryhmä: Tampere (kokeilu)</p> <p>1. Tampere: Härmälän alue (Kuuselan Seniorikeskus)</p> <p>- Omavalvonnan roolin ja yhteistyön kehittäminen aluehallintoviraston/ Valviran kanssa.</p> <p>- Hyvinvointiteknologian ja omavalvonnan tosiasiallinen hyödyntäminen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden näkökulmasta. Miten hyvinvointi-teknologian avulla määritellään riittävä työvoiman käyttö ja henkilöstörakenteen muutokset suhteessa palveluiden tarpeeseen ja laatuun.</p> <p>Asiakkaan saaman palvelun laatu ja vaikuttavuus säilyvät sovitulla tasolla, vaikka henkilöstöresursseja kohdennetaan aikaisempaa joustavammin asiakkaan tarpeen mukaan esim. hyvinvointiteknologiaa hyödyntäen.</p> <p>Palveluntuottajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen omavalvontaa hyödyntäen.</p>	<p>Kehitettiin uusi yöhoidon toimintamalli, jossa teknologian tuottama tieto ohjasi työkäytäntöjä.</p>	<p>Aluksi luotu yöhoidon malli ei toiminut. Kehittämistyötä jatkettiin osallistamalla eri tahot jo suunnitteluvaiheessa, epäonnistuminen otettiin mahdollisuutena oppia ja sitten onnistuttiin. Opittiin luopumaan vanhasta ruutintavasta toimia ja löydettiin uusi tapa toimia, joka johti yksilölliseen hoidon toteutumiseen yöaikaan.</p>	<p>Asioita kannattaa kehittää yhdessä ja osallistaa kaikki asianosaiset alusta asti. Koskaan viestinnän merkitystä ei korosteta liikaa! Teknologian tuottaman tiedon hyödyntäminen työn suunnittelussa ja päivittäisessä työssä on kokeilun ydinoppi.</p>	<p>- Saatiin yohoito uuteen malliin. Asukkaat ja omaiset osallistuivat kehittämiseen yhdessä työntekijöiden ja teknologiayrityksen kanssa.</p> <p>Saatiin lisäresursseja päivätyöhön; kuntoutukseen ja ulkoiluun. AVI:n alkuperäinen vaatimus tuotti lisäkustannuksia yöhoidon osalta noin 100 000 euroa vuodessa. Nyt saatiin tästä kustannuksista säästöä noin 20 000 euroa vuodessa.</p>	<p>- Ei annettu periksi kun ensimmäinen käyttöönotto Ei onnistunut.</p> <p>- Omavalvonta kehittyi arkityötä kehittäväksi välineeksi.</p> <p>- Suunniteltiin käyttöönotto yhdessä: tehtiin tarkka etenemissuunnitelma yohoitomallin muuttamisesta ja teknologian hyödyntämisestä. Kaikki osapuolet hyväksyivät lopputuloksen.</p>

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Vaasa Ihmislähtöisen kulttuuri- ja hoivamallin kehittämisen palveluasumisessa Annika Ikkala-Västi (etunimi.sukunimi@vaasa.fi)	Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus Kunta tai kuntaryhmä: Vaasa, Mustasaari Hoivakulttuurin muutos tehtäväkeskeisestä ihmislähtöiseksi. Kokeillaan lokakuussa 2015 valmistuvassa palvelutalossa tanskalaisia / ruotsalaisia toimintamalleja. Tämä tarkoittaa organisaatiolähtöisyyden purkua, aktiivisempaa arkea ja totutusta poikkeavaa henkilöstö-resursointia. Panostetaan yhteisöllisyyteen; asukkaat ja omaiset osallistuvat päivittäisten toimintojen suunnitteluun yhdessä henkilökunnan kanssa. Kokeilussa tavoitellaan vanhususten toimintakyvyn parempaa säilymistä ja toisaalla hoitohenkilökunnan parempaa työhyvinvointia.	- Yhteisöllisyyden kehittämistä: ovet auki maailmaan. - Kaikkien yhteisön jäsenien osallisuutta ihmislähtöisen arjen kehittämisessä."	Asukkaan yksilöllisen elämänlaadun, siitä syntyvän hyvän hoidon laadun ja yhteisöllisyyden kehittäminen ja toteutuminen arjen toiminnoissa. Työtapojen muutoksella saavutetaan asiakashyödyn lisäksi henkilökunnan työhyvinvoinnin ja työn merkityksellisuuden lisääntymistä.	Ihmislähtöinen kulttuurin – ja hoivan muutoksen mallinnus ja sen askeleet: - Asukkaan hyvinvointisuunnitelma arjen lähtökohtana. - Pienkotien viikoittaiset kehittämishetket. - Asukkaan oma-aika -malli. - Asukaskokoukset, omaiset osana elämää. - Vuorovaikutus ympäröivän maailman kanssa.	Oikeat asiat oikeaan aikaan oikeiden ihmisten kanssa: - Vaikutus asiakkaalle: asukkaan yksilöllinen elämälaatu, oman näköinen elämä. - Vaikutus talouteen: kun focus on kohdallaan, saadaan vähemmällä euroilla enemmän koettua laatua. - Vaikutus työhyvinvointiin: pystytään arvioimaan vasta pitkällä aikavälillä. - Vaikutus yhteiskuntaan: yhteisöllinen toimintamalli, ovien avaaminen ympäröivään maailmaan rikkoo perinteisiä sukupolvi- ym. rajoja ja rikastuttaa erilaisten ihmisten elämää.	-

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Ylöjärvi Tehostettu palveluasuminen Sirpa Ellala (etunimi.su-kunimi@ylojarvi.fi)	<p>Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus</p> <p>Kunta tai kuntaryhmä: Ylöjärvi</p> <p>Keihänsniemen alue (Ryhmäkoti Pehtoori ja Keihänsniemen dementia koti) vanhusten tehostettu palveluasuminen, kunta ja os-topalvelu</p> <p>- Tavoitteena on luoda Keihänsniemen alueelle kampussmallin mukainen toimintamalli. Toimintayksiköt voisivat joustavasti käyttää kampusalueella henkilöstöä asiakkaiden hoitoisuuden ja määrän vaihteluiden mukaan minimin ollessa kuitenkin tehostetussa palveluasumisessa 0,5 työntekijää/asukas. Kampusalueelle kuuluvat myös lähietäisyydellä sijaitseva tavallisen palveluasumisen ryhmäkoti Fröökynä (7 asukasta) ja Keihänsniemen dementia kodin kanssa samassa kiinteistössä sijaitseva tavallisen palveluasumisen palvelutalo Keihänsniemenkoti (36 asukasta).</p> <p>- Myös tavallisen palveluasumisen yksiköt ja kotihoito voisivat tukeutua kokeilun kohteena olevien tehostetun palveluasumisen yksiköihin esim. yhteisen yöpartionin ja asiakkaiden ja henkilökunnan turvallisuutta tukevia teknologisia ratkaisuja hyväksi käyttäen.</p> <p>- Asiakkaiden hoitoisuuden ja määrän vaihteluiden mukaan korkeamman mitoituksen omaavan yksikön henkilöstöä voitaisiin joustavasti käyttää, mikä olisi toiminnan tehokkuuden ja synergiaetujen kannalta perusteltua.</p> <p>- Kokeilussa palveluasumisen ja kotihoitoon henkilöstöä voidaan tarkastella kokonaisuutena ja luoda malleja henkilöstön joustavalle käytölle myös näiden palvelumuotojen välille.</p>	<p>Tavoitteena oli luoda Keihänsniemen alueelle kampussmallin mukainen toimintamalli sekä selvittää yöpartionin toteuttamisen ratkaisumahdollisuuksia ja teknologian hyödyntämistä kampusalueella.</p> <p>Kampussmallin mukaisessa toimintamallissa eri yksiköiden henkilöstöresursseja kohdennettiin joustavasti asiakkaan tarpeiden mukaan kokeilukohteen asumisyksiköissä ja haluttiin välttää asukassirtoja yksiköstä toiseen asukkaan palvelutarpeen muuttuessa. Tavoitteena tehostetussa palveluasumisessa oli, että asiakkaan saaman palvelun laatu ja vaikuttavuus säilyvät sovitulla tasolla, vaikka henkilöstöresursseja kohdennetaan aikaisempaa joustavammin asiakkaan tarpeen mukaan niin, että mitoituksen alarajana on 0,5 hoitotyöntekijää asukasta kohti.</p>	<p>Henkilöstön joustava käyttö kampusalueella eri asumisyksiköiden välillä on mahdollista. Opittiin myös poistamaan raja-aitoja ja toimimaan asiakkaiden tarpeiden mukaan. Kotihoidon ja asumispalveluiden välinen henkilöstön siirtyminen ei vielä toteutunut. Opittiin hyödyntämään hoivateknologiaa asiakaskäyntien määrän, sisällön ja ajoituksen suunnittelussa. Toiminnan valvonnan näkökulmasta opittiin tekemään enemmän yhteistyötä Tampereen seudun kuntien kanssa valvonnan toteuttamisessa ja poistamaan päällekkäisyyksiä. Opittiin tekemään enemmän yhteistyötä AVIn kanssa ja hyödyntämään AVIn valvonnan luonteen muuttamista normiohjauksesta enemmän ohjauksen ja neuvonnan suuntaan.</p>	<p>Henkilöstön joustava käyttö lähietäisyydellä olevien palveluasumisyksiköiden välillä jatkuu edelleen kokeilun päätyttyä. Indikaattoriperusteista raportointia on päätetty jatkaa edelleen ja laajennetaan muihinkin asumisyksiköihin kaupungissa. On toteutettu Tampereen kanssa yhteiset valvontakäynnit asumisyksiköihin, jossa molempien kaupunkien osoittamia asiakkaita molempien kaupunkien alueilla. Yhteistyötapaamiset seudun kuntien ja AVIn kanssa toteutuneet ja niitä kannattaa jatkaa.</p>	<p>Henkilöstön joustavalla siirrolla oli myönteisiä vaikutuksia asiakkaisiin. Asiakastytytyväisyys säilyi hyvällä tasolla ja osin jopa nousi. Esimerkiksi annetulla yöavulla ja sairaanhoidollisella avulla on voitu välttää sairaalaan siirtoja ja ne ovat auttaneet sairaalasta kotiutumisten onnistumisessa. Kustannussäästöjä on syntynyt sairaalahoitopäivien vähentymisessä, henkilöstökuluissa, työajan säästöissä ja sijaisten rekrytoinnissa. Hoivateknologian (Tena Identifi-arviointijärjestelmä, älyvaippa) avulla on löytynyt uusia toimintatapoja hoitoon, mm. levottomuus ja käytösoireet helpottuneet, rauhoittavan lääkkeen käyttö vähentynyt ja asukkaan elämän laatu on parantunut. Tämä on tuonut myös kustannussäästöjä.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Henkilöstön joustava käyttö kampusalueen eri asumisyksiköiden välillä. Poistamaan raja-aitoja ja toimimaan asiakkaiden tarpeiden mukaan. Tekemään enemmän yhteistyötä ja poistamaan päällekkäisyyksiä Tampereen seudun kuntien kanssa valvonnan toteuttamisessa. Hyödyntämään enemmän AVIn ohjausta ja neuvontaa.

Kunta	Tavoite	Mitä kokeiltiin?	Mitä opittiin?	Mitä juurtui ja mitä kannattaa jakaa?	Mitä vaikutuksia kokeiluilla oli asiakkaisiin, talouteen?	Missä onnistuttiin?
Ylöjärvi Ikäihmisten kotihoito Sirpa Ellala (etunimi.su-kunimi@ylojarvi.fi)	<p>Kokeilukohteen ja toiminnan sanallinen kuvaus</p> <p>Kunta tai kuntaryhmä: Ylöjärvi</p> <p>Ylöjärvi kotihoito, kaikki alueet, vanhusten kotihoitopalvelut, kunta</p> <p>- Tavoitteena on liittää kotihoito entistä tiiviimmin mukaan Ylöjärven eri alueiden jo olemassa olevien palvelukampusten yhteyteen siten, että hyödynnetään yhteisten tilojen käyttämömahdollisuuksia ja henkilöstön käyttöä joustavasti kotihoidon sisällä ja mahdollisesti myös asumispalveluyksiköiden ja kotihoidon välillä.</p> <p>- Kokeilun kohteena olevat yksiköt tukeutuivat toisiinsa esim. yhteisen yöpartioinnin ja asiakkaiden ja henkilökunnan turvallisuutta tukevia teknologisia ratkaisuja hyväksi käyttäen.</p> <p>- Kampusalueen yhteisiä tiloja käyttämällä pyritään lisäämään kotihoidon asiakkaille ryhmässä annettuja palveluja ja siten lisäämään kotihoidon riittävyttä.</p> <p>- Asiakkaiden hoitoisuuden ja määrän vaihteluiden mukaan korkeamman mitoituksen omaavan kotihoitoyksikön henkilöstöä voitaisiin joustavasti käyttää, mikä olisi toiminnan tehokkuuden ja synergiaetujen kannalta perusteltua.</p> <p>- Kokeilussa kotihoidon ja palveluasumisen henkilöstöä voidaan tarkastella kokonaisuutena ja luoda malleja henkilöstön joustavalle käytölle myös näiden palvelumuotojen välille.</p>	<p>Tavoitteena Ylöjärvellä oli yhdistää kotihoito entistä tiiviimmin kaupungin eri alueiden välillä käyttäen henkilöstöä joustavasti alueiden kesken.</p> <p>Kotihoidon uudessa toimintatavassa eri kotihoitoalueiden henkilöstöresurssi ja kohdennettiin joustavasti asiakkaan tarpeiden mukaan ja palvelutarpeen muuttuessa. Tavoitteena oli, että henkilöstömäärä eri alueilla suunnitellaan asiakkaiden tarpeiden perusteella hyödyntäen RAI/Rug arviointeja. Myös ryhmämuotoisia palveluja lisättiin kotihoidon asiakkaille. Kotihoidon mobiileja ja toiminnanohjausjärjestelmää hyödynnettiin ja asiakkaiden hoitoisuutta ja kustannuspainon mukaisia yksikkökoh- taisia RUG/RAI arviointeja seurattiin.</p>	<p>Henkilöstön joustava käyttö eri koti- hoidon alueiden välillä on sekä asi- akkaan saaman palvelun laadun että taloudellisuuden kannalta hyödyllistä. Opittiin myös poistamaan raja-aitoja ja toimimaan asiakkaiden tarpeiden mukaan. RAI/Rug arviointien käyttöä ei vielä opittu hyödyntämään täysi- määräisesti ja säännöllisesti. Opittiin hyödyntämään hoivateknologiaa, josta hyötyä sekä asiakkaalle että henkilös- tön työhön. Opittiin hyödyntämään ja lisäämään ryhmämuotoisia palveluja.</p>	<p>Henkilöstön joustava käyttö ja liikkuminen sekä yhteiset toimintata- vat ja säännöt kotihoidon alueiden vä- liillä jäävät käytäntöön edelleen kokei- lun päätyttyä. Indikaattoriperusteista raportointia on päätetty jatkaa edelleen ja laajennetaan muihinkin ikäihmisten palveluihin kaupungissa. Hoivateknologian hyödyntämiseen on nyt valmiudet ja sitä hyödynnetään jatkossa.</p>	<p>Henkilöstön joustavalla siirrolla oli myönteisiä vaikutuksia asiakkaisiin. Asiakastyytyvyisyys säilyi hyvällä ta- solla ja osin jopa nousi.</p> <p>Kustannussäästöjä on syntynyt henkilöstökuluissa, työajan sääs- töissä ja sijaisten rekrytoinnissa. Hoivateknologian (Tena Identifi- arviointijärjestelmä, älyvaippa ja Evondos-lääkeautomaatti) avulla on löytynyt uusia toimintatapoja hoitoon ja asiakkaiden elämän laatu ja itsenäi- syys on parantunut. Tämä on tuonut kustannussäästöjä sekä asiakkaalle että palvelun tuottajalle. Kustannussäästöjä on syntynyt myös hoitotuotteiden valinnassa. Kotona asumisen mahdol- lisuus on parantunut, kun kotihoidon käynnit kohdentuvat paremmin asiak- kaiden tarpeiden mukaan.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Henkilöstön joustava käyttö eri kotihoidon alueiden välillä. 2. Poistamaan raja-aitoja ja toimimaan asiakkaiden tarpeiden mukaan. 3. Hyödyntämään ja lisäämään ryhmä- muotoisia palveluja. 4. Kustannussäästöjä syntyi henkilös- tökuluissa.

Liite 2 Ennakoiva vaikutusarviointi

KUNTAKOKEILUT ”Ennakoivan vaikuttavuusmallin laatiminen kokeilujen toteutuksen tueksi ”

tempo
economics

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

ENNAKOIVA VAIKUTTAVUUSMALLI

TYÖOHJE

Vaihe 1: Kokeilun vaikutusdynamiikan tunnistaminen ja mallin rungon laatiminen

Tarkoituksena on luoda VM -kuntakokeilun kokeilukohteelle ennakoivan arvioinnin periaatteelle rakentuva prosessimalli, kuvaamaan kokeilun haluttua vaikutusdynamiikkaa. Työvaiheessa mallinnetaan kokeilujen vaikutusten syntymispolut, **eli toiminta ja sen tulokset suhteessa tavoiteltaviin vaikutuksiin**. Lisäksi pohditaan minkä tyyppiset indikaattorit kuvaavat parhaiten kokeilujen edistymistä ja vaikutusten syntymistä luodun mallin mukaisesti.

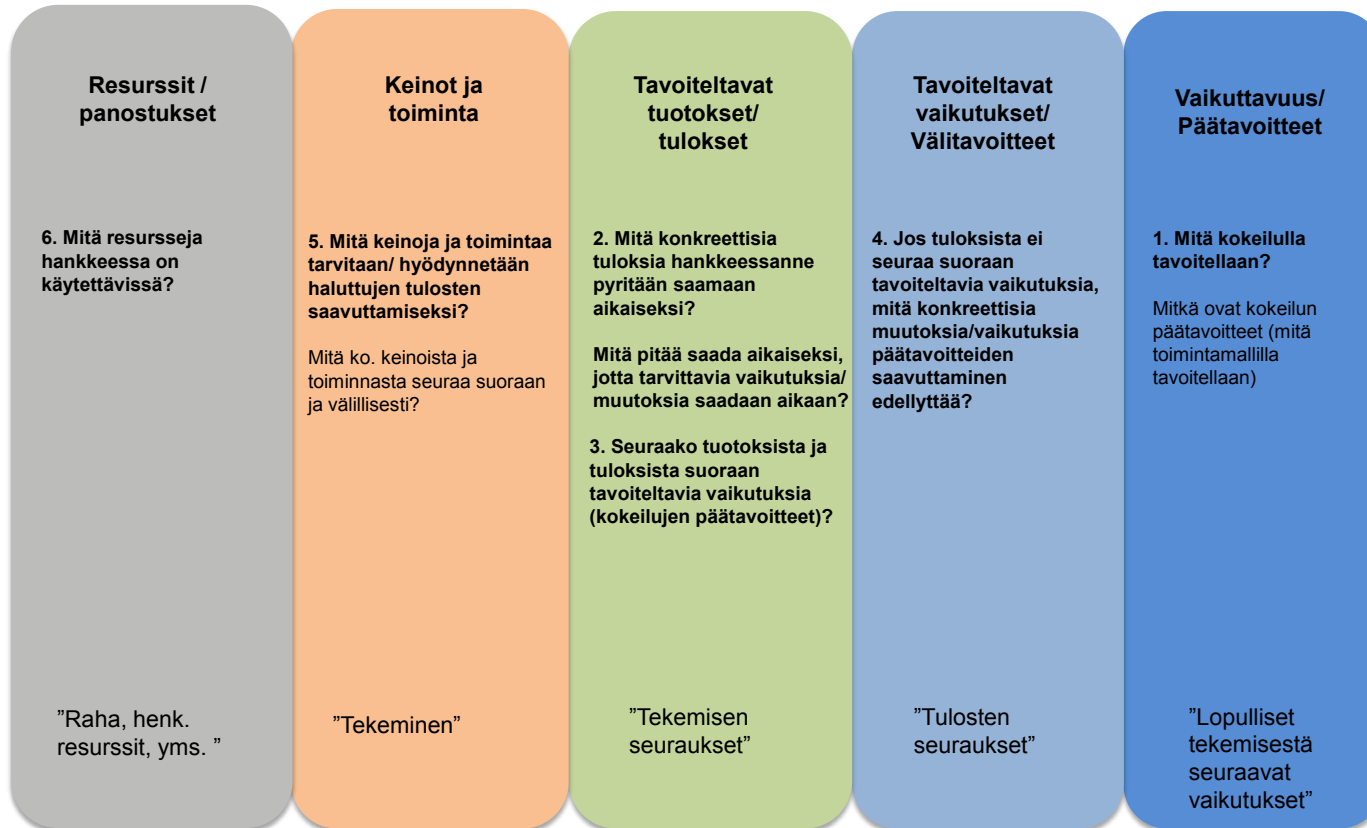
Malli laaditaan seuraavalla sivulla 2 olevia apukysymyksiä (1-6 numerojärjestyksessä) hyödyntäen, sivulta 3 löytyvälle paperilomakkeelle. Sivun 3 lomakkeen ”Kirjoita tähän” tekstilaatikoihin kirjataan kokeilunne resurssit, toiminta, tulokset, välitavoitteet ja päätavoitteet. Lomakkeella olevaa nuolta käytetään kuvaamaan mistä resursseista seuraa mitäkin toimintaa, mistä toiminnasta mitäkin tuloksia ja mistä tuloksista mitäkin vaikutuksia. Kopioimalla nuolen voi sitä hyödyntää useassa kohdassa. ”Indikaattorit” tekstilaatikoihin kirjataan kyseisiin kohtiin sopivia indikaattoreita, joilla voidaan mitata halutta asiaa (esim. olemassa olevat jo laaditut indikaattorit tai kokeilun edetessä mieleen tulleet muut sopivat indikaattorit).

KUNTAKOKEILUT ”Ennakoivan vaikuttavuusmallin laatiminen kokeilujen toteutuksen tueksi ”

tempo
economics

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

KUNTAKOKEILUT ”Ennakoivan vaikuttavuusmallin laatiminen kokeilujen toteutuksen tueksi ”

tempo

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Resurssit / panostukset	Keinot / toiminta	Tulokset	Välitavoitteet	Päätavoitteet
Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...
Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...
Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...
Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...
Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...
Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...
Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...	Kirjoita tähän...
<u>Indikaattorit:</u>	<u>Indikaattorit:</u>	<u>Indikaattorit:</u>	<u>Indikaattorit:</u>	<u>Indikaattorit:</u>

KUNTAKOKEILUT ”Ennakoivan vaikuttavuusmallin laatiminen kokeilujen toteutuksen tueksi ”

tempo
economics

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

TYÖOHJE

Vaihe 2: Mallin soveltaminen jatkoa silmällä pitäen

Toisessa vaiheessa kirjataan ensimmäisessä vaiheessa aikaansaatuun prosessimalliin perustuen omaan kokeiluun liittyen ylös näkemyksiä siitä, minkä tyyppiseen toimintaan sekä tulosten ja vaikutusten syntymiseen kokeilussanne tulisi panostaa sen loppukaudella, jotta kokeilun lopullinen vaikuttavuus olisi mahdollisimman hyvä ja kokeilujen tavoitteet saavutetaan. Tarkoituksena on täsmentää edelliselle sivulle laadittua mallia ja pohtia sen soveltamista jatkoa silmällä pitäen.

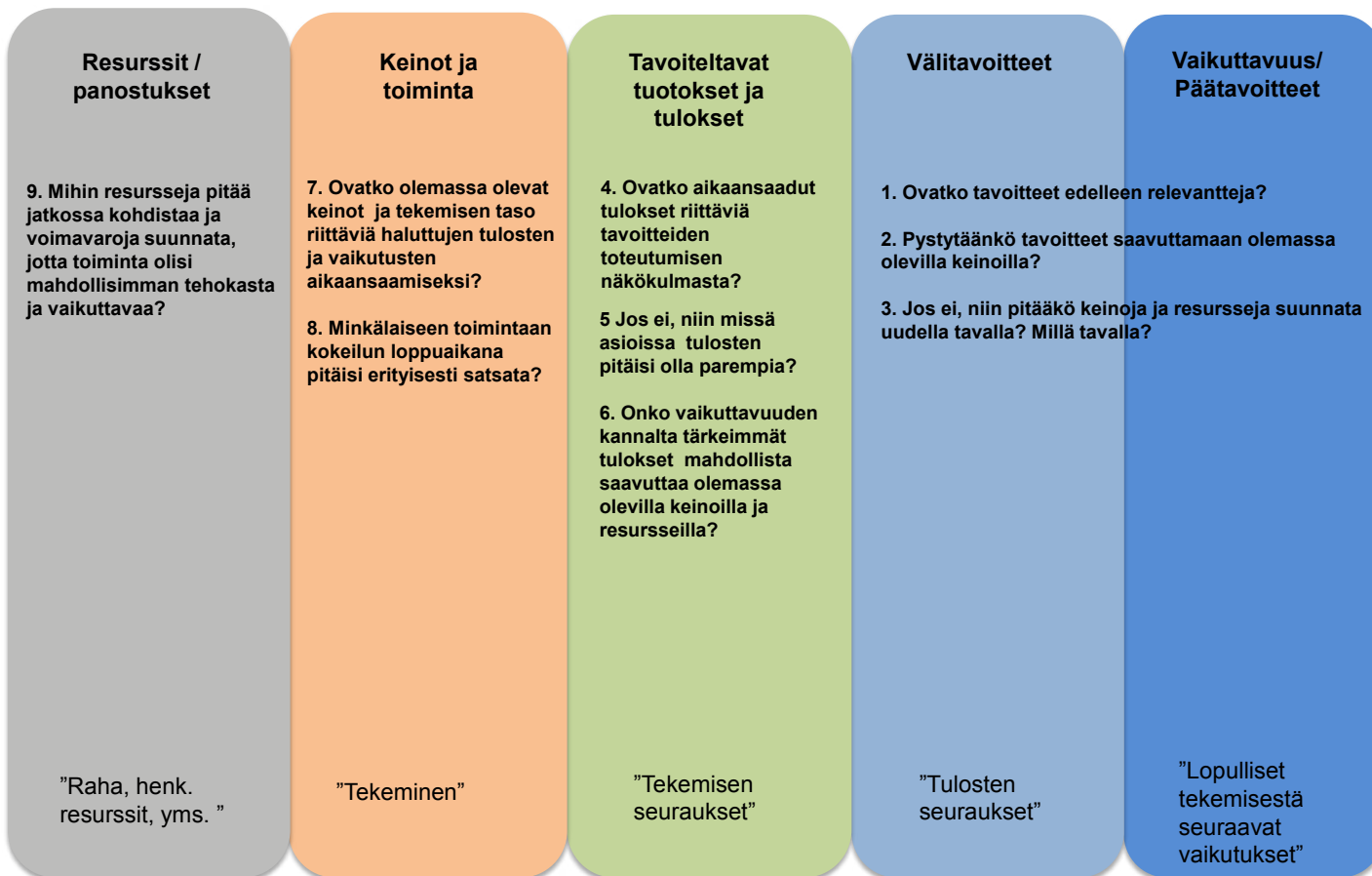
Sivulla 5 on apukysymyksiä, joiden avulla mallin täsmentämistä ja soveltamista jatkoa ajatellen kannatta lähteä tekemään. Kirjaamista varten on viimeisellä sivulla 6 muistiinpanoja varten lomakepohja, joihin kirjaukset tehdään.

KUNTAKOKEILUT ”Ennakoivan vaikuttavuusmallin laatiminen kokeilujen toteutuksen tueksi ”

tempo
economics

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

KUNTAKOKEILUT ”Ennakoivan vaikuttavuusmallin laatiminen kokeilujen toteutuksen tueksi ”

Resurssit / panostukset	Keinot / toiminta	Tulokset	Välitavoitteet	Päätavoitteet
Muistinpanoja kysymykseen 9: Kirjoita tähän...	Muistinpanoja kysymyksiin 7 ja 8: Kirjoita tähän...	Muistinpanoja kysymyksiin 4, 5 ja 6: Kirjoita tähän...	Muistinpanoja kysymyksiin 1, 2 ja 3: Kirjoita tähän...	Muistinpanoja kysymyksiin 1, 2 ja 3: Kirjoita tähän...

Liite 3 Exit-plan

Mikä on Exit Plan?

Hankkeen hallittuun lopettamiseen tähtäävä suunnitelma hankkeessa aikaansaatuisten tulosten juurruttamiselle ja levittämiselle sekä kehittämistyön jatkolle.

Exit Planin avulla turvataan se, että hankkeen tulokset jäävät elämään ja hanke tuottaa hyötyä vielä päättymisensä jälkeenkin.

Hankkeen loppuaikaa koskeva poistumissuunnitelma, jossa kuvataan mm. toimenpiteet, vastuut ja tavoitteet tulosten juurtumisen ja levittämisen sekä kehittämistyön jatkon varmistamiseksi.

Exit suunnitelman osa-alueet ja työstämävaiheet:

- 1. Juurruttaminen – suunnitelma miten tulokset ja hyvät käytännöt juurrutetaan osaksi kokeilukuntien ja keskeisten toimijoiden perustyyötä (-> pysyvyys)
- 2. Tulosten levittäminen – suunnitelma tulosten ja hyvien käytäntöjen esille tuomiseen laajempaan tietoisuuteen ja laajempaan levittämiseen muihin kuntiin (-> vaikuttavuus)
- 3. Kehittämistyön jatko (saatiinko kaikki valmiiksi) - suunnitelma kokeilussa tehdyn kehittämistyön ja laajemmin kokeilun teema-alueen kehittämistyön jatkolle (mm. luotujen yhteistyörakenteiden, toimintatapojen yms. hyödyntäminen jatkossa)

1. Tulosten/hyvien käytäntöjen juurruttaminen							
1. Mitä tuloksia (mm. toimintamalleja, palvelujen järjestämistapoja, työn jaon muutoksia jne.) kokeilussanne on saavutettu, jotka tulisi laajemmin juurruttaa osaksi perustyyötä?	2. Mitä tahoja kunnassanne tulosten juurruttaminen koskee?	3. Mitä resursseja juurruttamiseen liittyvät toimenpiteet vaativat?	4. Kuka vastaa juurruttamisen onnistumisesta?	5. Vaatiiko tulosten juurruttaminen muutoksia esimerkiksi kunnan hallinnossa, lainsäädännössä tai muuten toteutusympäristössä?	6. Mikä on tavoitetaso, johon tulosten juurruttamisessa tulisi kunnassanne pyrkiä? Millä aikataululla tavoitetaso voidaan saavuttaa?	7. Minkälaisia toimenpiteitä tulosten juurruttamisen aloittamisen ja tavoitetason saavuttamisen välillä on?	8. Miten tulosten juurtumista tulisi seurata ajatellen siihen liittyen tehtäviä eri toimenpidevaihteita ja tavoitteita?

2. Tulosten/hyvien käytäntöjen levittäminen

1. Mitä tuloksia/hyviä käytäntöjä kokeilussa on saavutettu, joita voitaisiin ottaa laajemmin muissa kunnissa käyttöön?	2. Minkälaisia toimijoita tulokset ja hyvät käytännöt koskevat ja keitä niiden hyödyntäminen koskee?	3. Minkälaisia haasteita/ rajoitteita liittyy tulosten laajempaan käyttöönottoon muissa kunnissa/ organisaatioissa?	4. Ketkä ovat mukana tulosten levittämisessä? Kenen/ Keiden vastuulle tulosten levittäminen kuuluu?	5. Minkälaisia resursseja levittämistyöhön on käytössä?	6. Minkälaisia kanavia ja niihin liittyviä toimintatapoja levittämiseksi on?	7. Mihin levittämistyöllä tulisi pyrkiä? Mikä on levittämistyön tavoite?	8. Minkälaisia toimenpiteitä tulosten levittämisessä tulisi tehdä/tullaan tekemään suhteessa levittämistyön tavoitteisiin?
--	--	---	---	---	--	--	--

3. Kokeiluihin liittyvän kehittämistyön jatko

1. Vaatiiko tuloksekas ja vaikuttava toiminta kokeilun aihealueelle vielä kehittämistyötä vai saatiinko kaikki valmiiksi?	2. Mitä toimenpiteitä pitäisi vielä kokeilun aikana tehdä, jotta asetetut tavoitteet täyttyisivät?	3. Miltä osin kuntakokeilussanne tehtyä kehittämistyötä tullaan jatkamaan? Miten kehittämistyö jatkuu kokeilun jälkeen?	4. Miten varmistetaan se, että kokeilun tulokset saadaan pysyviksi sosiaalisiksi ja taloudellisiksi vaikutuksiksi (mm. toiminnan tuottavuus ja laatu).	5. Miten varmistetaan se, että nyt aikaansaadut aiheettomat tulokset (mm. yhteistyöverkostot, osaaaminen jne.) eivät katoa hankkeen loputtua vaan siirtyvät jatkokehitystyön käyttöön?
---	--	---	--	--

Liite 4 Indikaattorilomake

 VALTIOVARAINMINISTERIÖ INDIKAATTORIPERUSTEINEN RAPORTOINTI						
Kunta						
Toimintamalli						
Indikaattorit	Mittari	1.1.2015	30.6.2015	31.12.2015	30.6.2016	31.12.2016
A) TAUSTAINDIKAATTORIT						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						
B) KOKEILUJEN TOIMINNALLISIA MUUTOKSIA KUVAAVAT INDIKAATTORIT						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						
C) KOKEILUKOHTEIDEN PALVELUKEHITYKSEN KUVAAMINEN						
1. Asiakasnäkökulma						
1.1 Palvelujen saatavuus ja oikea kohdentuminen						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						
1.2 Palvelujen sisältö, laatu ja vaikuttavuus						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						
1.3 Asiakkaiden (omaisten) kokemus palveluista						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						
2. Ammatillinen näkökulma						
2.1 Palvelurakenne						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						
2.2 Järjestäjän/palveluntuottajan arvio joistakin asiakaskyselyissä kysytyistä asioista						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						
2.3 Henkilöstöä koskevat indikaattorit						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						
3. Maksajan näkökulma						
3.1 Kustannusten (nettomenot) kehitys yhteensä ja palveluittain						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						
3.2 Palveluja saaneiden määrän, tuotoksen tai suoritteiden määrän kehitys yhteensä ja palveluittain						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						
3.3 Henkilöstön kokonaismäärän ja henkilöstörakenteen muutos yhteensä ja palveluittain						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						
4. Ongelmista kertovat asiat						
Kommentit raportointikauden kehitykseen						

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Snellmaninkatu 1 A

PL 28, 00023 VALTIOEUVOSTO

Puhelin 0295 160 01

Telefaksi 09 160 33123

www.vm.fi

ISSN 1459-3394 (nid.)

ISBN 978-952-251-873-6 (nid.)

ISSN 1797-9714 (pdf)

ISBN 978-952-251-874-3 (pdf)

Kesäkuu 2017